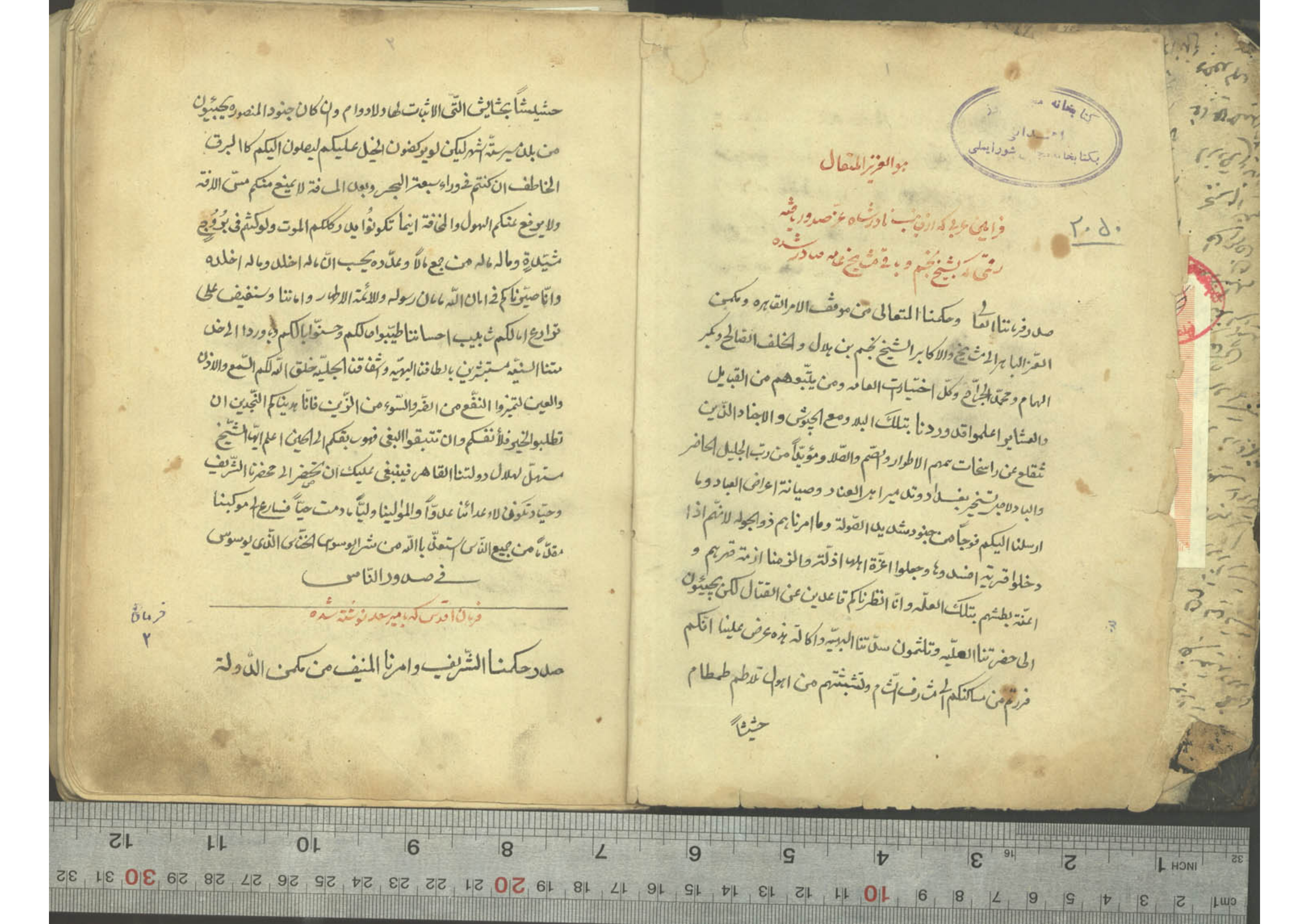

کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی
خطی اهدائی
۳۳۱
کتابخانه مجلس شور
کتاب
مؤلف
موضوع
شماره اختصاصی (۳۳۱) از کتب (خطی) اهدائی
تیمسار سرلشکر مجید فیروز (ناصرالدوله) بکتابخانه مجلس شورای ملی
شماره ثبت کتاب
۴۴۶۹۵

هو العزيز المتعال

فرمانی عربی که از جناب نادرشاه غفران پناه صدور یافته

بجناب شیخ نجم و بقیه مشایخ [illegible] صادر شده

صدر فرماننا العالي وحكمنا المتعالي من موقف الامر القاهره ومكمن
العز الباهر الى مشايخ والاكابر الشيخ نجم بن هلال والخلف الصالح وبكر
الهمام ومحمد الجاه وكل اختيارت العامه ومن يتبعهم من القبايل
والعشاير اعلموا انا قد وردنا بتلك البلاد ومع الجيوش والاجناد الذين
تنقلع عن راسخات سمهم الاطوار وتنهدم الصلاد ومؤيداً من رب الجليل الحاضر
والباد لاجل تسخير بغداد ودفع مراهب العناد وصيانة اعراض العباد وما
ارسلنا اليكم فوجاً من جنود شديد الصولة وما امرناهم ذو الجولة لانهم اذا
دخلوا قرية افسدوها وجعلوا اعزة اهلها اذلة والزمنا ازمة قهرهم و
اعنة بطشهم بتلك العلة وانا انظرناكم قاعدين عن القتال لكن تجيئون
الى حضرتنا العليه وتلثمون سدتنا البهيه ولما هذه عرض علينا انكم
فررتم من مساكنكم الى شرفات م وتشبثتم من اهوال تلاطم طمطام

حيشاً

حشيشاً بحشائش التي لا ثبات لها ولا دوام وان كان جنود المنصوره يجيئون
من بلد مسيرة ستة اشهر ليكن لو يركضون الخيل عليكم ليصلون اليكم كالبرق
الخاطف ان كنتم في وراء سبعة البحر وبعد المسافة لا يمنع منكم مس الآفة
ولا يدفع عنكم الهول والمخافة اينما تكونوا يدرككم الموت ولو كنتم في بروج
مشيدة وماله مال من جمع مالاً وعدده يحسب ان ماله اخلده وماله اخلده
وانا صيرناكم في امان الله وامان رسوله والائمة الاطهار وامانتنا وسنغيف على
توادع امالكم ثم بسبب احساننا طيبوا حالكم وحسنوا بالكم ثم وردوا الى حضرة
سدتنا السنيه مستبشرين بالطافنا البهيه وشفقتنا الجليه خلق الله لكم السمع والاذن
والعين لتميزوا النفع من الضر والسوء من الزين فانا هدينا لكم النجدين ان
تطلبوا الخير فلانفسكم وان تسبقوا البغي فهو بفكم الى الحين اعلم ايها الشيخ
مستهل لجلال دولتنا القاهره فينبغي عليك ان تحضر الى حضرتنا الشريف
وحياً وتكون لاعدائنا عدواً ولموالينا ولياً مادمت حياً فسارع الى موكبنا
مقدماً من جميع الناس استعذ بالله من شر الوسواس الخناس الذي يوسوس
في صدور الناس

فرمان ۲

فرمان اقدس که بامیر سعد نوشته شده

صدر حكمنا الشريف وامرنا المنيف من مكمن الدولة

المطيع الى المخلص المطويح ذو العزّ والمجد الامير سعد اعلم انّه قد ورد علينا السّيد

عبد الرضا خان بمحفلنا العالى ومحفلنا المتعالى وعرض على حضرتنا البهيّة ما صدر

منك من حسن النيّة وصفاء الطويّة فى طريق دين الشيعة والدولة المنيعة وذيل

اعتقادنا بك وضوعف الطافنا عليك فرجعنا اليه مهام الولاية وفوّضنا

اليه زمام الايالة وارسلناه الى حويزة مقرونا بالاقتدار وامرناه بتسخير البصره

مع السّردار المعظم العلى جناب الافشار الذى هو من زعماء الاكابر مع

الجند القاهر والجيش الباهر الذى كانت عددهم اكثر من ثلثين

الف من فوج الافشار زواهر البنادر وجرى حكمنا العالى الى امراء

الجزائر وانفذناه اليك فبعد وصوله وحصول العلم على مدلوله اذهب

بكتابنا هذا فالقاه الشيخ بالتبجيل وبلّغ ما انزل اليك من اوامرنا الجليل

فاستقم كما امرت وكن ساعيا فى دلالتهم وابذل الجهد فى استمالتهم فخذ

اجوبة توفيقاتنا واكتب علينا ما سمعت وترتب منهم واظهر لهذا الامر

سعيا مجهودا وتيسّر لك ما هو مأمولا ومقصودا وعرض وجهك ممّن

اختلف واتّفق على من التلف فتقع فى مواقع حسناتنا عمّا سلف

وهمّتنا العالية مقصوده على تربيتك بالالطاف وتخليصك عن غلّ ذلّ

اهل الخلاف ولا تتوزع بالك من جهة الخصام ولا تضجر قلبك من مكيدة اعداء

اللئام فانّ الينا ايابهم ثمّ انّ علينا حسابهم

رقم

فرمان ٣

رقم خطاب بعموم مشايخ عربستان

صدر حكمنا العلى وامرنا المتعلى من موقف العزّ الى المشايخ الجليل ورؤساء

القبايل الذين منهم سكنوا فى حدود ممالكنا والسلكوا فى سلك والينا بانّ هذا

كتابنا ينطق عليكم بالحقّ ويحيى بالقول المصدّق اعلموا انّنا مؤيّد

من عند الله ومشيّد بجنود الله فقد وجب عليكم التمسّك بعروتنا الوثقى

والتشبّث بدولتنا العليا لقوله تبارك وتعالى اطيعوا الله واطيعوا الرّسول

واولى الامر منكم ومضى ما مضى عنكم وعفونا ما صدر منكم من البغى والسّرف كما

ورد فى كتابه الكريم عفى الله عمّا سلف وعلينا السّيد عبد الرضا خان صيّرناه نايبا

بالحويزه وفوّضنا اليه مهام الولاية واعطيناه زمام الايالة وامرناه بتسخير البصره

مع السّردار المعظّم العلى جناب الافشار الذى هو من اجنادنا الكبار فان طبتم

الطريقة المثلى والدرجة القصوى فتعالوا عند هما وكونوا من جند هما وان كنتم

من البصرة فاسعوا الى تسخير البصرة وان تهاونوا وتخلّفوا عنهما فاصابتكم

الويل والعسرة ورجع اليكم اللوم والحسرة ولكم فى هذا التطويل طاير وما هو

بقول جاهل انّ فى ذالك لذكرى لاولى الالباب من اقبل اليه فله عندنا

لزلفى وحسن مآب ومن اعرض عنه ووطى مدبر الشيطان

بنصب وعذاب

فرمانی که در حین محاصره بغداد بعشیره حجاج نوشته شده

جری حکمنا العالی الی عشیرة حجاج ومن یتبعهم من القبایل اعلموا
انا اعطیناکم الامان ورفعنا عنکم نوایب الزمان فتطیبون خواطرکم من
جمیع الاحوال وترجعون الی اوطانکم مع العیال وتحرثون مزارعکم بفراغ البال
فانتم فی امان الله وامان رسوله والائمة المیامین مع العرض والنفس والمال
ومأمون من کل سوء ونقمة ونکال

فرمان قدر اعلی که بشیخ عبد العالی بنی لام در باب حسان و بدری نوشته شده

صدر حکمنا العالی ونفذ امرنا المطاع الی شیخ المشایخ بنی لام الشیخ عبد العالی
اعلم انا اعطیناک البدری والحسان وکرمناک بمزید اللطف والاحسان
وسلمنا هاتین القریتین من کل تکلیف وعدوان ورفعنا عنهما بجمیع عوارض
الدیوان لانک مخلص صدیق بالجنان واللسان وانکشف عن مدیک
جمال فراید الاخلاص بوجوه حسان الی الوالی بالحویزه اعنی علی اجرا مدلول
ذلک الحکم الجلیل وتبجیل الشیخ النبیل واسلک مع علی عشیرة غزیه
علی حسن السبیل وامنع اجنادنا القاهرات لیسوؤن علی
احد من ذویهم وحرائه جود وتحمیل فعلیک باعلان التوفیق وافشاء
التعدیل

التعدیل من جاء بالحسنة لهم فیجزی عنا بالاجر الجزیل واللطف الجمیل
ومن جاء بالسیئة لابطشه بالبطش الشدید والعذاب الوبیل

ایضا بشیخ مذکور نوشته شده

جری حکمنا العالی الی شیخ المشایخ بنی لام الشیخ عبد العالی اعلم انه قد ورد علینا الوالی
علی محضرنا الشریف ونادینا المنیف وعرض علینا حالک واظهر بنا صفو نیتک
وخلوص بالک ولهذا قد توجهنا الی التسخیر بغداد وتدمیر الاعادی ووردنا
مع الجیش المجند وعلی هذا الوادی لبسط الایادی وقبض ارواح العدو
العادی وهمتنا العالیة علی اعانتک عازم وصیانتک عن نوبک الجلیله
علینا لازم وارسلنا العالیجاه المذکور الیک لیذکر ویظهر الطاف العمیمه علیک
فالزم الکار والله وانیق لدیک وامسک السفاین التی اذ متعها فی
یدک وافعل ما هو خیر وصلاح وامر بما هو لک فوز وفلاح وما حررت
من سبی عشیرتک والتمست تحریرهم منا عن حسن سریرتک جری امرنا
الی الملاق المسورین باسرهم کما عرضت لانک الی دولتنا وجهت وعن اعدائنا اعرضت

فرمانی که بیکی از مشایخ اعراب نوشته شده

صدر حکمنا القاهر وامرنا الباهر من موقف العز النادر ومکمن دولت الناصر
والقدر الفاخر الی اسوة الاماجد والاکابر الشیخ محمد طاهر ومن یتبعه من

القبايل والعشاير اعلم انه قد ظهر بنا سعيك في استرداد الجمال والنعال و
الطروش من ايدى السرقة واللصوص وعرضت على حضرتنا مساعيك الجميلة
التى صدرت عن غاية الخلوص فلهذا جعلناك بين الانداد بلطفنا
مخصوص ودخلناك على حصن اماننا الذى كانه بنيان مرصوص
فطيب سريرتك واجمع عشيرتك انا لموفوهم نصيبهم غير منقوص
ولا تشلت بالك ولا تكدر حالك واعلم ان نفسك في مونته مع مالك

ايضا فرمان نادرشاه بمضمون عربى

جرى حكمنا المطاع الى رضى الورقة الذين هم يحملون ربقة الرقية
فقصاد بالرقبة اعلموا انا اعطيناكم الامان ورفعنا منكم الجور
والعدوان فارجعوا الى مقامكم وكلوا وارعوا انعامكم وادخلوا على
اماكنكم واسكنوا في مساكنكم فمن عمل بهذا فلهم عيش رغيد ومن
بقى في البغى فلهم مقامع من حديد ايا كلكم والمخالفة وعليكم
بالاطاعة والموافقة

ايضا فرمان نادرشاه

جرى حكمنا القاهر المقدام الى قدوة الاماجد الكرام والجلايل الفخام
الشيخ العبد الله شيخ المشايخ بنى لام اعلم انه قد ورد طاد شك

بعكرنا

بعسكرنا المجود وصدر شك الى ناديا المسعود وظهر علينا مساعيك الجيدة من كل
باب وحقق لنا انك ثابت في موقف الصدق ومنهج الصواب بيض الله وجهك
وشكر سعيك عاد وليعلم انه قد فوضنا ازمة امور البصرة على عليباه الوالى وعليك
وحولنا انظامها واتمامها اليه واليك ان شر وابن مانع ودواح من البصرة و
طلع الى البر مع الوير والعشيرة بنحول الله جانه جبل صيد المخالب صقر ما حكم
ومنا سر فرسهم وان جا بوادى النجف دهب لهذا الطرف كان من مسكنه الغرى
اربع وخمس منازل فاعلى علينا مشاة ومقرة واظهر بنا ميره ومستقره على طريق
على جبر لارسلن اليه فوج من جنود الغالبة وجا من وفود لكن لبته ليجردوا عليه السيف
البريق ويحرقون بيوته بالنار الحريق ويطلعون من حقه كما ينبق وان
ساعدتنا الحيوة سيكون كل عربان البصرة الى مشرف لشم من مطيعك
الطوع من بنى لام وينتظمون في سمط اطاعتك وينسلكون في سلك جماعتك

ايضا فرمان نادرشاه كه بشيخ فياض نوشته شده

صدر حكمنا الشريف الى الشيخ فياض الخليف اعلم انه قد وضح بنا خلاصك
وعلى على حضرتنا حسن اعتقادك وخصاصك ومن قبل هذا فوضنا مشيخة
المنتفج عليك وارسلنا حكمها اليك وفى هذا الاوان مكتوب ارسلته الى الشيخ
الودود الشيخ داود وصل على محضرنا وما صرحت من ضعف حال ابن مانع
ومسكانته عشيرته ظهر على ضمير النور ونا وصدور منشور الامان لامل من

يتبعك ويقتضيك وهو كافٍ لمن معك ولك وفيك فطيّب خواطرهم
وادع غايبهم وحاضرهم وصرّضيهم بالموالفة وحذّرهم عن المخالفة
ومن اجتمع عندك وانضمّ جنبك ودّهم معك وودّ عند الوالي وقدوة
المشايخ عبد العالي فكن معاديًا الاعادي وموالیًا مع الموالي فبحول الله بعد ظهور
خدمتك وشهود حسن نيّتك لقد نفاذ بالك ودفعت مدارج احوالك
فاقرئ هذا الحكم على كلّ احد من الجمع لانّ في ذالك لذكرى لمن كان له قلبٌ
او القى السّمع وان اعرضوا عن مدلوله فترى اعينهم تفيض من الدمع

ايضا فرمان نادرشاه که بشیخ عبد العالی مرقوم شده

صدر فرماننا العالي الى الشيخ الاجلّ الشيخ عبد العالي اعلم انّه ما عرضت
عن حال ابن مانع وطلوعه الى البرّ عيّنّا من قبل هذا فوجًا من العسكر المظفّر
وهم تجاوزوا عن النجف الاشرف فلمّا ظهر لهم فراره وانزلقت
اقدام قراره رجعوا الى عرينه معسكرنا كالاسد الخادر فان عاد ابن
مانع الى ماواه اجزنا عن موقفه وبعثناه لنرسلنّ اليهم بعون الله جنودًا
من نبود الباسل وضياغم الىلبد ليستاسرون نساءه ويقتلون ابنائه
وينهبون ماله ويأخذون ماله وان ترك مقرّه وخلّى مستقرّه وذهب
على فوق البصرة فهو مرتع لسيوفكم سارعوا الى تشتيت شمله
وتفريق جمعه وما اخبرت من حال عربان الحويزه انّهم كانوا من شيع

ائمة الانام

ائمة الانام وخذ موافقة طريق الدّولة من سوابق الايّام وخطيئتهم التي صدرت
عنهم ما بطشتهم فعفونا عنهم وجاوزنا منهم لقول الله عزّ وجلّ واذا
خاطبهم الجاهلون قالوا سلامًا واذا مرّوا باللّغو مرّوا كرامًا فادعوهم الى طريق
الوفاق وحذّروهم عن القلد والنّفاق وان كانوا في مكرهم ماكثين
ولعهدهم ناكثين فما لهم من وليّ ولا واق ولنشتاقنّ لارسلنّ اليهم من موكبنا
افوجًا قاهرة ومن يمّم معسكرنا امواجًا زاخرة ليخربوا اساس ثباتهم ويهد
موا اركان آثارهم وحياتهم فمن هذا الوجه طيّب حالك وحسّن بالك وان
استخبرت عن حال اهل بغداد فهم وقعوا في مواقع الهلكة ومارق المهلكة
انغلق لهم ابواب الفرج وحصروا حسيرًا في مضيق حرج وما لهم من جهة مخرجٍ
ومخرج وهم كغريق منبذ الملاح واخذه التماح وخرج عن قبضة حبل النجاة
والنّجاح يأكلون لحم البعير وينهقون بالصوت النكير ولهم زير وشهيق وزفير
والقدرة سلبت عن ايديهم ولئن امهلنا يومًا لايديهم كذلك يوديهم
الله اعمالهم حسرات عليهم وهم يتعاهدوا انّ في عيد الاضحى يسلّمون
القلعة الينا او يخرجون بالسّيف وجرهم معلوم كيف وما لهم في ايّ
حال ينفيضني بالاسف والحيف سيقول البلبل المعقل ليتني
كنت غرابًا ويقول الكافر يا ليتني
كنت ترابا

فرمان علاحده كه از موقف اعلى بشيخ محمد بن مانع مرقوم گشته

جرى حكمنا القاهر من موقف الامر الباهر الى الشيخ الاجل محمد
بن مانع وباقى رؤساء البصرة   اعلموا انا قد وردنا بتلك الارض
الطيبة مع الجيوش والاجناد الذين تلين عن صلابتهم الصم الصلاد
والاطواد وعن تصادم قوايم خيلهم تزلزلت الجبال والتلال والوهاد
لأجل تسخير بغداد وانتزاع البلاد من ايادى اهل العناد وصيانة عراض
العباد وقلع مواد الفساد وما اردنا من تلك النهضة الا حفظ الرعية وحراسة
البرية ومنع الجور والاذية وما عرضنا الا اطفاء سراج دولة احمد پاشا لانه
فاز بحضرة القيصرية وزاده فى البغداد شرارة ورية وعيننا عليه
الوالى مع الشيخ عبد الهادى بالبصرة لاحداث الغايلة ودلالتهم وتسكين
قلوبهم واستمالتهم وما امرنا بها تسخيرها وما ارسلنا لها التدمير لها
لانه حقيق علينا ان بعد تسخير بغداد وفتح ابوابه الشداد لقد
نستظم البصرة فى سلك ممالكنا من غير نصب وانا لانحب المبادرة
بسل السيف وهز الاسنة والمسارعة الى هدم البيوت وتخريب
الاكنة الا بعد ايقاظ الغافلين عن الرقود والسنة وايقاظهم وانتباههم
بالقول اللين والدعوة المستحسنة متمسكا بقوله سبحانه ادع الى

سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة   فلهذا ارسلنا اليكم فلانا وقلنا لكم قولا
مقبولا وما كنا معذبين حتى نبعث رسولا ان كنتم من البصرة فهلموا
من البصرة الى حضرتنا العلية بكرة واصيلا فتشربون من كاس عواطفنا
التى كان مزاجها زنجبيلا وتسقون من عين عناياتنا التى تسمى
سلسبيلا ولا تركنوا الى مخالفينا وتميلوا بالصراط السوى لان ذلك خير
واحسن تاويلا وان كنتم من الطغاة فاعلموا انه بايا خان الاوان نصرف عن جانب
العانة مع الجنود الذين هم اشد باسا واشد تنكيلا ومن مهابة صولتهم
ترجف الارض والجبال فكانت الجبال كثيبا مهيلا وهم يتوقفون فى حلة
مرتقبين لامرنا فمنهم من قضى نحبه ومنهم من ينتظر وما بدلوا تبديلا
فبعون الله لامرهم بان مخالفينا ملعونين اينما ثقفوا اخذوا وقتلوا تقتيلا
وسنلقى عليكم قولا ثقيلا واذا لا تمتعون الا قليلا من اطاعنا فله اكبر
درجات واكبر تفضيلا ومن عصانا فاعد له بطشا شديدا ونكالا وبيلا
ويعض على يديه ويقول يا ليتنى اتخذت مع الرسول سبيلا والحق ما
ذكرناه وكل شىء فصلناه تفصيلا ان هذه تذكرة فمن شاء اتخذ الى ربه سبيلا ×

ايضا فرمان نادرشاه

جرى حكمنا المطاع الى اصحاب الفرقة الذين سنن خدمتنا
على انفسهم فريضة   اعلموا انه قد وصل كتابكم بحضرتنا العلية

ونظرنا اليه بانظار مكارمنا الجليّه فاسعوا الى تقديم المهام المرجوعه
وبادروا ابتدي الى كلّ الممنوعه واظهروا اخلاصكم العاليه الى الوالى
والشيخ عبد الغنى واطيعوا امرهما واطلبوا نصرهما ستكونوا فى حرسة
الامان محفوظين وبلحظات عيون شفقتنا ملحوظين ومن فوايد موايد
احساننا محظوظين

فرمان ديكر

جو حكمنا العالى الى عشيرة المنتفج ومن يتبعهم من القبايل
اعلموا انّا اعطيناكم الامان وامرنا انّه لا يستولى عليكم احد من العنف
والعدوان وفوّضنا من قبل مشيخة المنتفج لقدوة المشايخ الشيخ
فيّاض الخليف وصل دله من موقف الاعلى توقيعنا الشريف
ففى كلّ حال اطيعوه وبما يامركم اجيبوه فمن اطاعه من الخلوص
يصير فى حصن الامان محروس ومن تخلّف عنه فابواب النجاة
له ملدوس انّ للطّاغين لشرّ ماب وانّ للمتّقين لحسن ماب

فرمان ديكر به ال سراج صادر كشته

صدر حكمنا العالى الى عمدة القبايل والاهالى الشيخ بوسوله والشيخ
والى ال سراج اعلما انّه قد ورد الينا السيد عبد الرحمن خان بحضرتنا
الرفيع وجنابنا المنيع وتشرّف بتقبيل السدّه السنيه السلطانيه
وتلثيم

وتلثيم العتبة العليّة الخاقانيّة وعرض علينا ما صدر منكما من الخلوص
النيّة وصفاء الطويّة فى طريق الدّولة العليّة وذيل اعتقادنا بكما وضوعف
اشفاقنا عليكما فلمّا كان الوالى المشار اليه من خلص المحبّين وابا منجد من
خدمة الّذين ارجعنا اليه مهام الولاية وفوّضنا اليه زمام الايالة وجعلناه نايبا
بالحويزه بالعزّة والجلالة وامرناه بتخليص البصرة مع سردار المعظّم العالى رفيع
الافتخار الّذى كان من دون الكبار متّحدا مع الجنود القاهرة الّذين كانت
عدّتهم اكثر من ثلثين الف من اهل البنادر والاكشار فلمّا ورد
السردار المذكور والوالى المسطور بالحويزه كونا من الحاضرين فى معسكرهما
والمقتضين على اثرهما والمطيعين بامرهما والناصرين على ظهرهما
لبعد ما ظهر عنكما الاتّحاد وخلوص الغلو فى طريق الغزو والجهاد
وضح منكما الجدّ والاجتهاد فى منع الاضداد ودفع اهل الفساد لرفع
درجاتكما فان تجاوزا عن منهج الاطاعة وتسلكا مسلك العصيان
بالانفرادى او بالجماعة لنرسل جنودا مظفّرة لتبيد باستهم عن
الاجسام لافتراسكم وقتل ذكوركم واسرائكم وبحول الله سنطلع من الحقّ
من بغى علينا فلم يك ينفعهم ايمانهم لمّا رأوا باسنا
اللّهمّ انّى كنت اسيرا من هوى نفسى وانا عبدك الّذى يعتقك فقير
فلمّا دخلت من الكفر فى حصن الاسلام اعتقنى مولى المجازى مع

لتامة حاشا عن كومك ان لا تحرد لى من حران دمع كوامتك وانى كنت
اقول لا اله الا الله محمد رسول الله علىّ ولى الله والقيت بانك انت مولى الموالى
بالتحقيق وارحم من كل رحيم ورؤف من كل شفيق

ايضا فرمان بملحده

صدر فرماننا المطاع القاهر وامرنا النافذ الباهر الى رؤساء
وختيارات الصكول وعامة وكلكا وملاحى فاصته اعلموا
انه قد ورد اوتشرف الحاج قربان وعليخان مع ايلدا ديك بتقبيل
سدتنا البهية واحضروا اشراف محضر حضرتنا العلية ووصلت
عريضتكم الينا وعرضت حوالكم وظهر خلوص بالكم لدينا والقينا
على ايلدا ربك ما كان مقصود ضمير الانور فهمه واعطيناه اذن الانصراف
مع معيت رفقائه مواجهة فبوصلهم وبلوغ الحكم الاقدس عليكم طيبوا
خواطركم واجمعوا غايبكم وحاضركم واستمعوا عنهم ما ينتقون
واقبلوا منهم ما يقولون مجيئوا مطمئنين الى موكبنا الاقدس
بلا توزيع البال وستفيضوا من حضورنا المقدس بطيب الحال فانتم
فى امان الله الملك المتعال وما صدر عنكم شئ الزلة والخطأ فان
صدر فعفونا عنكم باللطف والعطاء وسترنا وجوه مساويكم

باسدال

باسدال الغطاء وبعد ورودكم الى خدمتنا لا نزيل منكم امر عسير بل نعمل
معكم بما هو سهل ويسير فان الله لا يكلف نفسا الا وسعها وهو على كل شئ
بصير

ايضا فرمان نادر شاه بابراوارد اغستان صادر شده

جرى امرنا القاهر القادر وحكمنا الباهر النادر الى اهالى واعيان ادار
اعلموا انه كنتم من المسلمين واتباع الدين المبين ومن سالكى
الصراط الاقوم والنهج الانقى الاسلم ولقد امن من امن وسلم
من سلم وكيوا ميلاخور كان من كفرة الكوج ورعايا دولتنا العلية وفى
هذه الاوان طغى وبغى وان الانسان ليطغى ان راه استغنى ولقد عرض
علينا انه جمع جمعا غفيرا وجمعا كثيرا من اهل ادار ومن الصكول مع
تمسيتهم بمبدأ الاسلام وتأسيسهم على ملة سيد الانام ذاهبوا الى حماية
كيوا المسفور بخلاف المذهب وهذا الامر يورث لكم النصب واصابكم
الخذلان والعناء والتعب لان اعانة الكفار على المسلمين مخالف
لما فى وكتب ومغاير على ما هو لهم حسن وصوب وما على هذ
المطلب اعرض احمد خان اوسمى من مطوعة ملكنا الذى
وهبنا الله من فضله لغير سعى وطلب وجعلته لاحام ومعين

فى الاول

وناویة الدبورة ذات قرار ومعین فاعلموا انه لکل امر بما کسب رهین
واملی لکم ان کید ی متین ایها السکان بالاوار والقطان بتلک الدیار
انا ارسلنا ایلدار بیک کوادا الیکم لیبلغکم من فیه ما ود عنا فیه وانا
لنشتات فی هذا الشتا علی مشاة هذه البلاد ووفقن مع اجناد الذین اذا
رکضت جیادهم انقلعت الاطواد وذعرت الصم الصلاد وتضاهی
التلال والوهاد واما الاغوار والانجاد ان تعلموا بامرنا تحقنوا من بأسنا
وتأمنوا من قهرنا وان تکونوا من عهد الانقیاد ناکثین وفی مقام الخلاف
ماکثین فبعون الله نجیئ بعزم المشاة الیکم واحاط علیکم غضبنا بما
کسبت ایدیکم صدر ذالک ماذبو فی هامی الحکم الاقدس اعلموا
یا اهل الاوار انه لما صدر من بعض اشرادکم اعمالا سیئة وظهر
علینا سوء نیتهم فارسلنا الیهم فوجا ذاخرة التخریب بنیتهم
وابنیتهم وبعون الله سینقلع رواصی اسس دیارهم وینقمع رواصف
ارکان اثاثهم وانتم طیبوا بالکم ولا تشتوا احالکم لان فی کل فرقة الجیل
والودی منهم من احمی اضداد النار ومنهم من قرح الزند الوری
فمنهم مهتد وکثیر منهم فاسقون افمن کان مؤمنا کمن کان کافرا لا یستون

ایضا فرمان عربی بجبو دکه میرزا احمد خان

صدر امرنا المطاع القاهر وحکمنا الاقدس الباهر انه لما ظهر حسن خدمته

من عمده

من عمدة الاماجد واسوة الاماثر ایلدار بیک مع هذه الدولة العلیة النادره وعلی
صفا نیته وخلوص عقیدة علی حضرتنا البهیه النادره واحمد خان الحاکم السابق
بجنکی اعرض من اعتناق الاطاعة والاخلاص وادبر مولیا عن قبول الانقیاد
والاختصاص لهذا اعیننا ایلدار بیک بحکومت قری جنکی وجبشی وسایر محالات
تعلقت باحمد خان المذکور وفوضنا ازمة مهامها علیه واعطینا
اعنطة امور جمهور اهالیها بیدیه فاذا رجع احمد خان عن
موقف الجهالة الی الصراط السوی وجاءنا وما استقبلا علی منهجنا البهی
وشربنا الروی یصعد بمدارج العز والشرف وینال بنوال احساننا حتی
ما سلف ایها الاهالی بالقراء المطوره کونوا منقادین علی اوامر
ایلدار بیک ولنواهیه وقصروا ایادی تطاول الاشرار من محل حکومته ونواحیه
ولا ترکنوا الی هدم ارکان امرنا واجتنبوا من سطوات بطشنا ولهبات قهرنا انه
لقول فصل وما هو بالهزل علیکم بالاطاعة وایاکم والمخالف

فرمان علیحده بجبو دکه میرزا احمد خان باهل غازی عموق وغیرهم صادر گشته

Фирман на имя Мирза Ахмет хана Казикумухского (?) (Dareqaz)?

صدر فرماننا المطاع الی اهالی غازی عموق اعلموا انه قد عزمنا ووجهنا
من قبل الی تأدیبکم فالتمس سرخای خان منا امانکم فصرفنا ازمة خیولنا وانمة
جیادنا عن حدود ولایتکم ونصبنا سرخای خان والیا لکم ولکن ما عملتم بایجاد العهد
ونکثتم القول والوعد انه نقض الایمان من نقص الایمان وان هذا من عمل الشیطان

وذهب سرخی خان الی داره من خجلة اعمالکم فارسلنا
ملا معروف الیکم لتطییب حالکم فعند ورود حکم المطاع
الیکم کونوا مطمئنین بالطافنا ومتوثقین بصفحنا واعطافنا
وارسلوا الینا الجماعة المفصلة الذین علیهم اربعین نفرات
وان تتهاونوا فی ارسالهم سیریکم الله اعمالکم حسرات وان
کان احد منهم مریضا او له ید عذر مقبول فبدلوه من اخوانه و
اقربائه وارسلوهم الینا جمیعا فبعون الله نعفو من زلاتکم
الماضیة ونهیئ لکم عیشة راضیة وان تختلفوا عن امرنا و
اجتنبوا من فتکنا وقهرنا فاذا بطشنا بطشنا جبارین
ونخرج بکم بسطوة

حرره میرزا ابراهیم بیک تکباشی لعلکو
۱۲۷۰
۲ غره شهر جمادی الاولی

1270.

سواد فرمان شیخ الاسلامی جلال الدین محمد اردوبادی نصیری که
از دیوانخانه شاه سلطان حسین اول صفوی مرحمت شده

هو الله تعالی شأنه العزیز — فرمان همیون اعلی خلد الله ملکه وسلطانه

چون همگی همت والا وجملگی نیت حقانیت اقتضا مصروف ومعطوف بر آنست
که در کل ممالک محروسه احکام شریعت مستقیمه بروفق قوانین دین مبین حضرت خیر البریه صورت
یافته حیف ومیلی واقع نشود ودر تمشیت این مهم اهم بجماعتی از وجوه جمعی که در نهایت
امانت ودیانت ودینداری ووفور فضل وکمال وحقانیت وپرهیزکاری باشند
مصدق انیقال صورت چون خیرمآل نجابت وشریعت پناه فضیلت وافادت
وکمالات دستگاه نتیجة النجباء والمتشرعین الکرام لطالحانه والشریعة والفضل
والکمالات جلال الدین محمد اردوبادی لهذا از ابتداء تنکوزئیل
منصب جلیل المرتبه شیخ الاسلامی قصبه طیبه اردوباد وازلوجران واطیکی وشروط
وتوابع اردوباد وقبانات بتفویض قضاء آن با شریعت وفضیلت پناه قاضی عنایت
الله ولد مرحوم قاضی یحیی است بنجابت وفضیلت وکمالات پناه مشار الیه مفوض و

و مرجوع شد که کما ینبغی و یلیق بامر مزبور و لوازم آن از کسب صکوک و مجلات و القاع عقود و مناکحات و رفع منازعات و مناقشات بین المسلمین و المسلمات بطریق مصالحات و امر بمعروف و نهی از منکرات و ترغیب و تحریص خلایق بوظایف طاعات و مراسم عبادات و منع و زجر فسقه و فجره از ارتکاب منهیات و کسر آلات لهو و لعب و ارض جمهور و مسکرات و تقسیم مواریث و ترکات و اخراج اخماس و زکوات و ایصال آن بسوی مستحقین و مستحقات و ضبط اموال ایتام و غیب و سفها و مجانین و تهجور علیهم در حضور عدول مؤمنین دامت برکاتهم و سایر ما یکون فی هذا القبیل قیام و اقدام نموده دقیقه از دقایق فوت و فروگذاشت ننمایند سادات عظام و علما و کرام و ارباب و اهالی و ذوی الاحترام و جمهور سکنه و متوطنین الکه مذکور و عابرین و نازلین و مترددین و ملکان و اهالی شیخان و کدخدایان و غیره شریعت و فضیلت پناه مشار الیه را شیخ الاسلام من حیث الاستقلال و الانفراد محال مزبوره دانسته اوامر و نواهی شرعیه او را مطیع و منقاد بوده و نوشتجات و سایر خطوط شرعیه که بخط و مهر فضیلت پناه شیخ الاسلام مشار الیه معتبر دانسته امر مزبور را بلا مشارکت و مساهمت احدی مخصوص و متعلق بدو شناسند و دعاوی شرعیه که بشریعت و نجابت پناه موی الیه رفع نمایند ملایان و محررین و متعاضیان جزوی که از دیوان الصداره العلیه العالیه منصوب نموده باشند خودسر دخل در امور شرعیه الحال ننموده و بعزل مشار الیه معزول و بمنصب او منصوب شناسند و احدی از قضات و شیخ الاسلامان الولایات دخل در مهم شیخ الاسلامی

مشار الیه

مشار الیه ننموده مشار الیه او را در امر مزبور مستقل و منفرد دانسته مؤذنان و موقوفان و غسالان بدون اذن و خطبه دیوان الصداره العلیه العالیه خودسر دخل در امور مفوضه ننمایند طایق نجابت و شریعت پناه مشار الیه آنکه نوعی سلوک و سلوک داند که عند الخلایق مرضی و مستحسن باشد در باب دعای خیر بقای ذات اقدس و وجود مقدس نواب کامیاب سپهر رکاب اشرف اقدس ارفع اعلی حاضر گردد و بعهده بیگلربیگیان عظیم الشان و حکام کرام و وزرای ذوی الاحترام و عمال شرع انکه معه که امداد و اعانت و تقویت و مراقبت فضیلت و شریعت پناه موی الیه بتقدیم رسانیده بجهت تنفیص مهمات شرعیه تعظیما للشرع الاقدس او را ابجالس حطلب ننموده بمحکمه او رجوع نمایند و درین باب اهتمام تمام لازم دانسته هر ساله میال و خطاب مورد طلب ندارند و در عهده شناسند تحریرا فی شهر ذی الحجه الحرام شهور سنه هجری و ثمانون بعد الف سنه ۱۱۸۰

سواد فرمان کریمخان وکیل زند در تسخیر کرمان به نجفقلی خان دنبلی نوشته

فرمان عالی شد آنکه عالیجاه معلی جایگاه ایالت و شوکت پناه حشمت و ابهت و اجلال دستگاه مخلص دولتخواه امیر الامراء العظام نجفقلی خان دنبلی بیگلربیگی دار السلطنه تبریز مادام آمالی و امال را از صحایف الفتات بی پایان خاطر ملاطفت بنیان مالا لبریز دانسته بداند که از آنجا که همواره بیاری و تاییدات لشکر آرایی بعد جنود السموات و الارض سپاه نصرت و فیروزی مقدمة الجیش معسکر اقبال معمون ارزمالت لله الحمد و المنه

فتح و ظفر هم‌آغوش بخت بلند و طالع سعادت ارجمند گردیده چنانچه بتبعیت اشتغال
از نتایج اقبال کیفیت شکست درانی و تسخیر دارالامان کرمان و گرفتاری زکیخان
و متعلقین اوست که مجملی مفصل از ان مرقوم فرموده‌ایم که عالیجاه بیکلی هواخواه
نشان مطلع گردند قبل ازین که رایات نصرت نشان در دارالسلطنه اصفهان
نزول و اجلال داشت فوجی از غازیان را که ببر کرده عالیجاه امیرالامراء العظام
محمد امین خان گروس بیگلربگی دارالامان کرمان به تسخیر قلعه و تنبیه تقی درانی مأمور
فرموده بودیم بنحوی که ان عالیجاه مطلع شده تقی بعد از شکست بهزیمت بقلعه خود
عالیجاه شان را له با غازیان بمحاصره قلعه کرمان پرداخته مدتی هم قلعه را محصور و در
جزو بلد خدایان سپارش و توپچیان بلوچ پیاده همگی سوتر غلیب بنا قضت
برادر و ولد تقی که بقلعه‌داری در طاعت را بر روی خود بسته و ابواب طغیان را
بر چهره خود گشوده بودند شان مخفی بعالیجاه محمد امین خان و غازیان اعلام و
وعده بدست دادن بروج و متعرف حصار قلعه را داده بوعده وفا و چند برج را
در هنگام یورش بتصرف داده جمعی از غازیان جلوریز دخل و حکا شهر را باقبال
بی‌زوال بتصرف این دولت ابدی الاتصال در آورده احمد برادر و ولد تقی خود
بنارین قلعه کشیده دو روزی بقلعه‌داری مشغول و چون راه نجات را از جوانب
مسدود دیده از قلعه بیرون آمده این خبر که به تقی درانی رسیده قشونی که همراه داشت
تماما متفرق و بامید فیض مرحمت بندگان والا ملحق بمعسکر عالیجاه محمد امین خان

بیگلربگی

بیگلربگی گشته و بیامن عنایت ربانی تمام بلده و بلوکات کرمان متصرف در آمده
زکیخان در بیمدتی در بلوچستان بادیه حیرانی می‌پیمود چون عراب عالی کثیر نمیت
رایات فیروزنشان را از راه لورستان بعربستان بانجد استماع نموده از خوف
بازگشت بنای اتفاق با او گذارده خبر رسیده زکیخان بجهة تحصیل قوت و لا یموت
با بیقادر تمام وارد طرهان نزد حامی پشت کوه فیلی گردیده عالیجاه رفیع جایگاه عظمت
و حشمت پناه مخلص دولتخواه عمدة الخوانین العظام خضی اهم نظرعلیخان زند را
با فوجی از غازیان زند و جزایرچیان و غلامان کشیکچیان و ... کر نفره شان تعیین
و مأمور گرفتن زکیخان و متابعین فرموده بعد از ورود عالیجاه مذکور و غازیان
منصور زکیخان از آنجا فرار بسمت الوار قلعه اسمعیل خان کلهور که حوالی خاک بغداد
است نموده غازیان از آنجا او را تعاقب و ملاقات واقع چند تاب مقاومت
نیاورده و به قلعه و لشکر فیروزی اثر دور قلعه را چون نگین انگشتر گرفته روز
دیگر که ابواب نجات را از هر طرف بسته دیده جمعیت را داشته نظرعلیخان مشارالیه زکیخان
با متعلقین او گرفته روانه حضور و حالت تحریر زکیخان و همگی را بحضور آورند
باید درین باب باتفاق خاطر عالی امیدوار لطف در عهده شناسند تحریرا فی شهر جمادی الاولی

سنه ۱۱۹۰

صورت فرمان کریمخان وکیل زند در [illegible] نوشته

فرمان عالی شد انکه عزه و اعیان و اجله و اشراف و ریش سفیدان و کدخدایان الکاء

حاوی نام کریمخان وکیل زند [illegible] صورت فرمان

بخون و طوایف لنگرلو متوجهات خاطر عاطر منتظر و امیدوار بوده باشند که درینوقت
عالیجاه رفیع جایگاه ایالت و شوکت پناه حکومت و عقیدت دستگاه مناعت و ثقت
اشتباه نتیجة الخوانین العظام محمد رحیم خان کنگرلو حاکم الکاء مزبور را از رکاب
نصرت انتساب والا مرخص و مقرر فرمودیم که بنا آمده متوجه امر حکومت و دلو و ستد
ولایت مزبور بوده در محافظت و حراست و تنظیم و تنسیق مهام الکه کوشد
و عالیجاه رفیع جایگاه عقیدت و ارادت آگاه محمد کریم بیگ را که در الکه مزبوره بنیابت
مقرر و مامور بود امر فرمودیم که از آنجا بحضور سعادت گنجور آمده مشغول خدمات
مقرره دیوان رکاب باشد باید بعد از حصول آگاهی بر مضمون رقم قضا ورود
عالیجاه مشار الیه جمعی تردد عالیجاه مشار الیه آمده حسب الصلاح و تقریر مشار الیه گردیده
متضمن صلاح دولت ابد مقرون باشند مشغول تقدیم خدمات دیوانی بوده اوامر
و نواهی او را مطیع و منقاد بوده از سخن و صلاح او تجاوز ننماید و در توقیر و
احترام او سعی لازمه بجای آورده عالیجاه مشار الیه حاکم بالاستقلال خود
دانسته توابع امر مزبور را احول و مرجوع بمشار الیه دانند و در هر باب ابواب
توجهات خاطر خطیر ما را بر چهرهٔ متمنیات آمال و امانی خود دانسته
و در عهده شناسند ۱۱ع شهر شعبان سنه ۱۱۸۰ هزار و یکصد و هشتاد

1180

ایضا سواد فرمان کریم خان وکیل زند که برحیم خان کنگرلو نوشته

فرمان عالی شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه ایالت و شوکت پناه حشمت و جلالت دستگاه

ارادت

ارادت و اخلاص آگاه نظام الدوله و الشوکه و الحکومه نتیجة الخوانین العظام
محمد رحیم خان کنگرلو حاکم الکاء نخجوان بتوجهات بیغایات خاطر خطیر عاطر درجهٔ اختصاص
یافته بداند که درینوقت آن عالیجاه ایالت پناه را از رکاب نصرت مآب
مرخص و مقرر فرمودیم که بولایت مزبور رفته مشغول امر حکومت و دلو و ستد
ولایت مذکور بوده در محافظت و حراست ولایت و صیانت احوال رعایای
الکه سعی لازمه بجای آورده عالیشان رفیع مکان اخلاص و ارادت نشان محمد کریم بیگ
نایب ایشیک آقاسی سرکار دیوان اعلی را که در الکه متوجه امر نیابت ولایت مزبور
بود روانه حضور نمای میباید بعد از حصول آگاهی بر مضمون رقم عالی روانهٔ ولایت مزبور
گردیده بنحوی که حسب الفرمان مبارک مطاع بعهده و اهتمام آن عالیجاه مقرر شده
مشغول امر حکومت و به تنظیم امور ولایت مزبور بوده من حیث المجموع در امر حکومت
خود مستقل و مقتدر دانسته رعایا و البته التجا بالطاف خاطر خطیر عاطر امیدوار
ساخته و در تقدیم خدمات دیوانی سعی بوده عالیشان مشار الیه را روانه حضور باهر النور
نماید و در هر باب حسب المقرر عمل و از مدلول رقم عالی تخلف نورزیده و در
عهده شناسند تحریراً ۶ ششم شهر شعبان سنه ۱۱۸۰ یکهزار و یکصد و هشتاد

ایضا سواد فرمان کریم خان وکیل در خصوص خانی بنظر الله خان مرحمت شده

فرمان عالی شد آنکه از روزیکه بمیامن الطاف فروزندهٔ ماه و مهر و فرازندهٔ گنبد خضری
سپهر لوای کشورگشای دولت و اعلام فیروزی و فتح و کلاه عالی درجات فتح المحت

ایرن شقه کش و پرچم آرا گشته طنطنه کوس میمنت مأنوس رعیت پروری
و دادگستری عالی از شش جهت بمسامع سکنان غبرا رسیده بر ذمت همت والا
نهمت چنین لازم و واجب فرموده‌ایم که هر یک از بندگان ارادت کیش و فرمان
بری عقیدت اندیش را فراخور حال مترقی مدارج عزت و اعتلا ساخته بین
الاماثل در رتبه برتری ارزانی فرمائیم از آنجا که مصدوق این مقال از ناصیهٔ احوال عالیشأن
رفیع مکان نتیجة الخوانین العظام شکرالله بیک کنگرلو ظاهر و هویدا بود لهذا
از ابتدای هذه السنه میمونه سیچقان ئیل مشار الیه را ملقب و مخاطب بالقاب
عالیجاهی فرموده سرافراز نمودیم خوانین و سلاطین و آقایان کنگرلو عالیجاه رفیع جایگاه
شهامت و دولت پناه نخامت و مناعت دستگاه اخلاص و ارادت آگاه نتیجة
الخوانین العظام شکرالله خان را بالاستقلال و سرکرده غازیان کنگرلو بالا
نفراد دانسته من بعد از مکاتبات و مخاطبات او را ملقب بالقاب خانی و مخاطب
عالیجاهی مخاطب دانسته توقیر و احترام او را لازم شمرده از سخن صلاح صوابدید او
بیرون نروند و در عهده شناسند مقرر آنکه موجب عالیجاه مشار الیه را در امهر سالم
از قرار دستور العمل مجری دارند فی دهم شهر رجب سنه ۱۱۶۲ یکهزار و یکصد و شصت و دو

محمد صادق اصفهانی در خصوص طلب خود بکریم خان وکیل مضمون عریضه داده

عرضه داشت کمترین بندگان فدوی بذروهٔ عرض بار یافتگان پایه سریر
خلافت مصیر عرش نظیر بندگان سکندر شأن سلیمان نشان دارا دربان قیصر
پاسبان

پاسبان اقدس ارفع والا روحی فداه میرساند که بخصوص وجه طلب با بیک والد
کمترین از ولیقلی خان و جعفرقلی خان کنگرلوی نخجوانی بموجب تفصیل
ضمن که قبل ازین حسب الفرمان قضا جریان مبارک بعهدهٔ سلیمان قلی بیک نخجی مقرر
گردید که موجب ایشان را از شکرالله خان بازیافت و بعوض طلب با بیک والد
کمترین مهم سازی نماید و با بیک مزبور بهمراهی محصل دیوان و ولیقلی خان به نخجوان
رفت بعد از ورود ایشان به نخجوان ایشان با سلیمان قلی بیک محصل سازش کرده و او را
رشوه داده محصل مزبور بولایت خود رفته و وجه طلب والد کمترین بعقدهٔ تعویق
انداخته مدتی است که والد کمترین را در تصویب معطل نموده نه وجه طلب او را میدهند
و نه مرخصش میکنند که بیاید درینوقت با بیک مزبور ملازم خسرو فرستاده که کمترین مراتب را
بواقفان سدهٔ سنیه جلال عرض نمایم از روی امیدواری جسارت عرضه داشت
بجا آوری نموده استدعا چنانست که حسبة لله تعالی و بتصدق فرق مبارک که حسب الفرمان
قضا بعهدهٔ احدی عز اصدار یابد که بولایت نخجوان رفته وجه طلب والد کمترین را
از شکرالله خان بازیافت و والد فقیر را بر داشته بهمراهی خود بدربار گیتی مدار اقدس
بیاورد که موجب امیدواری و حصول دعای خیر خواهد شد باقی امره الوالا مطاع

سواد فرمان در طبق عریضه فوق از دیوانخانه کریم خان وکیل صادر شده

فرمان عالی شد آنکه عالیجاه امارت و حکومت پناه شکرالله خان کنگرلو حاکم
ولایت نخجوان بداند که درینوقت عارضه بشرح متن عرض نموده که مدت

نماه میشود که والدا و راد در نخجوان بتقریب طلبی که از عمالهٔ آن جعفرقلی بیک و
ولیقلی بیک کنگرلو میداشتو معطل کرده وجه طلب او را نداده اند با وجود آنکه
حسب الفرمان مطاع معهود انعالیجاه و محصل تعیین و مقرر شده هر چند تا حال
البته وجه مزبور را داده خواهند بود لهذا مقرر میشود که چنانچه الی وصول
فرمان مطاع وجه طلب او موقوف جهت و فرمان قدرنشان نداده باشند
بوصول فرمان قضا بدون اهمال و امهال کارسازی او را کرده جهت بازیافت
و او را روانه حضور نموده کوتاهی ننموده و در عهده تمام لازم دانسته در عهده
شناسند تحریراً ۵ شهر ربیع الاول سنه ۱۱۹۲ یکهزار و یکصد و نود و دو

ایضا سواد فرمان کریمخان در خصوص حکومت حاجی علیقلی خان کنگرلو
باهل نخجوان مرقوم گشته

فرمان عالی شد آنکه اعزه و اعیان و اجله و اشراف و سرخیلان کنگرلو و کدخدایان
و جمهور سکان و قطان ولایت تومان نخجوان بعد از تفضلات ایزد منان
بصنوف الطاف گوناگون خاطر رأفت نشان منظور و امیدوار بوده بدانند
که در ینولا در خصوص رجوع عالیجاه رفیع جایگاه شوکت و جلالت پناه
حشمت و ایالت دستگاه کهف الحاج والمعتمدی حاجی علیقلی خان حاکم آنجا
و اینکه تمامی مردم آنجا از حسن سلوک و رفتار عالیجاه مومی الیه راضی و بجهت ورود
او بعضی از مردم آنجا که به تقریب شدائد و اضراری که در ینجا

نسبت

نسبت بآنها واقع و متفرق شده بودند معاودت بامکنه خود و بجزای عالیجاه مشارالیه
کمی تعیین و دل آباد از ولایت خود و خوشی آورده و در آبادی ولایت
سعی لازمه بعمل آورده و سایر مواد قلمی و اتفاقاً بحضور فیض دستور نموده
بودند بنظر انور رسیده مضامین آن معلوم رای جهان آرا و مراتب اخلاص و
خدمتگذاری عالیجاه سابق الذکر کما هو حقه بر پیشگاه خاطر خطیر ملک
پیرا ظاهر و هویدا گردید ازآنجا که عالیجاه حکومت و ایالت پناه مشارالیه
من جمله هواخواهان این دولت جاوید مدت و از سلیقه و خواهش وکلای عالیه
بر بعضی و استحضار کاملی داشته و مرد عاقل کاردان فهیمی میباشد البته نحوی رفتار
خواهد کرد که اهالی آنجا از زیادی از دور و شاکر باشند و وکلای عالیه نیز آبادی و معموری
کل ولایات بخصوص ولایت نخجوان را منظور نظر فیض گستر داریم و مطرح
خاطر التفات مظاهر آنست که رعایا و کدخدایان آنجا با حسن وجه زیست و زندگانی
نمایند باید که آن نیز بمقتضای رویه اخلاص مندی و دولتخواهی متوجه شغل
و عمل خود بوده در نزد عالیجاه حاکم بتقدیم خدمات و دیوانی خود و رعایا و برایا را
بشفقت و مرحمت وکلای عالیه امیدوار و سرگرم رعیتی و کاسبی خود نموده
مطالب و مدعیاتی که داشته باشند عرض نماید که بعون الله فیصل
پذیر گردد و در عهده شناسند ۱۱ ارامی ۹ جمادی الاول
سنه ۱۱۸۴ یکهزار و یکصد و هشتاد و چهار

1184

یا من
هو بمن
رجاه کریم

سواد فرمان کریمخان وکیل در خصوص منشی‌گری میرزا علی بیک کنگرلو
بعهدهٔ ولیقلی خان کنگرلو صادر شده

فرمان عالی شد آنکه از روزیکه بحکم فرمان ربانی قلم ایجاد و تکوین وزمانیکه
بامر حکم فرمای کشور شهور و سنین منشی دیوان قضا و قدر رقم بدایع
نقار امور خیر و شر توقیع وقیع گیتی ستانی و منشور بهر النور جهانبانی را بنام
نامی و اسم سامی ما بر اوراق صحایف لیل و نهار مرقوم و بمنطوقهٔ آیهٔ کریمه
تؤتی الملک من تشاء یرلیغ بلیغ حکمروائی جهة ذات مصون از زوال موشح
و بمهر خلود و ابود مختوم کرده‌اند بر ذمت همت والا نهمت لازم و متحتم
نموده‌ایم که هر یک از بندگان راسخ العقیده صاف اعتقاد را فراخور
حال مرتقی مدارج عزت و اعتبار ساخته بین الامثال والاقران بتفویض خدمات
شایان سرافراز فرمائیم لهذا از ثمرهٔ الطاف بلا نهایت درباره مرحمت عالیشان
سلالة النجباء العظام میرزا علی بیک منشی کنگرلو نخجوانی را که
از ابتداء دوباره هذه السنه لوی ئیل بپایه قدر منشی را در الکاکان برتبه
منشی‌گری ایالت و حکومت آنجا بلند نمودیم که بنحویکه باید و بطریقیکه شاید
و از لوازم جوهر و کاردانی او آید و بسزد از روی راستی و درستی و رتبه یقینی
متوجه شغل منشی و تحریر نوشتجات عالیجاه رفیع جایگاه شوکت و جلالت
پناه امارت و حکومت دستگاه نتیجة الخوانین العظام ولیقلی خان

حاکم

حاکم ولایت نخجوان بوده حسن اخلاص و نیکوخدمتی و کاردانی خود را بر پیشگاه خاطر
فیض مظاهر ظاهر و جمیع ملزومات شغل مزبور را مختص خود شمرده تقصیری از خود
راضی نکرده عالیجاه حاکم و عمال و کلاء شهر و کدخدایان ولایت مزبور و ریش‌سفیدان
و جمهور طوایف کنگرلو و سکان تومان نخجوان عالیشان مشارالیه را منشی امارت
و جلالت پناه حاکم دانسته لوازم امر مزبور را باو محول داشته احدی در امر او
دخل و تعرض ننماید و مقرر فرمودیم که هر ساله مبلغ سی تومان بیشتری نقد
و مقدار سی خروار جنس از بابت مالیات تومان نخجوان بازیافت و صرف
معیشت خود نماید و در عهده شناسد تحریراً فی شهر ذیقعده سنه ١١٨٦

یا من هو
بمن رجاه
کریم

ایضاً سواد فرمان از دیوانخانه کریمخان در خصوص موجب منشی‌گری میرزا علی بیک
بعهدهٔ شکرالله خان صادر شده

فرمان عالی شد آنکه بنابر وفور تفقدات خاطر خطیر عالی درباره عالیحضرت رفیع
منزلت سلالة النجباء میرزا علی بیک کنگرلو و ظهور راستی قلم و کم
طمعی مشارالیه از ابتداء معاملهٔ هذه السنه لوی ئیل بضریبت تجدید امر
منشی‌گری عالیجاه رفیع جایگاه حشمت و نجدت پناه امارت و حکومت آگاه
نتیجة الخوانین العظام شکرالله خان حاکم تومان نخجوان را بمشارالیه شفقت
و مرحمت فرمودیم که چنانچه باید و شاید و از هوشی و کاردانی او بسزد و آید

بلوازم شغل مزبور قیام و اقدام داشته در نزد عالیجاه مشار الیه متوجه تقدیم خدمت
محوله بخود گردد مقرر آنکه عالیجاه رفیع جایگاه ایالت و حکومت پناه اخلاص
و ارادت آگاه اشرف الله خان حاکم نخجوان و عمال و سایر کدخدایان و رعایای نخجوان
شغل مزبور را مختص عالیحضرت مشار الیه دانسته و در عهده شناسند ۱۱۸۰ شهر محرم
مقرر آنکه موافق حاشیه فرمان مبلغ سی تومان و پنجهزار دینار تبریزی نقد و مقدار
پانزده خروار و پنجاه من جنسی از بابت مالیات الکاء نخجوان بصیغه مواجب لیانه
در وجه عالیحضرت مشار الیه مرحمت و عنایت فرمودیم که سال بسال بموجب
قبض برضمن سواد فرمان مبارک از عالیجاه حاکم الکاء مذکوره بازیافت
و صرف معیشت خود ساخته از روی جمعیت امیدواری بلوازم خدمت
مرجوعه بخود اشتغال نماید ۲ شهر محرم سنه ۱۱۸۰

تاریخ وفات کریم خان وکیل که از مضمون رقم بندگان امیرزادگان
ابوالفتح خان و محمد علی خان ولدان او که به نجفقلی خان تبریزی نوشته
بودند سنه ۱۱۹۳ معلوم گردد

فرمان عالی شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه دولت و اقبال همراه ایالت و حکومت
و شوکت و حشمت و جلال دستگاه بسالت و شهامت و عظمت و اقبال پناه
ارادت و اخلاص آگاه امیرالامراء العظام نجفقلی خان قدری بیگلربیگی
دارالسلطنه تبریز بتوجهات بیغایات خاص درجه اختصاص یافته بداند
که عریضه

که عریضه که قبل از این بنواب مرحمت و غفران و مغفرت دستگاه خاقان
رضوان مکان علیین آشیان ابوی ام طاب ثراه نوشته و ارسال داشته بود
رسید چون مقدمه قضیه هایله نواب غفران نور الله مضجعه اتفاق افتاد
در این وقت فرستادگان آن عالیجاه را مرخص و روانه نزد آن عالیجاه فرمودیم
می باید آن عالیجاه در هر باب و هر مقوله شفقت بندگان عالی را درباره خود
بحد کمال دانسته از روی ارادت و اخلاص متوجه امورات آن صفحات
بوده مطالبات و مدعیات که داشته باشد عرض و قرین انجاح دانسته در هر
مواد خود را مستقل و مقتدر دانسته در آبادی و معموری و محافظت و محارست
الولایت کوشیده و در عهده شناسند تحریرا فی شهر صفر المظفر سنه ۱۱۹۳

این رقم از جانب صادق خان که بعد از وفات کریمخان زند در
ایران بیدق حکمرانی برافراخت بعهده حاجی علیقلی خان کنگرلو نوشته بود
زیاده از این رقم از جانب او بنظر راقم حروف نرسیده

حکم عالی شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه شوکت و جلالت
دستگاه مخلص دولتخواه حاجی علیقلی خان کنگرلو حاکم محال نخجوان و اردوباد
و سیسجان و قپان و مقری بتوجهات خاطر خطیر عالی مستظهر و امیدوار بوده بداند
که عریضه عقیدت ترجمه که در این وقت مشعر بر اظهار اخلاص و عقیدت

خود قلمی و انفاذ حضور عالی نموده بود بایصال عالیشان سنی المرتبه والارکان

میرزا علی بیک منشی الکاء نخجوان بنظر التفات اثر رسیده مضامین المعلوم

و مفهوم و اخلاص و محبت انعالیجاه دولتخواه ظاهر و معلوم گردید میباید

بحصول آگاهی بر مضمون رقم عالی توجهات و کلاء عالی را درباره خود بمرتبهٔ

کمال دانسته با هرکس عازم دربار گیتی مدار اقدس باشد حقایق

حالات خود و مطالب و مدعیاتیکه داشته باشد بموقف عرض در آورده

بعز حصول موصول داند و قدغن لازم دانسته و در عهده شناسد ///

فی ٢٣ شهر صفر المظفر ١١٨٥

اقا محمد شاه قاجار از قرار تقریر اهل ایران خنثی مادرزاد

بود بعد از صادق خان در ملک ایران سرباف سروری افراشت

همین فرمان در خصوص تعمیر قلعه نخجوان که از صدمات جماعت لکزی

داشتن خراب شده بود بعهده کلبعلی خان کنگرلو صادر شده بود

حکم والا شد انکه عالیجاه رفیع جایگاه دولت و اقبال همراه فخامت و مناعت

انتباه مجدت و محمدت پناه اخلاص و ارادت اگاه نتیجة الخوانین

الکرام کلبعلی خان حاکم تومان نخجوان بوفور اشفاق خاطر مرحمت بنیان

شرف استظهار و اطمینان یافته بداند که عرایضیکه عبودیت فرایضیکه

که درینولا

Оригинал на своем [illegible] крепости Агамохамед на имя Келб Али хана [illegible] 1206 г.

135 л. [illegible]

که درینولا مشعر بر مراتب خدمت گذاری و اخلاص شعاری و استدعای بنا و تعمیر

قلعه نخجوان بر الطریق قلمی و مصحوب عالیشان عمدة الاعیان میرزا اسمعیل بیک کنگرلو فرستاده

خود انفاذ درگاه آسمان جاه داشته بود بتوسط مقربان حضور باهر النور سلطانی ملحوظ

نظر خورشید اشرف خاقانی و مضمون ارادت مشحون آن فرادا آخره معروض

و معلوم رای معدلت پیرای خاقانی گردید مراتب خدمت گذاری و دولتخواهی

انعالیجاه و حقیقت حال ولایت و وقوع خرابی انجا کماهی در پیشگاه خاطر

مهر ماثر والا ظاهر و واضح و منظور نظر مبارک انست که لازمهٔ مراعات

درباره ایشان بعمل آورده همگی رعایا آسوده و مرفه حال و امور ولایت

منتظم و مصون از اختلال بوده از یمن اقبال بی زوال معمور و بحلیه آبادی

متحلی و در مهد آسایش و استراحت متوجه رعیتی و دعای دوام دولت

ابد اتصال باشند در ینوقت حسب الاستدعای انعالیجاه موازی شش صد

نفر عمله بجهة تعمیر قلعه نخجوان از ولایت اذربایجان حواله و ارقام قضا نظام

بعهده عالیجاهان حکام اذربایجان مرقوم و محصل از رکاب فیروزی انتساب

تعیین و روانه فرمودیم که آمده قلعهٔ مقرره را از ولایات اذربایجان از قرار

امر مطاع جمع آوری و آورده تسلیم انعالیجاه و بنای قلعه را گذاشته مشغول

کار باشند و مقرر فرموده ایم که عملهٔ مقرره مدت چهار ماه کار کرده مراجعت

نمایند و چنانچه اساس صورت اتمام نیافته عملهٔ مزبوره کفایت نکنند

انشاء الله تعالی سال آینده نیز بقدر کفایت عمده حواله و تمامی او را انجام خواهیم فرمود
آنعالیجاه در هر باب الطاف خاطر مهر مآثر خسروانه را شامل حال خود
دانسته در نهایت امیدواری بتقدیم خدمت و انتظام امور ولایت و سرپرستی رعیت
مشغول و مطالب خود را عرض نموده بدرجه قبول موصول دانند و در عهده شناسد
حرر فی غره شهر شعبان سنه ۱۲۰۶

الف سواد و صورت فرمان آقا محمد شاه که در اوقات آمدن سرخای خان و همراهان
لکزی بر سر قلعه نخجوان بعهده کلبعلی خان کنگرلو صادر شده است

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه شوکت و جلالت همراه مجدت و مناعت
پناه حشمت و عزت دستگاه شهامت و بسالت مشحون اخلاص و ارادت آگاه عمدة
الخوانین العظام کلبعلی خان کنگرلو حاکم تومان نخجوان
بمزید مراحم خاطر اشفاق مظاهر والا سرافراز بوده بداند که عریضه عبودیت
فریضه که در باب مخصوص اجتماع معاندین و اشرار لکزیه و قراباغ و لوازم
جانفشانی خود در دفع و رفع و مقاتله آنها و انهزام و شکست و تدمیر ایشان از بابت
داری و خدمتگذاری هوا خواهان دولت ابد اقتران بطریقی که نگاشته
خامه عقیدت ختامه و مصحوب عالیشأن عمدة الاعیان میرزا اسمعیل بیک کنگرلو فرستاده
خود انفاذ درگاه خلایق امیدگاه والا شده بود ملحوظ نظر مقربان حضور باهر النور
سلطانی و مضامین ارادت آیین آن فی البدایة الی النهایة معروض رای عالم

آرای

آرای خاقانی و حقیقت خدمتگذاری و جان نثاری آنعالیجاه کما هو حقه
در پیشگاه ضمیر آفتاب تأثیر قاآنی بمرتبه وضوح و ظهور رسید روی آنعالیجاه سفید
حسن خدمت آنعالیجاه بر رای عالم آرا واضح و هویدا و شمول الطاف خاطر مهر
مآثر والا بوده حالا که زیاده بر سابق نیکو خدمتی خود را ظاهر و نمایان و مصدر این
خدمت شایان گردیده بیشتر از پیشتر در نظر مرحمت اثر جلوه کرده و مورد اشفاق خاطر
عنایت گستر بوده عنایات خسروانه و نوازشات ملوکانه درباره آنعالیجاه خواهیم
فرمود و نظر باینکه در موقع آنعالیجاه و اهالی نخجوان صدمه و مشقت بسیاری
کشیده اند از نهایت اشفاق خاطر مرحمت مآثر والا ارقام مطاعه بعالیجاهان
شوکت و جلالت دستگاهان امیر الامراء العظام بیگلربیگی دار السلطنه تبریز و ایروان
مرقوم فرمودیم که چنانچه بتقریب انقلاب غله و ذخیره در نخجوان کمیاب
باشد بقدر وسع و امکان باهالی آنجا غله و ذخیره داده که بجهة ایشان افاقه حاصل
شده باشد و همچنین رقم جداگانه بعهده عالیجاه معلی جایگاه نتیجة الخوانین
العظام مصطفی قلی خان شرف نفاذ یافته که آنچه اسب و اسباب غلامان
کنگرلو در دعوی قراجه داغ تلف شده باشد عوض از آنکار سازی نماید و نظر
باینکه زمستان در میان و وقت مقتضی آن نبود که تعمیر قلعه نخجوان
شده باشد انشاء الله تعالی بعد از نوروز فیروز سلطانی که عمده کار [illegible]
ارقام مطاعه بهمگی حکام آذربایجان مرقوم خواهیم فرمود که عمله داده

عالیجاه قلعهٔ نخجوان از تعمیر و کماهو حقه مضبوط نموده باشد و از هر باب اشفاق
خاطر مرحمت مآثر والا سوده درباره خود برحد کمال داند و همه روزه مطالب خود را
عرض و قرین انجاح داند و در عهده شناسد تحریراً فی غره شهر جمادی الاولی سنه ۱۲۵

صورت فرمان آقا محمد شاه در خصوص پرسش ولایت نخجوان به حسینقلی خان
بیگلربیگی تبریز مرقوم و صادر فرموده

حکم والا شد آنکه عالیجاه معلی جایگاه عظمت و اجلال دستگاه شوکت و اقبال
پناه حشمت و ابهت همراه شهامت و بسالت اکتناه فخامت و مناعت
انتباه امیر الامراء العظام حسینقلی خان قدیمی بیگلربیگی دارالسلطنه تبریز
و خوی و چورس و سلماس و مرند بمزید عنایت خاطر اشفاق مظاهر والا سربلند
بوده بداند که چون درین اوقات بتقریب آشوب و انقلاب جماعت لکزیه
و قراباغ تومان نخجوان خراب و از صدمات که بعالیجاه رفیع جایگاه اخلاص
آگاه عمدة الخوانین کلبعلی خان حاکم و اهالی آنجا رو داده بیتوان و تاب
و از آنکه در شاهراه دولت جاوید مدت متحمل صدمات گردیده اند مراحمات جانب
اعلی منظور نظر مرحمت اثر بندگان ملکیه شده فلهذا با عالیجاه اخلاص
مآب مرقوم و مقرر میگردد که چنانچه غله و ذخیره بجهة وقوع انقلاب
در آنجا کمیاب بوده باشد آن عالیجاه در باب غله و ذخیره اعانت اظهار ملحوظ
و بقدری که میسر شود در دادن غله بایشان کوتاهی جایز ندارد که افاقه

بجهة

بجهة ایشان حاصل و رفع احتیاج و فاقه شده باشد و پیوسته الطاف
شامله خسروانه را شامل حال خود دانسته مطالب و مدعیات خود را عرض
و مقرون بانجاح داند و در عهده شناسند تحریراً فی شهر جمادی الاولی ۱۲۰۶

فرامین فتحعلی شاه که در اوقات آمدن اشپخدر
سر کرده روسیه بر سر قلعهٔ ایروان بعهدهٔ کلبعلی خان کنکرلو
و محمد خان بیگلربیگی ایروان وغیره مرقوم و صادر گشته و کیفیت
آمدن اشپخدر و وغیره احوالات از مضمون فرمانها و رقمهای نایب
السلطنه عباس میرزا معلوم و مشخص می شود از قرار تفصیل

العزة لله

کرد چو خاتم شاهی ز قدرت
ازلی
قرار در کف شاه زمانه
فتحعلی

از دیوانخانه فتحعلیشاه در اقدس پادشاهی بعهده عباسقلیخان کنگرلو صادر شده

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه شهامت و بسالت انتباه عزت
و سعادت دستگاه فخامت و مناعت آگاه عمدة الخوانین العظام عباسقلیخان
حاکم نخجوان و کنگرلو بتوجهات بلانهایات خاطر خطیر مرحمت تخمیر مستظهر و مستمال
و امیدوار بوده بداند که قبل ازین از قرار بروات علاوه قدری از مواجب
تفنگچیان سربندی و برچلو را حواله آن عالیجاه فرموده امر و مقرر گردید که ... نفر
از تفنگچیان مزبوره آمده مواجب خودشان را بازیافت نمایند در ینوقت وکلا
حضور و بعرض وقوفان حضور مرحمت دستور رسانیدند که تفنگچیان
مقرره بجهة اخذ مواجب وکلا وارد نزد آن عالیجاه و دیناری از وجه مواجب
انها را کارسازی نه نموده مذکور ساخته اند که تنخواه متوجهی خودشان انقاد لکاب
سعادت مآب ساخته است چون مبلغ کلی تنخواه از بابت مالیات را
قبض و بذل اسنه آن عالیجاه باید کارسازی نماید لهذا امر و مقرر گردید که بروات
داران مقرره مجدداً مراجعت بالصوب وجوه مواجب خودشان را بازیافت و مراجعت
نمایند لهذا امقرر میشود که بوصول حکم رفیع منیع و حصول آگاهی بر مضمون و
ورود براتداران مقرره تنخواه مواجب انها را از قرار بروات که در دست
دارند تمام و کمال در عرض مدت ۳ یوم کارسازی نماید و تخلف

جایز ندارد

جایز ندارد عالیجاه رفیع جایگاه شهامت و بسالت انتباه عباسقلیخان محصل
وجه مالیات بوده براتداران از قرار برات که در دست دارند مواجب انها را تمام
و کمال بازیافت و در عرض ۳ یوم کارسازی نموده روانه حضور مرحمت
دستور سازد و اینمطلب را داند که چنانچه کوتاهی در تخصیص نماید مورد
مواخذه خواهد شد و همه روزه مطالبات خودشان را عرض و مقرون بانجام داشته
و در عهده شناسد تحریراً فی شهر رجب سنه ۱۲۱۲

الیف فرمان فتحعلیشاه در اقدس پادشاهی

لا اله الا الله
الملك الحق
المبین
عبده باباخان

حکم والا شد آنکه عالیجاه شیرخان بیک تفنگچی سرکار چون بر مضمون
فرمان مطاع آگاهی حاصل نماید روانه و خودش محصل مالیات ششماهه ثانی نخجوان
دانسته مبلغ ششصد و هشتاد و پنج تومان پنجهزار دینار وجه مالیات آنجا باطلاع
و استصواب عالیجاه رفیع جایگاه عمدة الخوانین عباسقلیخان حاکم نخجوان
در مدت ... ماه از مردمان بحیطه حصول و بتحویلداری تحویلدار

اورده در رکاب مستطاب خاقانی تحویل صاحب جمعان خزانهٔ عامره نموده
قبض رسید که حاصل وجه خزانت مرحومه را به تقدیم رساند مقرر آنکه عالیجاه
رفیع جایگاه عباسقلی خان کنگرلو حاکم نخجوان در ساعت وصول فرمان مطاع
دوره محصول مزبور مبلغ ششصد و هشتاد و چهار تومان و پنجهزار دینار رایج
دیوان مالیات ششماهه ثانی را در موعد مقرره سرانجام و به تحویلداری خود
بدربار گیتی مدار سلطانی فرستاده حسب المقرر معمول و وجه مزبور را تمام
حالت در موعد مزبوره انفاذ درگاه سلطانی نموده از قرار فرمان تخلف
ننماید و مبلغ چهار تومان صادر به صیغه خدمتانه مهمانداری محصل مزبور
نموده و در عهده شناسد فی شهر رجب ۱۲۱۲

ایضا صورت فرمان فتحعلی شاه به کلبعلی خان کنگرلو نوشته شده

بسم الله شانه العزیز   الملک لله تعالی حکم همیون
شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه دولت و عزت پناه فخامت و نبالت دستگاه
شهامت و بسالت همراه اخلاص و ارادت آگاه عمدة الخوانین العظام
کلبعلی خان حاکم نخجوان بتوجهات شاهانه سرافراز بوده بدانند که قبل ازین
انعالیجاه مستدعی شده بود که در این سهه بجهة ناتمامیهای امور مواکب
ظفر دستور سلطانی تشرف توقف در مملکت آذربایجان ارزانی دارد
بعد از

بعد از وصول الویهٔ عالم ستان بحیث اوجان که در الخصوص تدبیر و تفکر فرمودیم
روزی مقدار یکهزار خروار دیوانی غله بایست بمصرف عملیات سلطانی و عساکر
نصرت مبانی برسد و این باعث خرابی مملکت آذربایجان و فی الحقیقه بری
اهالی انجا باری بود فوق طاقت ایشان بنابر مراتب مزبوره و مراعات جانب رعایا
و اهالی مملکت مزبور متوقف بودن موکب سعادت موصوف را موقوف
و فرمان فرمائی مملکت مزبور و رتق و فتق مهمات جزئیه و کلیه انجا را بقبضه
اقتدار و حسن اختیار قرهٔ باصره شهریاری و غرهٔ ناصیه تاجداری نایب السلطنه
العلیه عباس میرزا مفوض و اورا با معادل بیست هزار لشکر که ده هزار نفر
رکابی و ده هزار نفر آذربایجانی باشد بتوقف دارالسلطنه تبریز مامور
و بانعالیجاه مقرر بشود که چنانچه کفرهٔ روسیه جرارت بآمدن الخدهو وحوالی
نمایند و یا امری باعث و حادث گردد حقیقت را بفرزند ارجمند اظهار
که بدفع انها و انضباط امر انعالیجاه بپردازد و اتمام امر کور اوغلی بعهده
اهتمام انعالیجاه مقرر است باید بهر طریقی باشد بمرافقت عالیجاه معلی جایگاه عزت
و اقبال پناه فخامت و جلالت دستگاه مناعت و نبالت آگاه امیر
الامراء العظام محمد تقی خان قاجار دیکر بیکی ایروان بتدبیر و اخراج
متمردین انجا بپردازند امر انجا را یکطرف و تمام نمایند و کار کور اوغلی
سهل است اتمام امر گنجه و گرجستان هم بعهدهٔ اهتمام انعالیجاه مقرر است

که باید درین باب تمام و مقرون بانجام سازد انعالیجاه از اجله خدمت
گذاران دولت خواهان و نجبی کاردانی ممتاز بین الاقران و خدمات
انسان بعهده او مقررست باید در انتظام مهمات و انجام خدمات
دیوانی نهایت اهتمام و جد و جهد بعمل آورده حسن خدمت خود بر
مشکاة خاطر خطیر انور جلوه گر سازد و توجهات شاهانه در باره احوال
و امان خود دانسته در عهده شناسد تحریرا فی شهر جمادی الاخر سنه ١٢٢٠

الف سواد فرمان مخلصی شاه

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه عالیجاه معلی جایگاه دولت و شوکت
پناه شهامت و بسالت انتباه اخلاص و ارادت آگاه عمدة الخوانین العظام
حکیم خان کنگرلو بعنایت شاهانه سرافراز بوده بداند که در این وقت عالیجاه
امیرخان سردار شرفیاب رکاب مستطاب شده معروض داشت که در انجا مذکور
میشد که کوچ موکب شاهی مراجعت فرموده است بانعالیجاه امر و مقرر
میشود که چون بنه و عزوق اردوی همایون در رودخانه وادی بود
منظور نظر اشرف آن بود که بنه و عزوق سوا جدا و عساکر غازی را
نیز علیحده مشخص فرموده و فوج کثیری نیز مأمور بولایت گرجستان
و تفلیس فرموده باشیم بنابران از گرنی چای مراجعت برودخانه
وادی

وادی فرموده بنه و عزوق را جدا و لشکر جرار را جداگانه معین و ده هزار
نفر نیز بهمراهی عالیجاه معلی جایگاه پیرقلیخان قاجار روانه تفلیس و در
یوم پنجشنبه نیز موکب سلطانی با معادل بیست و پنج هزار نفر از غازیان
نصرت نشان وارد رودخانه گرنی و در انجا نزول اجلال ارزانی و بدفع
کفره روسیه اهتمامات خسروانه مصروف خواهد شد والله و بالله تا امر طایفه
ضاله را یکطرف و همه انها را عرضه تلف تیغ بیدریغ نسازیم از انولایت مراجعت
نخواهیم فرمود و از فضل الهی اهالی قلعه ایروان که مثل نوبت همایون ما
معین و حامی در پهلو داشته باشند و تدارکات قلعه از هر رهگذر موجود
و آماده هم باشد از کفره روسیه چه باک که باید داشته باشند انعالیجاه روز و شب
متوجه محافظت قلعه بوده هیچ فکری نکنند که تا هر ساعت هم طول بکشد
موکب پادشاهی در مقابل لشکر کفار معرکه آرا خواهد بود و همگی اهالی
قلعه ایروان را بمراحم خدیوانه امیدوار ساخته در عهده شناسد فی
شهر ربیع الثانی سنه ١٢١٩

الف سواد فرمان مخلصی شاه

بسم الله شانه العزیز الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه عالیجاه
رفیع جایگاه شهامت و بسالت انتباه ابهت و مناعت آگاه اخلاص
و ارادت آگاه عمدة الخوانین العظام کلبعلیخان کنگرلو حاکم تومان نخجوان

بعنایت کامله شاهانه سربلند بوده بدانند که چون از تائیدات کامله الهیه و نیروی
اقبال عدیم الزوال سلطانیه اسپختدور سردار روسیه ضاله قرین هلاکت و
بوار و جنود نامسعود او نیز اکثری فرار و التجا بعساکر پادشاهی آورده
و بقیه الحال هم شب هنگام خود را به ایروان رسانیده عازم دیار ادبار شدند
از میامن الطاف ربانی قلیل روسیه که در پنبک و شوره گل و گرجستان
مانده اند از غایت اضطرار و دلتنگی و تعدادی برای ایشان باقی نمانده است
و وقت آنست که انشاء الله تعالی لوث وجود ایشان از آن صفحات پاک و مصفا
گردیده باشد بنابراین آن عالیجاه امر و مقرر میشود که بعد از وصول فرمان مبارک
آنچه جمعیت که از طایفه کنگرلو میسر و مقدور است همگی را آماده ساخته
بر حسب وقت عالیجاه معلی جایگاه امیر الامراء العظام حسینقلی خان قاجار بیگلربیگی
ایروان و جمعیت ایروانی عازم شده بقلع کفار مذکوره پرداخته و عالیشان
نصیب آقا و طایفه شمس الدینلو را نیز با طوایف قزاق و برچلو بالطاف
و اشفاق پادشاهی امیدوار و مستمال و ملحق خود ساخته با تمامی جمعیت ایروانی
و کنگرلو و طوایف مزبوره با تمام امر کفره الخذول پرداخته و اوقات شبانه روز
خود را مصروف خدمت مذکور و انتظام مهمات الخدمه و ثغور سازند که
بر فحوای امر کفره که در پنبک و شوره گل و اخواله میباشند کوتاه و بیطرف شده
ناتمامی در امر انها باقی نماند و بحمد الله تعالی که درین باب راه عذری در

انجا

انجا باقی نمانده است باید از قراریکه حکم فرموده ایم امر انصفحات را قرین انجام
و اختتام سازند و کوتاهی بهیچ وجه جایز ندارند و مرحمت شاهانه در اشتمال
احوال خود دانسته و عالیشان عمدة الاعیان میرزا اسمعیل فرستاده آنعالیجاه که
از رکاب اقدس روانه نزد آنعالیجاه فرمودیم که فرمایشات نواب
همایون را بانعالیجاه القا نماید و در عهده شناسند تحریراً فی شهر ذی الحجة الحرام ١٢٢[illegible]

ایضا سواد فرمان فتحعلی شاه

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت
و سعادت پناه شهامت و بسالت انتباه اخلاص و ارادت آگاه نتیجة الخوانین العظام
قلیچ خان کنگرلو بتوجهات شاهانه سرافراز بوده بدانند که درینوقت عالیجاه رفیع
جایگاه عزت و سعادت پناه عقیدت و ارادت آگاه مقرب الخاقان میرزا اسدالله
لشکرنویس دیوان اعلی را با اتفاق عالیشان سنی الارکان میرزا اسمعیل منشی ولایت
نخجوان و کنگرلو فرستاده آنعالیجاه بتنخواه مواجب عساکر مأموره ایروان روانه
فرمودیم که تنخواه مزبور را برده از قرار حکم اشرف مهم سازی نماید بانعالیجاه
مقرر میشود که بعد از حصول آگاهی بر مضمون فرمان قدرتشان پادشاهی و ورود
عالیجاه مشارالیه با موازی یکصد نفر سواره آنعالیجاه خود برداشته بهمراهی عالیجاه مشارالیه
روانه ایروان و فرزند را با نجا رسانیده معاودت نماید و از قراریکه حکم و مقرر فرموده ایم

انفالپاه خود موازی یکصد نفر سواره برداشته باتفاق عالیجاه مشار الیه بلا توقف
روانه شده خزانه مزبور را وصول نموده مراجعت نماید در خصوص قدغن و اهتمام
لازم دانسته حسب المقرر معمول و مرتب داشته مرحمت و عنایت شاهانه را
شامل حال خود دانسته در عهده شناسد ۲۳ شهر جمادی الاولی سنه ۱۲۲۰

چون بنا به بعضی حرکات و زبان درازی عالیجاه کلبعلی خان آقا محمد شاه
چشمهای کلبعلی خان را از حدقه بر آورده از بینایی و از روشنایی عاطل ساخت
بعد از وفات آقا محمد شاه فتحعلی شاه عموزاده او بنا بوصیت و بنا بولیعهدی
در ایران پادشاه شد بعد از جلوس عباسقلی خان ولد رحیم خان کنگرلو را بموجب
فرمان در ملک نخجوان حاکم کرد و بنا بالتماس عباسقلی خان کلبعلی خان را که در
قزوین محبوس بود از محبوسی مرخص فرمود عباسقلی خان کلبعلی خان را از قزوین
برداشته به نخجوان اورده حبس نظر کرد و به پسر خود شهباز آقا سپرد شهباز آقا
مردی بود شراب خوار و دایما از مستی شراب از خود و بیگانه بیخود و غافل بود
از کلبعلی خان غفلت که بعشرت شراب خواری و مطرب بازی مشغول گشته
در نصف شب یکشنبه چهارم شهر جمادی الاولی ۱۲۱۴ آقا اسمعیل حیدران بیگی
و کربلائی حسن ساکنین قریه تنبر و چهار نفر دیگر از اهل قریه باجیر و ده الاکس
کلبعلی خان را

کلبعلی خان را بصرافت گریز آورده یعنی ریسمانی بکمر بسته از او طاق اندرون شهباز آقا
بطرف مشرق که چهارده ذرع طول داشت او بزیر کشیده و به سبب سوار کرده شبانه برداشته
بطرف ایروان بردند چون زینب بیگم نام دختر حسینعلی خان قاجار بیگلربیگی ایروان
در وقت سلامتی چشم زن کلبعلی خان شده بود و درین اوقات محمد خان پسر حسینعلی خان
در ملک چخور سعد ایروان بیگلربیگی و حاکم بود و محمد خان برادر زن کلبعلی خان بود بسبب قومی
رای کلبعلی خان در اینجا قرار گرفته که در نزد محمد خان بماند بنابرین کلبعلی خان با ایروان رفته
در نزد محمد خان بماند محمد خان و بزرگان ایروان و حسینی آقا و ابدال آقای کرد که هریک
صاحب چهار هزار خانوار اکراد بودند لازمه حرمت و احترام درباره کلبعلی خان
بعمل آوردند خلاصه پنج سال تمام کلبعلی خان در ملک چخور سعد ایروان با حرمت
و احترام بسر برد تا اینکه اشپختور سردار بنا بحکم امپراطور اعظم پادشاه روسیه به تسخیر
قلعه ایروان مأمور شده اشپختور با قشون روسیه از طرف گرجستان با ایروان آمده
بمحاصره قلعه ایروان مشغول شده درین زمان پانصد باب و بلکه ششصد باب خانوار از ایلات
کنگرلو بنا باوازه حرمت و احترام کلبعلی خان از ملک نخجوان فرار کرده با خانه کوچ با ایروان
آمده بودند کلبعلی خان تمام ایلات کنگرلو را بزرگ و کوچک با خانه و کوچ داخل قلعه ایروان
کرده و یکهزار و ششصد باب خانوار را از اهل شهر ایروان داخل قلعه ایروان کرده بنای
قلعه بندی گذاشت اشپختور سرکرده روسیه با روسیان تا سه ماه تمام از اطراف
چهار طرف ایروان بانداختن توپ و تفنگ بقلعه ایروان مشغول شده کلبعلی خان

از بسکه مردی و مردانگی و حمیت و تعصب دینی ثبات قدم ورزیده از اول شب
تا صبح بیدار بود در برجها به تفنگچیان و سخلوچیان و محفظان دلداری داده و به مرحمت
پادشاه ایران امیدوار ساخته قلعه را از تسخیر قشون روسیه نگاه داشت بعد از
سه ماه اشتخدور سرکرده روسیه بنا بر کمی آذوقه و ثبات قدم حسینعلی خان از تسخیر قلعه عاجز آمده
دست برداشته قشون خود را برداشته از طرف اوچ کلیسا اوجاق بزرگ مسیحیان
بطرف تفلیس و گرجستان رفت راقم حروف ساکن شهر نخجوان کنگرلو میرزا علی بیک
ولد میرزا امیر از اول آمدن اشتخدور تا مراجعت او از سر قلعه ایروان در ایروان بوده و تمامی
احوالات آنوقت سوای از عهد پادشاهی آقا محمد شاه و آمدن او بگرجستان و قتل و غارت
و اسیر کردن اهل گرجستان و گرفتن الکساندر میرزا والی بطرف بطور یورق
و کشته شدن آقا محمد شاه در قلعه شوشه قراباغ در دست دو نفر فراش حرمخانه
و پادشاهی فتحعلی شاه و نایب السلطنه پسر او عباس میرزا و بعد از فتحعلی شاه
و بعد از عباس میرزا پادشاه شدن محمد شاه پسر بزرگ عباس میرزا و بعد از محمد شاه
پادشاه شدن پسر او نصیرالدین شاه تا این تاریخ که سنه ۱۲۷۰ که پادشاه روسیه
و خونکار روم بنای بیخاشی گذاشتند تاریخ نوشته ام و احوالات مرقوم فوق را
تفصیلاً و مشروحاً در آن تاریخ درج کرده ام هر کسی از اهل نخجوان خواهش نماید
که از آن احوالات اطلاع بهم رساند بآن تاریخ رجوع نماید غرض ازین مقدمات
آن بود که فتحعلی شاه بعد از آنکه قلعه ایروان را بدست آورد و مهدیقلی خان

قاجار را در ایروان بیگلربیگی و صاحب اختیار کرد و امورات جزئیه و کلیه و رتق
و فتق امورات ایروان را بقبضه اقتدار و اختیار او سپرد و خاطر جمعی از طرف
ایروان حاصل کرد این همه اقتدار و تسلط از مردی و مردانگی و حق سعی و تلاش
حسینعلی خان بعمل آمد چون حق خدمت حسینعلی خان منظور نظر کیمیا اثر پادشاه ایران
شد فتحعلی شاه در عوض این حق خدمت که از نگاهداشتن قلعه ایروان از قشون
روسیه از حسینعلی خان بظهور رسید ولایت نخجوان و اردوباد و ازلوچران و دره الاگز را
طیولاً بموجب یک طغرا فرمان مبارک جهانمطاع نسلاً بعد نسل به حسینعلی خان
مرحمت فرمود و همان فرمان ثبت سنه ... نام در سجل راقم حروف میرزا علی بیک
ضبط بود در ایام اغتشاش دولت ایران و روس از جای من مفقود شد
و سواد او را احتیاطاً در کتابچه مرقوم قلم گردیده بجهت مصلحت للزمان نهاده داشته
بودم و در این اوان که صورت فرمانهای فتحعلی شاه را در این کتابچه مرقوم میساختم
لازم دانسته ثبت افتاد

بسم الله شانه العزیز   الملک لله تعالی حکم همایون شد
آنکه چون منظور نظر مرحمت اثر و مکنون ضمیر عطوفت گستر پادشاهی آنست که هر یک
از چاکران دولت ابدی و خدمت گذاران شوکت سرمدی را بادامت مراحم و افضال
و عنایات و استدامت سوابغ مکرمات خرسند و جمله دولتخواهان با خلوص
عقیده عالیشان منصب را باختصاص موهبت از همگنان ممتاز و بلکرمت [?]

فرمان اول [illegible]

خاص مفتخر و سربلند سازیم و عالیجاه عمدة الخوانین چاکر صداقت شعار کلبعلی خان کنگرلو
بنیان خدمت گذاری و ارادت این دولت ابد مدت را بارکان خلود محکم
و رشتهٔ بندگی و عقیدت این حضرت سپهر رتبت را باوتاد دوام مستحکم
ساخته پیوسته از چاکران دیگر بخصوص اختصاص خدمت ممتاز و همواره در تقدیم
خدمات لزوم سبقت و اقدام و رسوم جهد و اهتمام بین الاقران بطلب
تخصیص و امتیاز پرداخته است **لهذا** از ابتداء [illegible] هذه السنه
اودئیل سعادت دلیل ولایت نخجوان و ازلوچر را بتیول مخلّد ابدی و سیور
غال مؤبد سرمدی او عنایت فرمودیم که نقد و جنس مالیات و سایر متوجهات
ابواب الجمع آنرا مادام الحیوة مختص مشار الیه و بعد از او در وجه اولاد و احفاد ش
که سالک مسالک خدمتگذاری را باحقاق سالک و رقبت بندگی و عبودیت
بتوارث مالکند مقرر و مستمر باشد که همه ساله منافع محصولات و مداخل
و تصیحات محال مزبوره را بازیافت و صرف گذران و معاش خود ساخته
بانهایت فراغت و اشتغال بانتظام مهام دیوانی و اهتمام در خدمات
سلطانی پرداخته و بازای این موهبت عظمی لیست نفر ملازم از محال مزبوره
بیدی عالیجاه مشار الیه بااسب و ادوات لازمه مستمراً بجهة تقدیم خدمات پادشاهی
مهیا و آماده داشته مطالبهٔ موجب و مقرره ننمایند عالیجاهان رفیع جایگاهان
عزت و حرمت پناهان مقرب الخاقان مستوفیان عظام و کتاب سعادت انتساب

دفترخانه

دفترخانه همیون شرح فرمان مبارک را در دفاتر خلود ثبت و ضبط و ولایت نخجوان
و ازلوچر را از ابد بتیول معمول و از جمیع حوالجات و اطلاقات معاف داشته از حکم
پادشاهی عدول ننمایند و در عهده شناسند تحریراً فی شهر محرم الحرام سنه ۱۲۲۰

ایضاً فرمان فتحعلی شاه

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و نبالت پناه ابهت
و مناعت همراه شهامت و بسالت دستگاه اخلاص و ارادت آگاه عمدة الخوانین العظام
کلبعلی خان کنگرلو حاکم تومان نخجوان بتوجهات شاهانه سرافراز بوده بدانند که آنعالیجاه از
دولتخواهان صمیمی و خدمتگذاران قدیمی این شوکت قدر دستگاه و حامی مرحمت
و عنایت درباره او منظور نظر حقانیت آگاه و نواب همایون ما را انهایت
وثوق و اعتماد بحسن کاردانی آنعالیجاه میباشد امور ولایت نخجوان به تنهائی
مفوض بانعالیجاه است بلکه همه مهمات و خدمات ولایت ایروان و انحاء آن
بعهدهٔ اهتمام و اجتهاد او مقرر و تمامی آنها بمجالس مساعی جمیله آنعالیجاه صورت
انجام و انتظام باید بنابرین امر مقرر میفرمائیم که باید دائماً در نزد عالیجاه رفیع
جایگاه دولت و اقبال پناه عزت و اجلال همراه فخامت و نبالت دستگاه اخلاص
و ارادت آگاه امیر الامراء العظام حسینقلی خان قاجار سردار و بیگلربیگی ایروان
بوده و اموراتی که آگاه و منحصر آنها ضرورت دارد حالی و خاطر نشان عالیجاه
مشار الیه نموده و لوازم جد و اهتمام بعمل آورده که همگی خدمات و مهمات ولایت

مزبوره آنکه هو بروجه اکمال تمشیت پذیر و منتظم گردیده باشد و مقدار دو هزار خروار
غله که حکم فرموده بودیم که مبلغ دو هزار تومان تنخواه قیمت آنرا که از قرار برات
دیوانی حواله ولایت خوی شده بود پرداخت و غله مزبور را بتعدی تمام از نخجوان
حمل و نقل بقلعه ایروان نموده باشد البته الحال بیشتر آنرا برده اند و آنچه باقی باشد
که نبرده باشند مجدداً آنکس تعیین که حمل و نقل بایروان نموده در آنجا تحویل نمایند
و باید همه اوقات ارادت آیات بتقدیم خدمات انصفات مصروف داشته
مراتب دولتخواهی و خدمتگذاری خود را بیشتر از پیشتر بر پیشگاه خاطر خطیر
انور جلوه گر و جهت مشمول عواطف و الطاف خسروی سازد و توجهات شاهانه را
شامل احوال و امانت خود دانسته در عهده شناسد تحریراً فی ۲۰ شهر جمادی الاولی
۱۲۴۰ سنه

ایضاً سواد فرمان فتحعلیشاه مطابق اصل

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه عالیجاه معلی جایگاه
عزت و نبالت دستگاه شهامت و بسالت انتباه ابهت و مناعت آگاه
اخلاص و ارادت آگاه عمدة الخوانین العظام طبعلی خان کنگرلو حاکم الکاء
نخجوان بعنایت شاهانه سرافراز گردیده بداند که در این وقت بعرض اقدس رسید
که بعضی از طوایف اکراد و سایرین الحال بایروان نیامده تابع وحشت
و هراس میباشند و دیگر آنکه ایلات و رعیت آن ولایت نیز به گمان اینکه
کفره روسیه

کفره روسیه عزیمت ایروان خواهند نمود مضطرب و هراسان شده اند بآن عالیجاه
امر و مقرر میشود که اول اینکه موکب پادشاهی تا مدت دو ماه در چمن اوجان متوقف
خواهد بود و قرة باصره شهریاری عباس میرزای نایب السلطنه را نیز بعد از
مراجعت از گرجستان با معادل بیست هزار نفر از عسکر علیه مأمور بتوقف دار السلطنه
تبریز و دفع و رفع کفره روسیه خواهیم فرمود و دیگر آنکه صدماتی که در این سال
در قراباغ و گیلان بجهة کفار مذکوره واقع شد و خرابی که فرزندی [illegible] در گنجه
و تفلیس کرده است چگونه حالی برای آنها باقی مانده است که بتوانند عزیمت جای
بکنند نظر باینکه خدمات آن ولایت را در این سال آن عالیجاه متعهد و متقبل شده
و از جمله دولتخواهان خالص الاعتقاد دولت قوی بنیاد میباشد باید طوایف
اکراد و غیره را که الحال باینجانب نیامده اند حسب الواقع خاطرجمع و مستظهر ساخته
بیاورند و اهالی ایروان را نیز بالطاف گوناگون شهریاری امیدوار ساخته که این
تصورات باطل را از دل [illegible] باکمال آرام و آسایش در جا و مکان خود متوقف بوده بهر سمتی از این مطلب نداشته
باشند و از فضل الهی اگر فرضاً حالا کفار روسیه بآن ولایت هم بیایند عساکر پادشاهی بهر نسل آنها را
از روی زمین خواهند انداخت و آنچه وعده اند جواب آنها پس خواهد گرفت و بجزای اعمال خود خواهند رسید حتی
نخواهد بود که ده روز در آن ولایت مجال توقف بیابند بهر صورت خدمات آنجا در این سال
کلیةً بعهده آن عالیجاه میباشد دایم اوقات را صرف انضباط و انتظام آنجا سازد
و خود را مورد الطاف گوناگون سلطانی نماید و در عهده شناسد ۲۲ شهر جمادی الاولی ۱۲۴۰ سنه

ایضا فرمان فتحعلی شاه سواد مطابق صدر به نظرعلی خان ولد بزرگ کلبعلی خان نوشته شد

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه شهامت و بسالت انتباه
فخامت و مناعت اکتناه اخلاص و ارادت اکتناه نجیب الخوانین العظام نظرعلی خان
نایب الحکومه نخجوان بتوجهات شاهانه سرافراز بوده بداند که عریضة الاخلاصی که
ارسال درگاه خواقین مناص سلطانی نموده بود بملاحظه کارگذاران شوکت علیه
رسیده مضمون خصوصیت مشحونش موقف رای عالم آرا گردید آنچه عرض کرده است
که در اینجا مذکور و مسموع شد که کفار روسیه اراده دارند که با جمعیت قراباغ عزیمت
نخجوان و ایروان نمایند و اهالی آنجا از این معنی توحش و هراسی بهم رسانیده و از این مطلب
که موکب پادشاهی و معسکر فیروزی مآثر باصرهٔ شهریاری نایب السلطنة العلیة
العالیه عباس میرزا از آذربایجان مراجعت بمستقر عز و شان نموده تشویش و اضطراب
زیادی نموده اند مراتب بموقف حالی ضمیر الهام پذیر شده امروز مقرر میشود که کفرهٔ
روسیه چه عرضه و قابلیت دارند که توانند در ولایات محروسه سلطانی منشأ امری شوند
و چرا باید اهالی آنولایات توهم این معنی نمایند که مادام که نواب همایون ما امر
مملکت آذربایجان را منتظم و منسق نساخته منصرف بجای خواهد گردید
در اینوقت فرمان قدر شعار سرافرازی فرزند معزی الیه شرف اصدار یافته حکم
فرمودیم که با عساکر ابواجمعی خود در حدود نخجوان در سرحد ارس متوقف

و مشغول

و مشغول نظم و نسق جهات ولایات نخجوان و ایروان بوده و موکب سعادت آیت
پادشاهی نیز در یوم پنجشنبه بیست و ششم شهر رجب از چمن اوجان حرکت
و نزول اجلال بدار السلطنه تبریز ارزانی داشته ایام زمستان را در آنجا توقف خواهیم فرمود
و ماهای که سپاه کفار غدار در سرحدات آنولایات بانتقام حرکت شوند موکب آسمان سای
منصرف بجای نخواهد گردید و انشاء الله الرحمن در این سال دیاری از آن طایفه نابکار را
در این صفحات دیار باقی نخواهیم گذاشت باید آنعالیجاه تمامی اهالی آنولایات را اطلاع
پادشاهی مطمئن و خاطر جمع نموده که باسایش و آرام مشغول رعیتی و کاسبی
خود مشغول بوده بهیچوجه تشویش و توحش از تصورات اینقول خیالات بخاطر
راه ندهند و مرحمت شاهانه را شامل احوال خود دانسته مطالب و مدعیات
خود را از روی اطمینان عرض و در عهده شناسند فی غرهٔ شهر جمادی الاولی
سنه ۱۲۲ [illegible]

فرمان فتحعلی شاه

العزة لله
گرفت خاتم شاهی ز قدرت ازلی
قرار در کف شاه زمانه فتحعلی

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه
عالیجاهان رفیع مکانان اخلاص و ارادت نشانان
اعزه و اعیان و ریش سفیدان و کدخدایان قاجار و کنگرلو
و اهالی ایروان و نخجوان بعنایات شاهانه سرافراز بوده بدانند
که عریضة الاخلاصی که ارسال درگاه آسمان جاه سلطانی

نموده بودند بملاحظهٔ دهقان موقف عزّ و علا رسید و مضامین حقیقت قرینش معروض
رای جهانگشا گردید درباب دفع و رفع کفرهٔ ضالّه که بوساطت عالیجناب
مقدس القاب حقایق و دقایق انتساب فضایل و کمالات اکتساب
عمدة العلماء الکرام ملّا محمّد شیخ الاسلام و عالیشان معلّی مکان عمدة
الاعیان میرزا اسمعیل بیک کنگرلو و محمد کریم بیک و حاجی بابا بیک ایروانی که عرض
کرده بودند مراتب مذکوره و مستدعیات ایشان نزد اعلیحضرت مشار الیه موقف رای
کشورگشا گشته مطلب منقّح و ظاهر است که اعالیشان ایروان رعیت سرکار
دیوان قدرت نشان اعلی و نواب همایون ما نیز همراه ملتیه متنفر از روسیهٔ ضالّه
درین ولایت میباشند عزیمت یکجای نخواهیم فرمود و ایشان را مغلوب و مقهور کفرهٔ
ضلالت دستور نخواهیم گذاشت کسی که در ظلّ حمایت پادشاه ذیجاه بوده
باشد چه اندیشه و تشویش از دیگران دارد اعالیشان در هر باب و هر جهت
خاطرجمع جمع مطلق و اصلا تشویش و اضطرابی بخاطر راه نداده که انشاءالله الرحمن
درین اقرب زمان بالکلیه قلع و قمع مواد فساد و دفع و رفع کفرهٔ ضلالت
بنیاد خواهیم فرمود و ساحت ایروان را از لوث وجود نامسعود القوم شوم
پاک و احدی از ایشان را در صفحهٔ خاک باقی نخواهیم گذاشت و عمّا قریب
شاهد این معنی جلوه گر عرصهٔ ظهور خواهد گردید باید اعالیشان با کمال

خاطرجمعی

خاطرجمعی و فراغت و امیدواری بدعاگوئی دولت سعادت آیات اقدس
شهریاری اشتغال و به هیچوجه اضطراب و اضطرابی بخاطر راه نداده که انشاءالله تعالی
از عون عنایت حضرت باری درین زودی همگی طایفهٔ کفره مغلوب و مقهور
غازیان نصرت دستور و بالمرّه دفع مواد فاسده ایشان خواهد گردید و در هر باب
مراحم شاهانه شامل حال ایشان و کافهٔ اهالی خود دانسته مطالب خود را عرض
و مقرون بانجاح دانند و در عهده شناسند فی غرّهٔ شهر جمادی الثانی سنه ۱۲۱۹

این فرمان فتحعلی شاه در ایام امداد نخجوان بعهدهٔ کلبعلی خان صادر گشته

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و اقبال
پناه فخامت و نبالت دستگاه شهامت و بسالت اشتباه اخلاص و ارادت آگاه
عمدة الخوانین العظام کلبعلی خان کنگرلو حاکم ولایت نخجوان بعنایات
شاهانه سرافراز بوده بدانند که عریضهٔ انجا العبد که انفاذ درگاه فلک جاه سلطانی نموده
بود در زمانی که حرم سلطانیه مطلع شهاب قباب سرادقات جلال و مضرب
خیام اجناد فیروزی اشتمال بود بملاحظهٔ دهقان موقف حضور باهر النور
رسید و مضمون عبودیت مقرونش معروض رای کشورگشا گردید در خصوص
آمدن معدودی از گروه ضلالت نمود روسیه از سمت شوره گل باوچ کلیسا
و عزیمت با جمعیت بجانب ایروان که عرض کرده بود مراتب معروضه و حاشیه
دولتخواهی و خدمتگذاری آن عالیجاه بر پیشگاه خاطر خطیر شرف ظاهر و هویدا و موجب

مزید الطاف و مکارم پادشاهی درباره آنعالیجاه شد و یکروز بعد از وصول عریضه
آنعالیجاه عریضه و چاپاری از عالیجاه رفیع جایگاه دولت و اقبال پناه عزت و نبالت همراه
فخامت و بسالت انتباه عمدة الخوانین العظام اسمعیل خان قاجار حاکم دار الصفای خوی
و همچنین عریضه و چاپار آنعالیجاه نیز واصل آستان عدالت پیوند و معروض رای
اشرف داشتند که کفره روسیه یارای اقامت در اوچ کلیسا ننموده از آنجا خایب
و خاسر معاودت بجانب پنبک و شوره گل نمودند و عالیجاه رفیع جایگاه دولت
و اقبال پناه عزت و اجلال همراه فخامت و نبالت دستگاه امیر الامراء العظام
محمد خان بیگلربیگی بحضور بعد ایروان بتعاقب آنها با سواره و پیاده خود روانه
که بقتل و استهلاک ایشان پردازند و آنعالیجاه بتقریب عدم ضرورت از شرور
به نخجوان معاودت نمود مقرر میشود که چون عالیجاه معلی جایگاه دولت و اقبال
پناه جلالت و نبالت دستگاه امارت و بسالت انتباه اخلاص و ارادت
آگاه امیر الامراء العظام مهدیقلی خان قاجار را با فوجی کثیر از سواران خنجر
گذار و پیادگان آتش بار مأمور بدفع و رفع مواد فساد گروه کفر بنیاد
که در پنبک و شوره گل میباشند فرموده ایم باید آنعالیجاه از قراری که در زمان حضور
باهر النور قرار داده فرموده ایم جمعیت سواره و پیاده خود را مستعد و آماده ساخته
بعد از وصول عالیجاه مشار الیه با سپاه منصور با تخدیم (?) و شغوب بمرافقت
او بتدمیر و قلع و قمع مواد فساد طایفه ضلالت نشان که در پنبک و شوره گل

توقف

توقف دارند بپردازند و در اتمام امر شایان مرحمت موفوره بمنصه ظهور رسانیده
حسن خدمتگذاری و دولتخواهی خود را بیشتر از بیشتر در پیشگاه خاطر خطیر انور جلوه گر
و خود را مشمول عواطف و الطاف خسروی سازد و همواره توجهات
پادشاهی را شامل احوال و آمال خود دانسته گذارش امورات و مطالب و
مستدعیات خود را معروض دارد و در عهده شناسند فی غره شهر ربیع الاول ۱۲۲۵

ایضاً سواد صورت فرمان فتحعلیشاه قاجار

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه شهامت
و بسالت انتباه فخامت و نبالت آگاه عزت و سعادت پناه اخلاص و ارادت
آگاه عمدة الخوانین العظام کلبعلیخان کنگرلو حاکم تومان نخجوان بتوجهات
شاهانه سرافراز بوده بدانند که از قراریکه بعرض پیشگاه آسمان جاه حضور ساطع النور
اشرف رسید معدودی از کفره روسیه قدم جسارت پیش گذارده وارد محال شوره گل
شده اند البته آنعالیجاه الی وصول فرمان مطاع جمعیت خود را مستعد ساخته روانه
ایروان شده است و چنانچه الی زیادت حکم لازم الاتباع با جمعیت خود با ایروان
نرفته باشد بمجرد وصول یرلیغ بلیغ همایون بلا فوت لحظه با همه جمعیت خود
روانه ایروان شده بمحافظت و حراست آنجا اقدام داشته منتظر نزول کوکبه
ظفر موصول باشند و الیوم که یوم چهارشنبه بیست و هشتم شهر حال است موکب جهان
آشوب و الویه ظفر اسلوب با جنود عواطف خداوند لایزال و بقصد

هزار نفر از عساکر نصرت اشتمال از دار السلطنه قزوین با آلات و ادوات جادله
و دفع نفت پیرا بجانب نخجوان شترکش خواهند شد چنانچه آنعالیجاه بنحویکه
امر و حسب الاذعان شرف صدور یافته است از نوکر معمول و اهالی آن ولایت را
بمراحم خسروی مستظهر و از وصول موکب نصرت موصول مستبشر ساخته
الطاف شاهانه را درباره خود شامل و مطالب و مستدعیات خود بدرجه اجابت
واصل و بعرض مقیمان پایه سریر سپهر مثال برساند و در عهده شناسد ررر
فی غرة شهر صفر المظفر ١٢٢٠

ایضا فرمان فتحعلیشاه سوادش مطابق اصل است

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت
و دولت پناه فخامت و نبالت دستگاه شهامت و بسالت همراه اصالت
و مناعت آگاه اخلاص و ارادت آگاه عمدة الخوانین العظام طبعلی خان
کنکرلو بتوجهات شاهانه معزز و مباهی بوده بداند که عریضه مخالصت ترجمانه
که ارسال درگاه جهان پناه نموده بود بملاحظه واقفان موقف انجمن
حضور پادشاهی رسید مضمون ارادت نمونش معروض رای ملک آرای
خسروانه گردید مطالبی که محول بعرض فدوی عالیشان عمدة الاعیان میرزا
اسمعیل بیک کنکرلو نموده بود مشارالیه مطالب آنعالیجاه را تماما بعرض

مقربان

مقربان حضور ساطع النور سلطانی رسانیده اوامر و احکام علیه پادشاهی را
حاصل و القای عالیجاه مشارالیه نموده که بعد از ورود بآنجا عالی آنعالیجاه خواهد
ساخت چنانچه در هر مواد مراحم عظام شمول خسروانه را شامل حال و کافل
امر خود دانسته همواره مطالب و مدعیات خود را از روی استظهار
و امیدواری عرض و بشرف انجاح مقرون و موصول داند در عهده
شناسد تحریرا فی شهر جمادی الاولی سنه ١٢١٩

ایضا سواد فرمان مطابق اصل است از دفترخانه فتحعلیشاه صادر شده

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه
دولت و اقبال پناه فخامت و نبالت دستگاه شهامت و بسالت
همراه اصالت و مناعت آگاه اخلاص و ارادت آگاه عمدة الخوانین
العظام طبعلی خان کنکرلو حاکم الکاء نخجوان و ارومیه بار و ازاد جران
بتوجهات شاهانه معزز و سربلند بوده بداند که عریضه مخالصت ترجمانه که ارسال
درگاه جهان پناه نموده بود بملاحظه واقفان موقف انجمن حضور پادشاهی
رسید مضمون ارادت مشحونش معروض رای ممالک آرا گردید آنچه عرضه
داشت شده سنیه سلطانی نموده بود که سردار روسیه بعد از ورود بمحال نخجوان
قلیلی از سالدات را که بیمار و مریض بوده اند در آنجا با جعفرقلی خان دنبلی
گذاشته و خود با بقیه روسیه که زخمدار و بیمار بوده اند رو به تفلیس و ایالت

فرقه و برجلو بالتمام کوچیده عازم صوب ایروان و انعالیجاه شروع موکّده مبنی
بر استمالت و استظهار و قرار داد یورت و مکان بجهة ایشان قلمی و بجهة انها فرستاده
که آمده در ظلّ حمایت قبلهٔ عالم در ولایت چخور سعد ایروان ساکن و متمکن
گردند مراتب حسن خدمتگذاری و حقیقت دولتخواهی انعالیجاه کما هو حقه
بر پیشگاه خاطر خطیر معلی ظاهر و هویدا و آنچه نیز بدیهی است که انعالیجاه در لوازم
خدمتگذاری ساعی و ملتجی خود معاف نخواهد داشت و نواب همایون ما را
نیز کمال مرحمت و عنایت با نعالیجاه میباشد باید از قراریکه بعالیجاه رفیع جایگاه
جلالت و فخامت دستگاه دولت و اقبال پناه شهامت و بسالت انتباه امیر
الامراء العظام محمد خان بیگلربیگی ایروان حکم فرموده ایم همه طوایف مزبوره را
از الطاف پادشاهی امیدوار و مستمال ساخته یورت و مکان در محال ایروان
بجهة انها معیّن و بایشان واگذاشته که در آنجا ساکن و متوطن شوند در خصوص
قدغن لازم دانسته حسب المقرر معمول و مرتب دارد و مرحمت خسروانه را
در هر مواد شامل حال و کافل آبادی خود دانسته همواره مطالب و مستدعیات
خود را عرض و بشرف انجام مقرون داند و در عهده شناسد تحریراً فی غرّهٔ
شهر جمادی الثانی ۱۲۱۹

ایضاً فرمان فتحعلی شاه به محمد خان بیگلربیگی ایروان نوشته

الملک

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه دولت و قرب پناه
جلالت و نبالت دستگاه شهامت و بسالت انتباه اخلاص و ارادت آگاه امیر الامراء
العظام مقرب الخاقان محمد خان قاجار بیگلربیگی ولایت ایروان بعنایت
کاملهٔ شاهانه سرافراز بوده بداند که درین وقت عالیجاه رفیع جایگاه عزت و نبالت پناه مجدت
و منعت آگاه اخلاص و ارادت آگاه عمدة الاعیان کلبعلی خان حاکم ولایت نخجوان سعی
با حصول سرافرازی و کامیابی از دربار معدلت مدار رخصت انصراف ارزانی و احکام
علیه و اوامر سنیهٔ پادشاهی بنحوی است که در زمان تشرف بحضور ساطع النور
بعالیجاه مشار الیه مقرر و القا فرموده ایم که [illegible] و خاطرنشان انعالیجاه خواهد ساخت باید انعالیجاه
جمعیت خود را مستعد و آماده ساخته که درین سال انشاء الله الرحمن مصدر خدمات
نمایان در تدمیر معاندین و تقدیم خدمات دیوان فلک تمکین گشته مراسم خدمت
کاری و جانسپاری خود بر پیشگاه خاطر سلطانی ظاهر و هویدا و خود را بیشتر
از پیشتر مورد تفقدات و عنایات فزون از قیاس پادشاهی سازد و باید قرب
عالمتاب مکارم و الطاف خسروی را برسانیت احوال خود پایان دانسته پیوسته
مطالب و مستدعیات خود را عرض و بعزّ حصول موصول دهد و در عهده شناسد
تحریراً فی غرّهٔ شهر محرم الحرام ۱۲۲۰ هزار و دویست و بیست

ایضاً فرمان فتحعلی شاه سواد موافق اصل

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه عالیجاه معلی جایگاه عزت و قرب پناه شهامت

دولت اشتباه ابهت ومناعت آگهشاه اخلاص وارادت آگاه عمدة الخوانین العظام
طلیعلی خان کنگرلو حاکم ولایت نخجوان بتوجهات شاهانه معزز و سربلند بوده بداند که از عنایات
کاملهٔ الهیه امر کفرهٔ روسیه بروفق خواهش انعلیجاه و اولیای شوکت عظمیه صورت وقوع پذیرفته
عسکر روسیه دیروز از تاییدات حضرت باری و از نیروی اقبال پادشاهی شکست
عظمی خورده در مرتبه یکهزار و پانصد و پنجاه نفر از آن طایفه ضلالت سیر عرضه شمشیر غازیان
نصرت شعار قهرمان شده و تفنگچیان را که با نیزه دفاع قلعه کردیده بجهت الجا مشغول و موجب
سلطانی نیز در این دو یوم از کریدهای حرکت و در قره خلیلی جلوه گاه عسکر نصرت آیت
خواهد شد و فوج فوج سواره بعابر اوچ کلیسا و شنبه و اخذ مامور فرمودیم که راه آمد و
شد و آوردن تدارک و آذوقه ایشان را مسدود ساخته عسکر فیروزی مظاهر نیز همه
شب و روز بقلع و قمع ایشان ارتکاب خواهند ورزید از شفقت الهی تشویش
بدل نگذارند بری انعلیجاه و علیجاه امیر الامراء العظام کچک بابا و اهالی قلعه باقی
مانده است و از طرف قلعه که خاطرجمعی کلی حاصل شد باید انعلیجاه و علیجاه کچک بابا در مرتبه
یکصد نفر از جوانان قوچاق کارآمد خوب از کنگرلو و ایروانی تعیین که از قلعه اکثر
اوقات بمیان کوچه باغات و اطراف سنگرهای روسیه فرستاده که بقتل و دفع ایشان
پرداخته ساعتی نگذارند که آرام و آسایش یابند همه دایم در دایرهٔ اضطراب
و اضطرار باشند و بخصوص قدغن لازم دانسته حسب المقرر معمول داشته همیشه
در کوشش انیمطلب باشند و لطف خسروانه را درباره خود شامل حال

وکافی

وکافی دانسته خود دانند و در عهده شناسند تحریراً فی غرهٔ شهر ربیع الثانی سنه ۱۲۱۹

ایضاً سواد فرمان فتحعلی شاه مطابق اصل

الملک لله کلام حکم همایون شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه شهامت و بسالت دستگاه ابهت
ومناعت آگاه شهامت و سعادت پناه اخلاص و ارادت آگاه عمدة الخوانین
العظام طلیعلی خان کنگرلو بعنایت پادشاهی معزز و مباهی بوده بداند که
عریضهٔ عبودیت بینه که ارسال دربار معدلت مدار سلطانی نموده بود بلحاظ
امنای شوکت قاهره ملحوظ و مشهود نظر مرحمت نمود و مضمون خلوص عقیدت
معروض رای معدلت آمود و گذارش آنچه عرض کرده بود معلوم ضمیر منیر آفتاب
تاثیر گردید و بر حسب عرض و تعهد عالیجاه امر سنگر و بندر را مضبوط و در
روضهٔ وادی گذاشته موکب فیروزی نشان با معادل بیست و چهار هزار نفر
کسی از تفنگچیان آتش فشان و سواران ظفر همعنان نصرت توامان
صباح که یوم شنبه است از منزل مذکور نهضت و نزول اجلال بقره خبیلاغ
ارزانی و در آنجا سنگرهای قدیمی مرتب و حکم خواهیم فرمود که غازیان
نصرت نشان اطراف کفرهٔ روسیه را احاطه نموده بمقاتله و مجادله و دفع و
رفع اندوه ضلالت شیوه پرداخته و انشاءالله الرحمن عنقریب همگی آن طایفه
ضلالت شعار معروض تیغ بی دریغ بهادران عرصهٔ رزم و پیکار و بستهٔ فتراک
دلیران شیر شکار خواهند گردید با علیجاه امر و مقرر میشود که باید جمعیت کنگرلو را

ترغیب و تحریص بقلع و قمع ایشان کرده که عنقریب فیروزی آثار ازین طرف و جمعیت
العالیجاه از سمت قلعه بدفع و رفع و قتل و اسیر طایفهٔ مخذول العاقبه پرداخته بزودی
امر کفرهٔ ضاله ازین طرف و الولایت از لوث وجود آن ناپاکان پاک و مصفا گردیده
باشد و هرگاه طایفهٔ العالیجاه در دعوی کشته بشوند سببی ندارد خاصیت نوکر
بیابی و طریقهٔ اخلاص و خدمتگذاری این است که در شاهراه خدمت آقای خود
جان فدا نماید بخصوص در چنین موکه که کشته شدن در راه حضرت دنیا
و عقبا هر دو مترتب است درین خصوص سعی و جاهد جهد بطریقی که بانعالیجاه
حکم و مقرر فرموده ایم معمول و مرتب داشته و مرحمت خدیوانه را در هر باب
شامل حال و کافی آمال خود دانسته همواره مطالب خود شاه بنهایت امید
واری عرض و در عهده شناسد تحریرا فی شهر ربیع الثانی سنه ۱۱۱۹

ایضا سواد فرمان فتحعلی شاه مطابق اصل

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه عالیجاهان رفیع جایگاهان دولت
و اقبال پناهان عزت و نبالت دستگاهان شهامت و جلالت اکتناهان
اخلاص و ارادت آگاهان امیر الامراء العظامان محمد خان قاجار بیگلربیگی
ولایت ایروان و کلبعلی خان کنگرلو حاکم نخجوان بتوجهات شاهانه سرافراز
بوده بدانند که عریضهٔ عبودیت ترجمه که انفاذ درگاه جهان پناه نموده بودند
بملاحظهٔ مقربان حضور باهر النور رسید و مضمون مخالصت مقرونش

معروض

معروض رای ممالک آرا گردید مطالبی که بوساطت عالیجناب مقدس
القاب فضایل و کمالات مآب حقایق و معارف اکتساب عمدة العلماء
العظام ملا محمد شیخ الاسلام و عالیشان معلی مکانان میرزا اسمعیل کنگرلو
و محمد کریم بیگ و حاجی بابا بیگ ایروانی در خصوص اتمام و انجام کفرهٔ روسیه
و سایر مواد عرض کرده بودند مشارالیهم کیفیت را در انجمن حضور ساطع الضیا
عرضه داشته و مقربان سدهٔ سنیه عمل نموده اند مطلب بر آن عالیجاهان واضح و معلوم
بوده باشد که مادامیکه با امداد قلع مواد کفرهٔ ضلالت انتما و ساحت آن صفحات را
از لوث وجود آن ناپاک و مصفا نفرمائیم موکب ظفر مبانی معاودت بمقر خلافت
و حکمرانی نخواهد فرمود و انشاءالله الرحمن درین اقرب زمان از تاییدات حضرت سبحانی امر
کفرهٔ خذلان مبانی را قرین انجام و همگی ایشان معروض حسام جنود بدانجام انتقام
خواهند گردید باید آن عالیجاهان و همگی اهالی ایروان با غایت و شفقات قاهانه مستظهر بوده
در عنقریب امر کفرهٔ ضلالت فرجام را قرین اتمام خواهیم فرمود و سایر مطالبی که
بوساطت مشارالیهم عرض کرده بودند تمامی الی الآن؟ از راه مرحمت [illegible]
و انجاح موصول و حقیقت آنها بنحویست که در انجمن حضور باهر النور حضرت دانی
بیک؟ مشارالیهما حکم و القا فرموده ایم که صلاح و خاطر نشان آن عالیجاهان خواهند
ساخت باید در هر باب بمراحم و عنایت پادشاهی امیدوار و مستظهر بوده و اهالی
آنجا را بالطاف پادشاهی امیدوار ساخته پیوسته مطالب و مستدعیات

خودشان را عرض و بعز انجاح و حصول موصول دهند و در عهده شناسند تحریراً فی غرّه
شهر جمادی الآخره سنه ١٢١٩

ایضاً فرمان فتحعلی شاه مطابق اصل

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه عالیجاه معلی جایگاه عزت و سعادت
و فخامت دستگاه شهامت و بسالت انتباه اخلاص و ارادت آگاه عمدة الخوانین
العظام طهماسب خان کنگرلو بعنایات شاهانه سرافراز بوده بداند که چون نواب
همایون ما مالک رقاب امم و حامی مسلمین عالم چنانچه شنیدیم و قلع و قمع کفرهٔ
روسیه و اخراج ایشان از ولایات محروسه نصب العین ضمیر الهام پذیر و مذکور
خاطر مهر تنویر گردید بنابراین بنه و آغروق اردوی همایون را که در منزل دولو
بود احضار فرموده ایم که در رهوفانه گرمادی نزول نموده بنا و بنیاد قلعه
و شهر و جا و مکان تازه در آنجا خواهیم گذاشت و اگر چنانچه شش ماه و یک
سال و دو سال هم بکشد در اینجا توقف و روز و شب با همه عساکر پادشاهی و
لشکر قیامت اثر جهان پناهی بدفع مواد فساد کفرهٔ مزبوره خواهیم پرداخت
و انشاءالله تعالی آخر ایشان را هم بشمشیر سیاست قرین انعدام و هلاکت خواهیم
ساخت با آن عالیجاه امر میشود که از هر جهت بحمایت و عنایت سلطانی امیدوار
و مشغول محافظت قلعه بوده همیشه متعهد احوال و لشکرهای کفرهٔ روسیه را
نموده هرگاه ایشان که در راه حال باشند و موقع باشد که لشکر منصور بدفع

انها

انها پردازد حقیقت را بنواب همایون ما عرض نموده که از آنطرف نه زیان
رکاب داد از آنطرف جمعیت ایروان رفته آن لشکر را ضبط و متوقفین
انجاد امور لتوقت ساخته باشند و مرحمت شاهانه شامل حال و کافل آمال خود
دانسته همواره مطالب و مدعیات خود را از روی استظهار عرض و بشرف انجاح
مقرون و موصول دهد و در عهده شناسد تحریراً فی غرّه ربیع الثانی سنه ١٢١٩

فرمانیست که از دیوانخانه فتحعلی شاه در دعوای عثمانلو در منزل موشی به حسن خان مرحمت شده

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه چون بر ذمت همت خاصیت
شاهنشاهی ملتزم داشته ایم که هر یک از سرهنگان عرصهٔ مبارزت که در مضمار عبودیت
از همگنان گوی مسابقت ربوده باشند او را بر امثال و اقران ممتاز و از ظهور
عنایات خسروانه قرین مفاخرت و معزز فرمائیم مصداق این مقال شاهد حال
عالیشان رفیع مکان عزت و سعادت نشان اخلاص و ارادت توامان حسن خان
بیک است که درین سال هنگام مبارزت با رومیان و حرب با ایشان مصدر
خدمات شایان شده است او را ملقب بخانی و بخطاب عالیجاهی ملقب و مخاطب
فرمودیم که از روی حصول امیدواری بمراسم جان نثاری قیام و اقدام نماید
مقرر آنکه عالیجاهان کارگذاران مفتاح ابواب فتوح نایب السلطنه العلیه العالیه
فرزند سعید ارشد عباس میرزا بعد الیوم عالیجاه مشارالیه را بلقب بلند خانی

و مخاطب بخطاب ارجمند عالیجاهی مخاطب و ملقب دارند المقرّر آنکه عالیجاهان
رفیع جایگاهان عزت و جلالت دستگاهان مقرب الخاقان مستوفیان عظام دیوان
اعلی و لشکرنویسان کرام عالیجاه مشارالیه را بدین القاب ملقب و مخاطب
دارند و در عهده شناسند ااا فی غرهٔ شهر ربیع الثانی سنه ۱۲۳۸

صورت و سواد رقم سرهنگی که در تاریخ ذیل از سرکار نایب السلطنه
عباس میرزا ولد فتحعلی شاه با حسنخان [?] ولد صفیخان [?] مرحمت شده

حکم والا شد آنکه بنا بخدمتگذاری و عقیدت
شعاری و جلادت و شجاعت و ارادت و صداقت عالیجاه رفیع جایگاه شهامت
و بسالت دستگاه جلادت و رشادت انتباه نتیجة الخوانین العظام حسنخان [?]
کنگرلو غلام پیشخدمت سرکار سپهر اقتدار ما بر مزارع آمال او باران و سحاب [?]
عنایت ما بر ساحت احوال او باران گشته در این سنه یونت ئیل خیریت
تحویل سرهنگی فوج سربازان نخجوان و ازلو [?] و ... [?] را بعهدهٔ اهتمام او محوّل
و موکول فرمودیم که در انجام خدمت مقرره کمال دقت و جهد بلیغ معمول
داشته نظام فوج سربازان را بمقام اوج برده و در خدمت غزا و جهاد نهایت اهتمام
و اجتهاد نموده خاطر اشرف را از حسن خدمات خود راضی و خوشنود سازد
و مورد الطاف جمیع صنوف الطاف [?] آید مقرر آنکه عالیجاهان جلادت نشانان
سلاطین و سرکردگان فوج نخجوان و افراد سرباز عالیجاه مشارالیه را

سرهنگ

سرهنگ بالاستقلال و الانفراد دانسته اوامر و نواهی او را مطیع و منقاد باشند
کتبهٔ کرام عظام دفتر نظام [?] شرح رقم اشرف را ثبت دفاتر کرده مصون دارند
و در عهده شناسند حرر فی شهر رجب المرجب سنه ۱۲۳۲

سواد فرمان فتحعلی شاه بکریمخان ولد کریمخان کنگرلو نوشته

الملک لله تعالی حکم همایون شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه شهامت
و بسالت همراه اخلاص و ارادت آگاه عمدة الخوانین العظام کریمخان
بمزید عنایات خاطر اقدس پادشاهی مفتخر و مباهی بوده بداند که چون مراسم
خدمت و بندگی و مراتب صداقت و جان نثاری آنعالیجاه بر پیشگاه رای
خورشید اشتباه نهایت وضوح و شهود داشت در این وقت که امیر الامراء العظام
ابراهیم خان قاجار سردار کشیک [?] روانه رکاب مستطاب ساخته بهتر بر اهتمامات
و ثبات اقدامات آنعالیجاه واقف نموده و بر وثوق خاطر همایون بحسن
بندگی و جان نثاری آنعالیجاه افزوده و باعث تضاعف مدارج مرحمت
و عنایت درباره آنعالیجاه گردید باظهار مراحم مرحمت این فرمان مبارک
با افتخار آنعالیجاه شرف اصدار یافت مقرر میشود که حال وقت آنست
که آنعالیجاه مراتب کاردانی و اهتمام خود را ظاهر سازد و در جمع آوری ایل
و رعیت با نهایت وقت بردلخواه [?] عموم مردم ولایت را بمرحمت و عنایت
پادشاهی امیدواری و استظهار کامل دهد و همه را بنهایت مشغول رعیتی

و زراعت خود دارد و مراسم کدخدائی و خدمتکاری خود سوای پیش از پیش مشهود رأی
جهان آرای خسرو نهد زد و استدعائی که داشته باشد عرض نموده بعز انجاح
و شرف اسعاف مقرون دانند و در عهده شناسند ۱۱ [illegible] صفر المظفر ۱۲۴۳

سواد رقم نایب السلطنه عباس میرزا ولد فتحعلیشاه

حکم والا شد آنکه عالیجاه [illegible] عظمت و حشمت دستگاه دولت و اقبال همراه
ملک خان حاکم ولایت بجورن بالطاف بیکران حضرت شاهنشاهی امیدوار و بتوجهات
خاطر مرحمت بنیان نواب مستطاب والا افتخار حاصل نموده بداند که عریضه صداقت
ترجمان که در این اوان مبنی بر وفور اخلاص کیشی و خیرخواهی در بار شوکت مدار نموده بود
بملاحظه مقربان خدمت و مقیمان درگاه همایون رفعت نواب شرف رسیده مضمون
عقیدت مقرون نقش ضمیر البدایه [illegible] معروف رأی آفتاب ضیا و مشهود ضمیر
مهر انجلا گشت و حقیقت عقیدت اندیشی آن عالیجاه اخلاص آگاه کما هو حقه
برای مرحمت اقتضای ظاهر و هویدا گردید مراتب خدمت و ارادت آن عالیجاه
دولت همراه کما ینبغی بر پیشگاه حضور جلوه نما شد و آنچه [illegible] کفره ضاله
و سایر حالات الطایفه ضلالت بنیان را عرض نموده بود مراسم کار آگاهی
و مراتب دولتخواهی آن عالیجاه شهامت آگاه عکس نمای مرآت ضمیر [illegible]
والا شده موجب مزید شفقت نواب مستطاب والا نسبت بآن عالیجاه گردید

چنانچه

می باید توجهات بلانهایات اعلیحضرت کیوان رفعت ظل اللهی درباره خود بیحد و حساب دانسته
مستظهر شفقت نواب اشرف والا بوده از روی کمال دقت و اهتمام در انجام
امور دیوانی و اتمام فرمایشات سلطانی لازمه جد و جهد بعمل آورده حقایق حالات و امور
اتفاقات را عرضه داشت عتبه جلال نموده حسن خدمت و صداقت خود سوای پیش از پیش
بر پیشگاه حضور جلوه نما ساخته خوشنود و مورد الطاف پادشاهی و توجهات بی غایت [illegible]
نواب مستطاب والا دانند و مطلب و مدعیاتی که داشته باشد بعرض رسانند که
بعز انجاح مقرون خواهد بود و در عهده شناسند ۱۱ فی شهر رجب ۱۲۱۹

ایضاً سواد رقم عباس میرزا مطابق اصل

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت پناه ارادت و صداقت آگاه
شهامت و بسالت اکتناه شوکت و مناعت انتباه عمدة الخوانین العظام [illegible] خان
حاکم الکاء بجورن بتوجهات خاطر خطیر والا مستظهر و امیدوار بوده بداند که در این وقت
عالیجاهان معلی مکان صداقت و ارادت نشان میرزا احمد [illegible] بعرض مقیمان
حضور باهر النور اشرف والا رسانیدند که ایلات قپان محال قراباغ که در این اوقات
بالفعل آمده اند کسان آن عالیجاه نقدی و جنسی از آنها گرفته اند چون مراحم جانب
آنها منظور نظر آفتاب اثر والا میباشد لهذا امر و مقرر میشود که آن عالیجاه بعد از
حصول آگاهی و اطلاع بر مضمون حکم رفیع لازم الاتباع قدغن نماید که آنچه کسان
آن عالیجاه از ایلات مزبوره گرفته اند تماماً و کمالاً تسلیم نموده بهیچوجه من الوجوه دیناری

از انها توقع نه نماید وبعد الیوم مهما امکن که احدی از طایفهٔ مزبور از حمد خشیار انعالیجاه بجای
دیگر رفته باشند میباید درین باب قدغن لازم دانسته همه روزه از روی کمال استظهار
وامیدواری مطالب ومدعیات خود را عرض وبعز انجاح مقرون داند ودر عهده شناسد

تحریرا فی شهر شعبان المعظم سنه ۱۲۲۰

ایضا سواد رقم عباس میرزا

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه شهامت وبسالت انتباه عزت وسعادت
اکتناه دولت ومناعت دستگاه اخلاص وارادت آگاه عمدة الخوانین العظام
جعفرخان گنکرلو متوجهات بلانهایات خاطر خطیر مرحمت تخمیر والا درهٔ سرفرازی
وافتخار یافته بداند که عریضهٔ اخلاص فریضه عقیدت عنوانی که در بنولا مشعر بر دولتخواهی
وارادت خود قلمی ومصحوب عالیشان عمدة الاعیان میرزا اسمعیل بیک وشرفیاب
ملازم رکاب نواب والا شد حضور باهر النور نموده بود بتوسط باریافتگان
حضور منیف کنجور بملحوظ نظر مرحمت دستور رسیده مضامین عبودیت تضمین ان کما
هو حقه معروض ضمیر مهر تنویر والا گردیده مراتب اخلاص مندی وارادت
کیش انعالیجاه دولت همراه بیشتر از پیشتر برای عقده کشای نواب مالک رقاب
والا ظاهر گشته در باب امورات آن طایفهٔ منحوسه روسیهٔ روسیه خذلان نشان
که باز روش عرض نموده بود بعنایت الله تعالی موکب ظفر کوکب والا در روز
بیست وششم شهر حال از مقر شوکت واجلال حرکت وکوچ بر کوچ عازم

شیشه

شیشه انطایفهٔ ضلالت شعار خواهد شد وبعد از ورود بخود بیاری حضرت باری تعالی
قلع وقمع مادهٔ فساد آن گروه ضاله کفره را خواهیم فرمود که دیاری از انها در دیاری
باقی نماند از آنجا که آنعالیجاه اخلاص آگاه از جملهٔ دولتخواهان وفدویان خاص این دولت
جاوید مخاص است میباید امروز را روز خدمت وجانثاری خود دانسته مترصد ورود
موکب مسعود والا بان صفحات وآمادهٔ تقدیم خدمات لازمه بوده مصدر انواع
تفقدات سازد ومراتب الطاف پادشاهی وسایر مواد مجهولیت که عالیشان میرزا
اسمعیل بیک گنکرلو فرستادهٔ آنعالیجاه برشتهٔ بیان خواهد کشید وعالیجاه معتمد الدوله
العلیه العالیه میرزا محمد شفیع وزیر اقدس درین نامه هم بانعالیجاه اظهار آن
بیانات آنعالیجاه همواره مطالب ومستدعیات خود را از روی نهایت استظهار وامیدواری
عرض نموده قرین انجاح داند ودر عهده شناسد الا غرهٔ شهر ذی الحجه الحرام سنه ۱۲۱۸

در حاشیهٔ رقم نوشته شده بود

مقرر آنکه چون بعرض وقوف حضور سعادت دستور
والا رسید که ایلات وحشمات گنگرلو متوحش از این گردیده اند که مبادا امر قدر قدر
قضا نفاذ همایون بکوچیدن آنها نفاذ شود لهذا بانعالیجاه امر ومقرر میشود که تمامت
ریش سفیدان طایفهٔ مزبوره را به تزدید خود حاضر وانها را بعنایت بیغایات
قبلهٔ عالم امیدوار نموده اطمینان بدهد که بموجب وبزرگ الهاجالی وخاطر نشان
سازد که از مصدر سلطنت واجلال حکمی بر کوچانیدن واجلاء ایشان نافذ نخواهد شد
ودر بارهٔ هر یک از انها عنایت شاهانه والطاف خاطر والا روز بروز بروز خواهد نمود

وجوه عالیشان رفیع مکان نظرعلی بیک فرزند انعالیجاه از جملهٔ ملازمان رکاب نصرت انتساب
گردید بعد از نزول موکب والا بدارالسلطنه تبریز انعالیجاه باید نهایت امیدواری و استظهار
سعادت اندوز رکاب ظفر انتساب شده مطالب و مستدعیات خود را عرض
و مورد اشفاق بی نهایت نواب والا گردد تحریرا بتاریخ فوق ١٢١٨

ایضا رقم عباس میرزا

حکم والا شد انکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت پناه دولت و اقبال همراه
شوکت و جلال دستگاه اخلاص و عقیدت آگاه عمدة الخوانین العظام کلبعلی خان حاکم
ولایت نخجوان بتوجهات خاطر خطیر مرحمت تخمیر نواب مستطاب والا سرفراز و مباهی
بوده بداند که عریضهٔ عبودیت فریضه که از فرط اخلاص کیشی و محض ارادت
اندیشی مبنی بر مراتب صداقت و عقیدت خود انفاد حضور سعادت دستور والا
داشته بود بتوسط مقربان درگاه آسمان جاه ملحوظ نظر کیمیا اثر گردید مراسم اخلاص و خلوص
عقیدت و ملوکیت انعالیجاه در پیشگاه خاطر آفتاب مظاهر بمنصهٔ وضوح و ظهور
رسید و باعث مزید عنایت و وفور شفقت نواب مستطاب والا درباره انعالیجاه
ارادت آگاه شد میباید انعالیجاه نیز الطاف خاطر مهر اتصاف را در هر باب و هر مواد
شامل حال و کافل آمال خود دانسته لحظه و لمحه خود را از خدمتگذاری و جان نثاری
معاف و مسلم ندانسته و همه روزه از روی امید و کمال اطمینان مطالب
و مستدعیات خود را معروض رای جهان آرا داشته بعز انجاح و اسعاف مقرون

و بشرف

و بشرف اجابت و قبول موصول داند و در عهده شناسد فی شهر رجب المرجب ١٢٢١

صورت رقم عباس میرزا

حکم والا شد انکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت
و جلالت پناه ارادت و صداقت آگاه مجدت و نبالت اکتناه عمدة الخوانین
العظام کلبعلی خان کنگرلو حاکم ولایت نخجوان بعد از استظهار بمزید
توجهات شاهنشاهی بفور مراحم عنایات خاطر والا امیدوار و مباهی بوده بداند
که عریضهٔ خلوص ترجمان که مشعر بر مراتب ارادت خود قلمی و انفاد نموده بود بتوسط
محرمان حریم حضرت سپهر بسطت ملحوظ نظر مرحمت اقتضا و حقیقت بندگی
انعالیجاه خاطر عالم آرا گردید بخصوص عالیجاه امیر الامرا العظام جعفرقلی خان
دنبلی که عرض کرده بود در نیوش مکتوبات ضمیر الهام پذیر انعالیجاه اراده
آگاه نبالت انتباه امیر الامراء العظام حسینقلی خان قاجار اظهار و مقرر
فرمودیم که با انعالیجاه و عالیجاه رفیع جایگاه امیر الامراء العظام محمد خان بیگلربگی
قلمی نماید و علیشان بابا بیک و عبدالله بیک و میرزا اسحق بیک فرستاده
انعالیجاه بسو منزل حضور شوکت دستور حضار فرمه الحجه بایست و شایست

بلفظ مبارک بایشان فرمودیم که بعد از ورود بخدمت نمایند انعالیجاه نیز خود
معتمد ایندرگاه و از رسم و راه چاکری و خدمتگذاری آگاه است بوجهی که باید و شاید
عالیجاه معزی الیه را بمراحم خاطر اعلیحضرت شهریار کامکار و نواب والا امیدوار ساخته
باطمینان ضمیر او پرداخته اند و لهذا بعد از آنکه عالیجاه معزی الیه از اولیاء
دولت قاهره مطمئن و امنا حضرت سلطانی نیز از او خاطر جمع گردید نواب
کامیاب والا انچه مقصود خاطر عالیجاه معزی الیه باشد قرین انجام و حصول رسانیده
نوعی میفرمائیم که شکستگیهای او باحسن وجوه درست گردد و نتمامی و قصوری
در امور معزی الیه باقی نماند و بر خود نیز حقیقت مدعیات و جوب فرمایشات نواب
والا اقتضی دارند و عرض نمایند تا مهام عالیجاه معزی الیه بکلی صورت انجام یابد
و درین باب اهتمام لازم دانسته در عهده شناسد ۱۱ [illegible] شهر شعبان ۱۲۱۹

الیضا سواد رقم عباس میرزا

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت همراه ایالت و امارت
پناه شهامت و بسالت آگاه شفقت و مناعت اشتباه ارادت و صداقت
آگاه عمدة الخوانین العظام جلبعلی خان کنگرلو حاکم ولایت نخجوان و ارومیه و
ارادجیران و دره الاسی [illegible] بعنوانات الطاف اعلیحضرت شهنشاهی و بوفور توجهات
خاطر خطیر والا مباهی بوده بدانند که عریضه الاخلاصی که از فرط اخلاص کیش معروض
عالیشان میرزا محمد و میرزا اسمعیل بیک و الهقلی بیک افندی در بار شوکت مدار
والا نموده

والا نموده بود بملاحظه بیقین حضور مرحمت دستور رسیده مضمون صداقت
مقرونش معروض رای نواب والا و حقیقت اخلاص و خدمتگذاری
انعالیجاه بر پیشگاه حضور جلوه نما گردیده مراتب دولتخواهی و صداقت
انعالیجاه کما هو حقه ظاهر و هویدا شد چون درین هنگام فرستادگان انعالیجاه در اردو و درگاه
جهان پناه پادشاهی فرصت بودند و درینوقت فرستادگان انعالیجاه از دربار سلطنت مراجعت
و روانه می بودند انعالیجاه را باصدار حکم رفیع منیع والا سرافراز که علی الصباح که یوم
یکشنبه پانزدهم شهر حال است موکب نصرت کوکب از منزل صومعه با بیناء ظفر همراه حرکت
و بمعنی الطاف سبحانی بیته قلع و قمع طایفه ضاله روسیه خواهد بود انشاء الله تعالی بیاری خدا
و مددکاری ائمه هدی کار روسیه روسیه ضلالت نشان قرین انجام و همگی امور بر
وفق خواهش دولتخواهان انجام خواهد یافت و عنقریب اعدای انعالیجاه از چنگال شیران
معرکه جدال جان بیرون نبرده همگی طعمه شمشیر بهادران جلادت نشان خواهند بود می باید
همواره توجهات بلانهایت خاطر خطیر والا را در باره خود بحد کمال دانسته متمنیات و
مطالب خود را معروض و بعز انجام قرین داند و در عهده شناسد ۱۱ شهر ربیع اللاول ۱۲۲۰

الیضا سواد رقم نایب السلطنه عباس میرزا

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه سعادت و عزت همراه شهامت و مناعت آگاه
اخلاص و ارادت آگاه نتیجة الخوانین العظام نظرعلی خان نایب الحکومه
نخجوان بتوجهات خاطر مرحمت آثار مستظهر و امیدوار بوده بدانند که عریضه

که عریضهٔ عبودیت ترجمهٔ آنعالیجاه که از روی عبودیت و اخلاص کیشی و ارادت
و عقیدت مندی القا و بدرگاه جهان پناه ایفاد نموده بود بتوسط پیشکاران پیشگاه حضور
سعادت دستور ملحوظ نظر عطوفت اثر والا گردید و مراتب بندگی آنعالیجاه کما هو حقه
معلوم رأی مرحمت پیرای والا گردید میباید در هر باب الطاف و عواطف خاطر
مرحمت التفاف را دربارهٔ خود بر حد کمال دانسته مطالب و مستدعیات
خود را عرض و مقرون بعز انجاح و قبول داند و در عهده شناسد تحریرا
فی غرهٔ شهر ربیع الثانی ۱۲۲۲

ایضا رقم عباس میرزا مطابق مهر

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه شهامت و بسالت انتباه عزت و سعادت
پناه فخامت و مناعت اکتناه صداقت و ارادت آگاه عمدة الخوانین العظام
حسینعلی خان کنگرلو حاکم ولایت نخجوان بوفور الطاف
خاطر خطیر والا امیدوار و مستمال بوده بداند که عریضهٔ ضراعت آمیزی که
درین اوان بتقریب نیسان و مصحوب عالیجاه آقابیک سلطان انفاذ دربار مرحمت
توامان نموده بود بتوسط قرب یافتگان حضور باهر النور ملحوظ نظر و مشهود ضمیر
عطوفت گستر والا گردید صورت خلوص آنعالیجاه ارادت پناه بر مرآت
خاطر والا پرتو افکن شد آنکه عرض نموده بود که اگر آنعالیجاه کسی را به تفلیسی

وانظر

و نظر خود نماید بحث افتتاح راه سخن ارباب غرض دربارهٔ آنعالیجاه خواهد شد
از آنعالیجاه کمال استبعاد داشت که اینگونه خیالات را نماید می باید بحصول
اطلاع بر مضمون حکم رفیع لازم الاتباع این خیالات لاطایل را نکرده همه روزه
جاسوس باطراف و جوانب و شماله خبار بهر سمت راپیان واقع مشخص کرده
بعرض واقفان حضور ساطع النور والا رساند حسن اخلاص کیشی
و اهتمام خود را در هر خصوص بر پیشگاه خاطر خطیر والا ظاهر و مبرهن سازد
و بهمه جهة الطاف و اشفاق والا را دربارهٔ خود بر حد اعلی دانسته مطالبی که
دارد عرض و مقرون بانجاح داند و در عهده شناسد فی غرهٔ شهر رمضان المبارک ۱۲۲۱

رقم فرستادن خلعت در عید نوروز سلطانی از نزد رکاب عباس میرزا به نظر علیخان

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت همراه حشمت و نجدت پناه
ارادت و عقیدت آگاه عمدة الخوانین العظام نظر علیخان کنگرلو حاکم توامان
نخجوان و از لاحرین بعنایات خاطر خطیر مرحمت نهایت مستظهر و مباهی بوده بداند
که چون در عید نوروز فیروز سلطانی بهر یک از خدمت گذاران را خلاع زرتار فاخره
خلع فرمودیم و آنعالیجاه که از انجمن حضور دور بود لهذا درینوقت
محض مرحمت و شفقت دربارهٔ آنعالیجاه یکدست خلعت آفتاب طلعت
بموجب از صحبت خاص مصحوب عالیجاه رفیع مکان عزت و سعادت

همعنان ارادت و صداقت ارکان بردی بیک ترکمان غلام پیشخدمت سرکار
برای انعالیجاه ارسال فرمودیم می باید انعالیجاه خلعت مزبور را زینت

قبا زری یک ثوب — جبه زری لکه سمور یک ثوب — کلیجه ترمه [illegible] طاقه — [illegible] طاقه — [illegible] — ۲ [illegible] طاقه

برودوش اعتبار و افتخار خود نموده بمراسم خدمتگذاری و اخلاص
شعاری قیام و اقدام نماید و همه روزه مطالب و مدعیات خود را
عرض و بعز انجاح مقرون داند و در عهده شناسد تحریرا فی شهر ربیع الاول ۱۲۲۷

صورت رقم عباس میرزا

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه دولت و اقبال همراه جلالت و نبالت
پناه اخلاص و عقیدت آگاه عمدة الخوانین العظام طلبعلی خان حاکم ولایت نخجوان
دارم باد و از او چران و دره الاکی بوفور الطاف خاطر خطیر والا سرافراز بوده بدانند
که مکرر انعالیجاه عرض صداقت و اخلاص کیش خود را بدربار عظمت مدار می نمود
و بندگان مقدس والا را در خصوص انجا بخاطر مبارک تاملی بود در تقویت
که مراتب فدویت و عقیدت کیش خود را جلوه گر عرصه بروز و ظهور ساخته شهود
خاص و عام رخت بندگان مقدس والا را از خود راضی ساخته مکنون خاطر
حقایق مظاهر انور فرموده یم که نسبت به تماما انچه لازمه مرحمت و عنایت است درباره

او بعد

او بعمل اورده تلافی ناخوشیهای سابق و لاحق او را بوجه حسن بعمل آوردیم می باید
زیاده از پیشتر در مراتب عبودیت ساعی و جاهد بوده چشم داشت مرحمت و عنایت
قبله عالم و عالمیان و بندگان مقدس والا باشند و در خصوص اوچ قلیبیک هر گاه
الحال یخنی با انجا ادم نفرستاده باشد بای ادعو گذشته حقیقت را عرض و در
عهده شناسد تحریرا فی غره شهر ربیع الثانی ۱۲۱۹ سنه

ایضا صورت رقم نایب السلطنه عباس میرزا

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه حجت و نجدت همراه عزت و سعادت
اکتناه صداقت و ارادت آگاه عمدة الخوانین العظام محمد کریمخان کنگرلو
حاکم نخجوان وارادجرپ بالطاف خاطر خطیر والا سرافراز بوده بدانند که عالیجاه رفیع
جایگاه حجت همراه عزت و سعادت و سیادت آگاه نتیجة الخوانین العظام محمد هاشم خان
داماد وندیرا مامور قلعه عباسیه فرموده ایم و نظر بمرحمت کاملی که نسبت بخان مشارالیه داریم
تفاوتی میانه او و مرحوم شرف خان نمیدانیم و تربیت و مرحمت درباره عالیجاه
مشارالیه منظور نظر مرحمت اقتضای والاست باید انعالیجاه لازمه اعزاز و اکرام
درباره او بعمل اورده نوعی نماید که خدمتی که از مرحوم شرف خان رو میداد بحسن
اهتمام انعالیجاه از عالیجاه مشارالیه هم متمشی شود و در شغل خود کما یجب
استقلال یابد و چون عالیجاه مشارالیه از اغاز کار مشمول تربیت و مرحمت

نامی میشود باید پیش از شرفیابی مصدر خدمات شایان شوما نیک و بد امور
عالیجاه مشارالیه سوکه هنوز بلد نیستی از اوضاع کارها بهم نرسانیده است از انعالیجاه
میدانیم باید انعالیجاه آنچه لازمه دقت است درین باب بعمل آورده خود را ازین
رهگذر پیش از سایر خدمات مورد التفات ما دانند می باید الطاف خاطر
والا را درباره خود بر حد کمال دانسته مطالب و مدعیات خود را از روی
کمال امیدواری عرض و قرین انجاح داند و در عهده شناسد تحریرا
فی غره شهر محرم الحرام سنه ۱۲۲۹

ایضا سواد رقم نایب السلطنه عباس میرزا

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه مجدت و نجدت همراه صداقت و ارادت
پناه عمدة الخوانین العظام کریمخان کنگرلو حاکم نخجوان و اردوباد و ازاد جیران
و دره الاگز بمرحمت خاطر خطیر والا سرافراز بوده بداند که چون مقرر فرموده ایم
که رعایای قریه خانقاه متوجه محافظت بیوتات و معموره قلعه الینجق و
ریختن برف و سایر امور قلعه مزبور باشند و مراعات جانب رعایای قریه
مزبوره لازم و واجب است لهذا مقرر میشود که بعد از زیارت رقم
قضا شیم قدر شعار سه نفر سرباز قدیمی قریه خانقاه را باز کماکان برقرار
داشته یکنفر سرباز جدیدی که بر رعایای قریه مذکوره رسد رسانیده است یک نفر
سرباز جدیدی مزبور را بتخفیف معمول داشته عوض انرا از جای دیگر بگیرد

و قرار داد

و قرار داده اند که بعوض تخفیف یکنفر سرباز مزبور رعایای قریه مذکوره یکصد خروار بهمه خشت
آورده در قلعه الینجق تحویل عالیجاه نجابت و سعادت نشان لاچین بیک مستحفظ قلعه الینجق
نمایند و قبض رسید که بازیافت نمایند بیاید رعایای قریه مذکوره نیز موقوف قرارداد
مزبور معمول دارند درین باب حسب المقرر عمل کرده و در عهده شناسند تحریرا
فی غره شهر جمادی الاولی سنه ۱۲۲۸

سواد رقم عباس میرزا

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه ارادت و صداقت آگاه مجدت و نجدت پناه عمدة
الخوانین العظام کریمخان کنگرلو حاکم الکا نخجوان بمزید توجه خاطر خطیر والا امیدوار بوده
بداند که چون منظور نظر والا آنست که قدری دانه کرچک در املاک خالصجات
سرکار عالی برای مصرف انبار قلعه ها در ولایت آذربایجان بذر شود لهذا مقرر
میگردد که بمحض اطلاع بر مضمون رقم قدر توام مقدار پنج خروار دانه کرچک در املاک
خالصجات سرکاری نخجوان و املاک ضبطی عباسقلی خان زراعت کرده متوجه باشند که بعمل
آمده بمصرف قلعه های جدید باید البته درین باب سعی بلیغ بعمل آورده در هر جا بذر
و همچنین اگر باید در ملک ارباب خود زراعت کنند زراعت کرده حاصل انرا ضبط نمایند باید در خصوص
حسب المقرر معمول داشته مطالب و مدعیات خود را از روی کمال امیدواری
عرض و در حضرت والا مقرون بانجاح و قبول داند و در عهده
شناسد تحریرا ۱۵ شهر ربیع الاول
۱۲۲۵

سواد رقم نایب السلطنه عباس میرزا در خصوص گلوله توپ به کریم خان نوشته

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت همراه
نجابت و مناعت آگاه اخلاص و ارادت آگاه عمدة الخوانین العظام
محمد کریم خان کنگرلو حاکم ولایت نخجوان و اردوباد و ایروان بوفور
توجهات بلانهایت نواب مستطاب والا مفتخر و مباهی بوده بداند که چون
در سرکار شوکتمدار والا گلوله توپ ضرورت پیدا کرده بهم رسانیده و از قراری که
بعرض نواب والا رسید در ولایت آذربایجان گلوله توپ پیدا کرده ریخته است
در این وقت بهر یک از ولایت مذکوره یکنفر توپچی تعیین فرموده‌ایم که هر قدر گلوله
توپ در آنجا باشد موجود و مهیا داشته عرض نماید که از رکاب عراده
ارسال فرموده با عراده‌های سرکاری همه روانه دار السلطنه تبریز نمایند از جمله
محمد قاسم دهباشی را روانه اردوباد و با عالیجاه امر و مقرر میشود که بعد از حصول
آگاهی و اطلاع بر مضمون رقم مطاع مشارالیه و [illegible] چند نفر همراه کرده
لازمه دقت و اهتمام نموده که آنچه گلوله توپ در آنجا موجود باشد تماماً را جمع آوری
و با عراده‌های سرکاری همه روانه دار السلطنه تبریز نماید مقرر آنکه محمد قاسم دهباشی از
رکاب نصرت انتساب روانه و معمول مقرر آنچه گلوله توپ در نخجوان وجود داشته باشد جمع آوری
نماید و در این باب قدغن و اهتمام تمام لازم دانسته تخلف و تجاوز از امور در مؤاخذه دانسته
در عهده شناسد [illegible] شهر صفر ۱۲۲۵

حکم

سجع مهر [illegible] عباس میرزا

الف سواد رقم عباس میرزا

دُر دریای
خسروی عباس

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت پناه نجابت و مناعت
آگاه صداقت و ارادت آگاه عمدة الخوانین العظام کریم خان کنگرلو حاکم الکاء
نخجوان و اردوباد و ایروان بوفور توجهات خاطر خطیر مرحمت تخمیر والا امیدوار بوده بداند
که چون موکب فیروزی کوکب پادشاهی نزول جاه و جلال را بچمن اوجان ارزانی میفرمایند
و نواب والا نیز از دار السلطنه تبریز حرکت و بچمن اوجان نزول و مضرب خیام نصرت فرجام
فرموده و همگی علما و فضلا و بیگلربیگیان و حکام و اعزه و اعیان و کدخدایان ولایت
آذربایجان را به جهت استقبال پادشاهی احضار بحضور باهر النور والا فرموده‌ایم
که در رکاب ظفر فرجام حاضر بوده باشند لهذا امر و مقرر میفرمائیم که بوصول حکم منیع والا
و حصول اطلاع بر مضمون رقم مطاع و ورود عالیشان اخلاص و ارادت نشان فرمایش [illegible]
[illegible] عالیجاه نظر علی خان کنگرلو را با اتفاق علما و فضلا و اعزه و اعیان و کدخدایان
سواره [illegible] روانه نموده که در [illegible] هم [illegible] در چمن اوجان [illegible]
حضور ساطع النور والا شوند چنانچه از موعد مقرره یکروز منقضی شود لازمه مؤاخذه
و [illegible] بعمل خواهد آمد مقرر آنکه عالیشان اخلاص و ارادت نشان [illegible]

یسول برکار حسب المقرر معمول داشته در روز هفدهم شهر جمادی الاولی عالیجاه نظرعلی خان سو
باتفاق علما و فضلا و غیره و اعیان در حین اوجان فرسخ زد از فرار الحرف نور زیده
در عهده شناسد از ۲۷ جمادی الاول ۱۲۲۴

الف سواد رقم عباس میرزا در خصوص فرستادن اسب مرقوم گشته

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت پناه فخامت و مناعت
اکتناه مجدت و نجدت انتباه صداقت و ارادت آگاه عمدة الخوانین العظام
کریمخان کنگرلو حاکم نخجوان و ارده بابوفور الطاف خاطر خطیر مرحمت تخمیر والا درجه
اعتبار و افتخار حاصل نموده بداند که از فرط مرحمت و شفقت بی نهایت خاطر
خطیر عطوفت تخمیر درباره آن عالیجاه ارادت آگاه درین وقت موازی یکرأس
اسب یرق طلا از اصطبل خاصه بمصاحبت عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت همراه
مقرب الحضرت فتحعلی خان قوللر آقاسی باشی بجهة آن عالیجاه ارسال فرمودیم
می باید که بعد از زیارت رقم قدر توام محض مرحمت و عنایت نواب والا را
سرمایه اعتبار و افتخار خود دانسته در مضمار مباهات بعزت و مفاخرت
خود افزاید ابواب التفات خاطر توجه پیرا را بر چهره حال ارادت
شکال مفتوح داشته همه روزه مطالب و مدعیاتی که داشته باشد عرض نماید
و در عهده شناسد تحریراً فی شهر ربیع الثانی ۱۲۲۴

حکم

الف سواد رقم عباس میرزا

بیت

حکم والا شد آنکه عالیجاه سعادت و صداقت دستگاه مناعت و نبالت پناه فخامت
و شهامت آگاه عمدة الخوانین العظام کریمخان کنگرلو حاکم تومان نخجوان بعواطف
کامله ضمیر منیر والا اعز اختصاص یافته بداند که چون درین اوقات که موکب والا
نزول اجلال بخوی می نماید فرصت واسعه که بعد از انجام تمامیهای قلعه
یزد آباد حاصل شود و منظور نظر اصابت اثر والا آنست که درین ایام فراغت
امر غازیان سواره کنگرلو بر حسب خواهش قرین انضباط و انتظام گردد
لهذا بعد از حصول آگاهی بر مضمون رقم قدر مشحون والا جمیع سواره طایفه کنگرلو
و اهالی نخجوان را تمام و کمال در یزد آباد جمع آوری نموده تا همگی آنها از سان
نظر مبارک گذشته جرح و تعدیلی که لازم باشد در آنجا فرموده کسانی که
قابل خدمت باشند در سلک ملازمان رکاب فیروزی انتساب والا منسلک
فرماییم البته آن عالیجاه درین باب لازمه دقت و اهتمام بعمل آورده هر کس از
طایفه مزبوره و اهالی نخجوان که توانند تفنگ بدست گرفته سوار شوند تمامی را
بدون مسامحه و مساهله و چشم پوشی و کوتاهی در یزد آباد جمع آوری نماید که هم
جرح و تعدیلی در آنجا شود و هم این مطلب برای اقسب عنایی والا ظاهر و هویدا
گردد که آن همه تعهدی که آن عالیجاه در انجام و اتمام خدمات کلیه می نمود و کمال

اطمینان و خاطرجمعی سواره گنگرلو داشت بیان واقع بوده تا اینکه خلاف آنچه هست
در نظر مبارک والا جلوه میداده است بهر حال اگر اهمال و غفلت درین باب نماید یقین
داند که مورد مواخذهٔ عظیمه خواهد بود و از اینکه نواب اشرف والا در خصوص اهتمامی
میفرمائیم اولاً مکنون خاطر خطیر والا انتظام و انضباط امر ملازم مزبور است
و ثانیاً اطمینان و خاطرجمعی بخدمات مرجوعه بعالیجاه که هرگاه بعد ازین تعهد خدمت
کلّی نماید یقین نواب والا هم باشد که آن تعهد نظر بانتظام و اتساق
امر ملازم مقرون بصدق است و از عهدهٔ الخدمت می تواند برآمد غیر از چند
چند نفر سواره که برسم قراول در سر راهها گذاشته میباید بقیه را بدون کم و نقص
جمع آوری کرده درین چند روزه توقف یزدآباد امراء ایشان از هر جهة مضبوط
فرمائیم ملفوفهٔ مرحمت مالوفه بعالیجاه دولت پناه حسینخان سردار مرقوم
فرموده ایم بعد از حصول بدون دقیقه تأمل و اهمال انفاذ نزد
عالیجاه مشارالیه دارد و لطف خاطر خطیر والا را دربارهٔ خود برحال دانسته
در عهده شناسد تحریراً فی ۲ شهر ربیع الثانی ۱۲۲۵

سواد عریضه که کلبعلیخان گنگرلو بخدمت نایب السلطنه عباس میرزا نوشته

عریضه داشت کمترین بندگان فدوی تراب آستان ملایک پاسبان را هرگاه دیده

امیدواری

امیدواری خود رخنه بوقف عرض و شفاعت حضور سعادت دستور نواب مستطاب سپهر
رکاب مشتری سعادة خورشید طلعت زهره بهجت مریخ صولت نایب السلطنة العلیه
العالیه روحنا فداه میرساند که قربان خاکپای جواهر آسای فلکفرسای مبارکت
شوم هر ساله در کوچ شب عید وجهی از بابت نخجوان دربار سعید میشد و امسال از قراریکه
متواتر خبر میرسد عید سعید همایون درین روزها بگردش خواهد آمد لهذا این پیر غلام
حلقه بگوش جسارت کرده مبلغ چهارصد تومان وجه که همیشه در شب عید تقدیم میگشت
در موقت بتوسط عالیشان محمد سلطان گنگرلو ارسال داشت و از چاکران آستان والا
چشم آن دارد که تقدیم این جسارت حمل بر فضولی و خرفتی نشود چرا که اگر تقدیمی بموقع
یا اقدام بی هنگام شده باشد اولاً از طرف خدمتکاران و خدمتگذاران و زحمت که وقت
خدمت را بدینگ بهانه پیش انداخته گوی سبقت از همگنان ربایند و ثانیاً که
موکب والا بعزم دار الخلافه بر سر سفر و مخارج این سفر کاملاً در نظرات شیکنی
این قلیل نقد اگرچه بسی ناقابل باشد شاید بیموقع نباشد و که فی الواقع بموقع است
جرم و ایراد آن بهر روزگار است نه باین غلام جان نثار چرا که هر سال عید
آذربایجان اقدم هر ماه آمده و امسال قدر حوت میرود و بملاحظهٔ احتمال اگر این غلام
خود سر یکبار که فراموشی سازد و وقت و موعد گم کند وجوه را از جمله نشناسد
بیجا و بیموقع نخواهد شد تصدق گردم بسیج زمستان سخت تر و سردتر ازین سال
درین مملکت دیده و شنیده نشده بود و سبب آن معلوم نمیشد تا حال که در گذر شدن

آفتاب ازین نقطه زمین برای العین مشهود شد و بیشی ازین اگر بیم هلاک و حیوان
بود بعد ازین بیم جان انسان است چرا که از اهل این ولایت هر کرا بوی انسانیت باشد
باید از هجران رکاب بسر شرف زنده نباشد و با این سختی و بدبختی با وقتیکه جناب
اقدس الهی عالمی را خصوص اهل این ولا را به سایه رکاب و پرتو آفتاب حضور والا
بسته و پیوسته داشته و چگونه ممکن است که لازم با انفکاک ملزوم متحقق
تواند شد مگر باز فضل و رأفت سبحانی قرین شود و توجه با طرف مبارک تعیین
گردد که مردم اینجا هم با امید مراجعت موکب مسعود خوش و زنده دارند بار دیگر از
وصول رایت عید سعید حشمت این سرزمین عزت بهار خرم و زینت تمام عالم
شود ÷ یارب این آرزو مرا چه خوش است ÷ تو بدین آرزو مرا برسان ÷

امره الاشرف اقدس الاعلی مطاع

۱۲۳۳

رقم عباس میرزا در طبق عریضه مرقوم فوق

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه مجدت و جلالت انتساب شهامت و بسالت
آگاه صداقت و ارادت پناه عمدة الخوانین العظام جلیل خان کندکوهی حاکم تومان
تجوان و ارلوچرن بالطاف خاطر خطیر والا از روز بیمه بداند که عریضه آنعالیجاه که سر
تا سر آن بنکات ارادت و دقایق اخلاص و عبودیت آراسته بود هنگام حرکت
موکب مسعود بنظر رسید و چهار صد تومان پیشکش نوروزی را مصحوب عالیشان

محمد

محمد سلطان که با انهمه عذر خجلت اتفاق حضور داشته تقدیم و حسن گرویده و شکستی انعالیجاه در
ربودن گوی سبقت و تقدم بر همگنان در مجاری خدمت حسب الواقع ظاهر و معلوم
شد و آنچه عرض کرده بود که هر ساله عید آذربایجان در اعتدال حمل آمده و امسال اول حوت
میرسد اگرچه این عرض انعالیجاه از روی کمال دقیقه دانی است اما ازین نکته نیز
غافل نباید بود که تا سایه شاهنشاه جهان پناه روح العالمین فداه و پرتو عنایت و مراحم
ما بر مفارق اهالی آن ولایت خواه حوت باشد و خواه حمل و خواه نزدیک باشیم
و خواه دور هر روز برای اهالی این مملکت روز عید است و روزگار سعید و پرتو عنایت
ما مانند شعاع آفتاب که هرچه در وقت ضحی و اوج وسط السماء از سطح زمین
دور میشود اما تاثیر تابش آن زیاده میکردد و خاطر انعالیجاه جمع باشد که هرچند این
چندگاه بشوق شرفیابی دربار دربار رسیدن از این مملکت نهضت فرموده ایم اما در همین
اوقات غیبت نظر لطف و روی توجه با جانب آنطرف بمراتب بیشتر و زیاده
از اوقات حضور خواهد بود و خدمت و صداقت و جان نثاری و فدویتی که از خدمت
گذاران آذربایجان دیده ایم چگونه ممکن است که اگر در اقصی بلاد شمال و ابعد حدود
شرق عشرت اندوز بزم یا آتش افروز رزم باشیم دقیقه و حقی ذهول و غفلتی
از حال و کار آنها داشته باشیم اهل آذربایجان همه و عیال و جان خود را در راه خدمت
داده و بعد مرحمتی مشفقانه در بها گرفته اند و از مقتضیات عادت و شیمه که عنوان
مکارم اخلاق و قانون محاسن اخلاق است بعید خواهد بود که متمادی بدین مرغوب

و مقبول را مشتری شویم و در تسلیم بهای آن توقیف و مماطله جایز نشمریم و با الجمله
عرایض آن عالیجاه کلاً مقبول خاطر ارجمند والا گردیده و ضمیر شریف را از وضع اخلاص
و ادب و طرز ادای مطلب که در عریضه آن عالیجاه مسطور و معروض شده بود التذاذ
و انتعاشی کامل حاصل گردید و بتحقیق دانستیم که این مضامین و معانی که هم از اخلاص
قلبی و ارادتهای جبلی ناشی است کار هر منشی نیست و انشای آن مخصوص مثل
آن عالیجاهی است که از ایام قدیم در حجر ارادت و عبودیت نشو و نما کرده و توتیای
دیده وحدت ذهن و قابلیت ذاتی داشته است می باید الطاف خاطر خطیر والا را
درباره خود کامل دانسته پیوسته مدعیاتی که دارد عرض نماید و قرین انجاح داند
و در عهده شناسد فی شهر ربیع الثانی ۱۲۳۲

رقعه که یکی از پادشاهان ایران نوشته شده

بزروده عرض میرساند که درین عهد خجسته و زمان فرخنده از مژده توفیق دارای
و حکمران ممالک خراسان به بندگان صاحبقرانی شکوفه‌های شگفتی در حدیقه خاطرها
شکفت و سروش غیبی دیده منتظران ظهور فجر فرح را چشم روشنی گفت امید
از کرم پادشاه حقیقی و شهنشاه تحقیقی آنکه عنقریب نوید فتح کابل در
کابل بلیغ اقبال و سمرقند از تیغ بلخی بزم اهل بلخ از خنجر خطلانی ناحیه تا زلزله
عرب و از سیف هندی زنگ زدای آینه ملک حلب و از جبین جبینی

خانه

خانه برانداز آن خطاکاران و بزودی بزور عزم ویران کن قصر دولت آل عثمان گشته
نوای بشارت غلبت الروم بالقای مبشران غیبی سامعه افروز جهانیان گردد

در خصوص بکزادگی کبیر از منجم بهرام میرزا ولد عباس میرزا رقم صادر فرموده

حکم والا آنکه چون عالیشان زبدة الاعیان و جلالت نشان کبیر بیک مسیحی که سابق برین
در رکاب نواب غفران مآب ولیعهد رضوان مهد ابوی ام عباس میرزا و سرکار
خاقان خلد آشیان طاب الله ثراهما خدمت کرده و از قراریکه معروض حضور معدلت
دستور سرکار والا گردید مشار الیه با دو نفر برادر خود همیشه در خدمات حاضر و آماده خدمت
و منصب بکزادگی داشته از هیچگونه خدمتگذاری غفلت نه نموده نه و کیفر
برادر او هم در شب همراه خدمت ما فوت شده است سرکار والا بملاحظه خدمات
او و برادران او او را بلقب بکزادگی در میان امثال و اقران او سرافراز و ممتاز
فرمودیم که موجب امیدواری او بهتر از خدمات مقرره اقدام کند مقرر آنکه
آحاد و افراد رعایای پادشاهی مشار الیه را از قرار همین حکم محکم بلقب بکزادگی
ملقب دانسته توقیر و احترام او را بقدر رتبه مرعی و ملحوظ دارند و در مخاطبات
او را بلقب بیکی سازند البته درین باب حسب المقرر معمول و مرتب داشته
از مدلول این رقم عنایت شیم تخلف و تجاوز ندارند و در عهده شناسند
فی ۲۲ شهر شعبان المعظم ۱۲۶۶

منشی

این عریضه را لطفعلی خان کنگرلو بخدمت فتحعلی شاه نوشته بمحرری میرزا کاظم

عرضه داشت کمترین بندگان فدوی لطفعلی کنگرلو بموقف عرض ایستادگان
پایهٔ سریر عرش نظیر خلافت مصیر بندگان اسکندرشان دارا دربان قیصر پاسبان
شاهنشاهی روحنا فداه میرساند که قربان خاکپای فلکفرسای جواهرآسای مبارکت
شوم چنانچه فرمان قضاجریان رافت ترجمان در خصوص لطف این غلام جان
سپار در خدمت عالیجاه رفیع جایگاه شوکت و جلالت همراه امیرالامراء العظام حسینقلی خان
سردار بیگلربیگی چخور سعد ایروان و مشغول بقیصر دادن امورات ایسامان و ارسال
داشتن دوهزار خروار غله بقری بروشیله از مصدر عز و جل لبراورزی این چاکر
فدویت اشتباه بایصال عالیجاه عزت و سعادت آگاه مقرب الحضرت العلیه
علی عسکرخان شرف صدور یافته بود در اوان بهجت پیرا بزیارت او مشرف
و حاکی مباهات و اشتیاق رصل حسب الامر الاشرف والارفع الاعلی کما کان
در خدمت سردار معظم الیه روز و شب با جان و دل مشغول تقدیم خدمات
دیوان شاهنشاهی روحنا فداه هستم و در خصوص غله مأموری بیش
از این بدربار معدلت مدار سلطانی عرض شده است البته امناء دولت سرمدی مدت
خاقانی بخاکپای فلک فرسای شاهنشاهی عرض خواهند نمود هر طوری که رای
عالم آرای خسروی قرار فرموده باشد بدانگونه معمول و عرضه داشت چاکری بخاکپای

گردون

گردون فرسای قبلهٔ عالمیان آنست که چنانچه به سدهٔ سنیهٔ عتبهٔ سلطانیه عرض و استدعا
شده است در باب ولایت نخجوان و ممالک محروسه قبلهٔ عالمیان بنای و تدبیری و دستور
العمل فرموده که از استقرار مشغول بصیانت و محافظت ولایت شاهنشاهی باشد
چون عالیجاه مشارالیه در مقام عازم زیارت عتبهٔ سنیهٔ سلطانی بود بتحریر عرضه داشت
نیازمندانه جسارت و عرض مراتب گردید و بعضی عرایض را اولیای دولت
سلطانی بخاکپای حضرت خاقانی خواهند رسانید مترصد اوامر مقرری بوده
و میباشد باقی امره الاشرف الارفع الاعلی مطاع ۱۲۲۳

عریضهٔ احمد سرباز اردوبادی بخدمت عباس میرزا ولیعهد

عرضه داشت کمترین بندگان جان نثار احمد سرباز اردوبادی بموقف عرض
باریافتگان عتبهٔ بارگاه گردون اشتباه دارا دربان ملازمان جمشید غلامان اسکندر
شان قضا قدرت قدر شوکت بندگان اقدس ارفع والا نایب السلطنه عباس
میرزا روحنا فداه میرساند که قربان خاکپای توتیاهای فلک فرسای جواهر
مثال مقدس و مبارکت شوم دو سال قبل این کمترین جان نثار از مؤمن
نام اردوبادی الاصل مبلغ هفت تومان برسبیل بعنوان قرض گرفته [illegible]
بعد از انقضای وعدهٔ تمسک او و بعد از گرفتن اجاره بسیار از سبب عدم
وجه اصل او خانه و باغچهٔ کمترین را تصرف نموده است الحال اهل و عیال
کمترین در برابر آفتاب مانده است استدعای این بیچاره از صفحه جاه و جلال

چنانکه اعتنائی دعاگوئی درباره این فقیر فرموده مصدق وقف قرقدان سی
خوب و مقرر فرمودند رقم مرحمت شیم قضا جریان صادر باید که مبلغ مزبور وجه
تمسک خود را از کمترین گرفته خانه و باغچه این فقیر را رد نماید که کمترین با اهل
و عیال خود بدعاگوئی ذات [illegible] وجود حضرت خاقان و جناب
نایب السلطنه مشغول باشیم باقی امره الاشرف الاعلی مسطاع

همین رقم در طبق عریضه فوق از دیوانخانه عباس میرزا صادر گشته

حکم والا شد آنکه چون عارض بشرح متن در مقام استدعا برآمده است
لهذا اعلیجاه رفیع جایگاه فخامت و مناعت همراه صداقت و ارادت آگاه
عمدة الخوانین العظام کریمخان حاکم تومان نخجوان و ادرو دار نظر ملاحظه
مضمون عریضه مرقوم فوق مقرر میگردد که چون صاحب عریضه در سلک سربازان
سرکار منسلک و با مرقد [illegible] داری و جان نثاری اشتغال دارد و رعایت
جانب او منظور نظر کیمیا اثر نواب والا است قدغن کرده که مومی الیه موقوفه
مبلغ هفت تومان وجه تمسک خود را از صاحب عریضه گرفته دخل و تصرف
بخانه احمد سرباز ننمایند درین باب قدغن لازم دانسته در عهده شناسند
تحریرا فی غره شهر جمادی الاول ١٢٢٨

صورت عریضه طهماسب سپاهی بخدمت عباس میرزا ادام

عرضه داشت

عرضه داشت کمترین بندگان جان نثار طهماسب سپاهی بموقف عرض
و اشرفان حضور ساطع النور و منظر انور در بار عدالت دستور حضرت قدر قدرت کیوان
رفعت فریدون فطرت قضا جهت خسرو بلند اختر خدیو عدالت گستر مهر سپهر مجد
و جلال نظر کرده لطف قادر متعال ولیعهد دولت علیه نایب الخلافت
بهیه ارفع اشرف اعلی روحی فداه میرساند که قربان خاکپای جهت روی جواهر
آسای مبارکت شوم چندی پیشتر آدمهای صفر علی بیگ ولد محمد حسن بیگ قراچی
موازی سه راس اسب از این کمترین سرقت کرده برده بودند و در عوض
سه راس اسب مزبور کمترین چند راس اسب و مادیان آنها آورده برسم گرو
نگاه داشته بود در آخر قرار داد این شد که کمترین اسب و مادیان او را داده اسب
سه راس اسب کمترین را رد نماید قربانت شوم کمترین هرچه از آنها گرفته
و آورده دیگر و کشیده بود تمام حالت را رد کرده اما آنها اسبهای کمترین را نمیدهند
صاحب اختیار [illegible] استدعا آنست که محض مرحمت بعهده احدی امر و مقرر
گردد که اسبهای کمترین را از مرتکبین مزبور گرفته عاید سازد و دعای خیر
بذات اشرف حضرت سازد الامر الاشرف الاعلی مسطاع

سواد رقم در طبق عریضه فوق

حکم والا شد آنکه چون عارض مسطور بشرح

مسطور بمعنی عرض و استدعا کرده و حقایق حق منظور نظر معدلت اثر والا است لهذا
مقرر میشود که عالیجاه رفیع جایگاه مجدت و نجدت پناه عزت و سعادت اشتباه اخلاص
و ارادت آگاه نتیجة الخوانین العظام حسن خان سرهنگ و سهلدار بلوکات
قراباغ بعد از زیارت رقم قدر توام و حصه معرفت حفظ را از مدلول قضا آثار
بحقیقت مراتب معروض رسیده در صورت صدق استدعای عارض سوار کسان
عالیشان صفی یار بیک قراباغی با بلوکات و عایه عارض ساز و حقایق حق
بعمل آورد البته درین باب بنحوی که مقرر شده است مراتب داند و در عهده
شناسد ۱۱۱ غره شهر رمضان المبارک ۱۲۴۱

صورت رقم مرحمتی میرزا ابوالحسن به عباسقلی خان کنکر صادر گشته

حکم والاشد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه شهامت و بسالت انتباه شجاعت و نبالت
آگاه عزت و سعادت دستگاه ارادت و صداقت همراه عمدة الخوانین
العظام عباسقلی خان حاکم نخجوان بتوجهات خاطر مرحمت بنیان امیدوار و مستظهر
بوده بداند که عریضة الاخلاصی که در بنولا عرضه داشت حضور باهر النور و مصحوب عالیشان
نجابت ارکان عمدة الاعیان میرزا اسمعیل بیک خود انفاذ دربار مرحمت دستور
نموده بود ملحوظ نظر التفات اثر و مضمون آن مشعر آرای عالم آرای مرحمت گستر
گردید

گردید اینکه در مقام استدعا برآمده بود که بجهة اطمینان خاطر مدتی چندی در آنجا
توقف نموده مجالت در ینوقت عالیشان شهباز بیک با محمد تقی بیک
ولدان خود در نهایت رغبت با سواره رکاب که ممکن باشد روانه حضور
ساطع النور شوند از فرط مرحمت العالیه استدعای او مقرون بقبول رشته امر مقرر
میشود که بحصول آگاهی بر مضمون حکم رفیع یک کدام از عالیشان مشار الیهما را از روی
امیدواری کامل روانه دربار مرحمت مدار سازد و خود بعد از روانه رکاب مستطاب
وامور و نوازش افزون از حساب شمرد و در عهده شناسد ۱۱۱ غره شهر محرم الحرام ۱۲۱۵

ایضا رقم موافق و مطابق اصل

حکم والا شد آنکه عالیجاه عزت و سعادت پناه مجدت و نجدت همراه اخلاص
و ارادت آگاه مقرب الحضرة العلیه حسن خان سرهنگ با الطاف خاطر خطیر و عنایات ضمیر
منیر والا سرافراز بوده بداند که در باب بقایای ولایت نخجوان که کارگذاران سرکار عالیجاه
اظهار کرده بودند که وصول آنرا بعهده خود محول داند و از بابت موجب سرباز
قبول کنند از قراریکه بعرض اشرف والا رسید عالیجاه در اقدام این مطلب را قبول
ننموده و اهتمامی در انجام آن هم نکرده است و حال که جهتی از اینمعنی دارد
و در فکر انجام خدمت مزبوره و وصول بقایا نیست چند نفر تا ورود عالیجاه
مجدت و نجدت پناه عزت و سعادت همراه امیرالامراء احمد با فرمان بقایای

سنهٔ ماضیه ولایت پرداخته شود که از وجه سنهٔ ماضیه دیناری در ولایت باقی
نماند لهذا آن عالیجاه امر و مقرر میگردد که بعد از زیارت رقم قضا شعار و حصول
استحضار از مضمون آن انجام خدمت مزبوره سو بعهده اهتمام خود محول و مفوض
دانند و جمیع تفاوت سو موافق حساب از محصول مقرریان وصول و از بابت مواجب
سربازان تنخواه تسلیم عالیجاه مقرب الحضرة العلیه میرزا حسین لشکرنویس
سرکار سازد که بعد از ورود عالیجاه محمد باقرخان وجه بقایا پرداخته شده باشد
و بدون معطلی عالیجاه میرزا حسین روانه دربار شرف شود و میباید بنحو مقرر
مرتب داشته در عهده شناسد فی غرهٔ شهر رمضان المبارک سنه ۱۲۴۲

ایضاً رقم عباس میرزا

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه شهامت و بسالت دستگاه اخلاص
و ارادت آگاه مقرب الحضرة حسن خان سرهنگ سربازان فوج کنگرلو بالطاف
بی پایان نواب والا امیدوار بوده بداند که سابقاً حسب الامر قدر قدر مقرر شده بود
که موازی یکصد و پنجاه نفر از سربازان الوجعی خود روانه مقری نماید بملاحظه
اینکه مبادا آدم مزبوره کما یجیب از عهدهٔ محافظت انجا بر نیاید مقرر
میفرمائیم که پنجاه نفر علاوه یکصد و پنجاه نفر روانه مقری نماید که نزد عالیجاه
حسن خان قرایلی رفته مطیع او باشد و از سخن او تجاوز نه نمایند و در خدمات

محوله

محوله و محافظت مقری و سایر جاها و معابر هر جا مناسب و صلاح داند گذاشته
بخدمات مقرره اقدام نمایند و تتمه سربازان الواجعی خود را نیز کلاً در شهر نخجوان
حاضر و آماده داشته باشد که هرگاه ضرورت مقتضی باشد و بخدمتی مأمور شوند
حاضر باشند چون آن عالیجاه خود از کار مقری و محالات قراباغ استحضار تمام دارد هرگاه
خود آن عالیجاه روانه مقری شده و ولایت نفوس را در مقری و جاها گذاشته لازم
داند بکذا کار انجا را مضبوط نماید و بعد عالیجاه حسن خان ایلچی را بعد از آن
مرخص نماید بهتر است میباید در این باب و جمع آوری سربازان خود در نخجوان
اهتمام تمام نماید و داند که هرگاه از سربازان مأموره خدمت بی اهتمامی
در خدمتی ظاهر شود از آن عالیجاه و مأمورین مؤاخذه لازمه خواهد شد فی
۶ شهر ربیع الثانی ۱۲۴۲

سواد رقم در خصوص چوب قنداق تفنگ سربازی

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه مجدت و نجدت دستگاه فخامت و مناعت اکتناه
اخلاص و ارادت آگاه مقرب الحضرة العلیه نظام حسن خان سرهنگ
بمرحمت خاطر مبارک والا امیدوار بوده بداند که چون این اوقات چوب قنداق
برای سرکار شرف والا ضرورت است لهذا آن عالیجاه مقرر میفرمائیم که بعد از زیارت
رقم قدر توام مبارک و حصول آگاهی بر مضمون آن آدم مشخص و روانه سازد

که رفته در کنار رود چولدور و جاهای دیگر جول و نوش بقدر هزار عدد چوب قنداق
از درخت کرده مقطوع و در جای انبار نموده نگاهدارد و عالیجاه گذارش
این امور وقتی نماید که حین ضرورت دواب بارکش بجا آمده الحاد احد و نقل پذیر گشتند
درین باب بنحوی که امر و مقرر داشته ایم معمول و مرتب داشته تخلف و تجاوز جایز ندانند
و در عهده شناسد فی ۵ شهر ذیقعده الحرام سنه ۱۲۴۱

در احضار احسان خان رقم صادر شده

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه مجدت و نجدت انتباه مناعت و اصالت آگاه
اخلاص و عقیدت همراه مقرب الحضرة العلیه احسان خان
کنکرلو سرهنگ سربازان فوج پانزدهم نخجوان بمرحمت ضمیر منیر والا
مباهی بوده بداند که چون وجود آن عالیجاه در حضور مهر ظهور شرف بری اعلام
برخی فرمایشات لازم و ضرورت لهذا مقرر میشود که بعد از زیارت
رقم مبارک قدر توام و حصول آگاهی و استحضار بر مضمون آن عزیمت
حضور باهر النور اشرف والا نموده روانه و از اوامر علیه و فرمایشات جلیه
والا مطلع و مستحضر شده مراجعت نماید و مشغول تقدیم و انجام آن گردد البته درین
باب از قرار حکم محکم معمول و مرتب داشته تمرد و تخلف جایز ندانند و در
عهده شناسد تحریراً [illegible] غره شهر رمضان المبارک سنه ۱۲۴۲

صورت

دُر دریای خسروی عباس

صورت رقم بعهده یحیی بیک صادر گشته

حکم والا شد آنکه عالیجاه ارادت آگاه عزت و سعادت
همراه مقرب الحضرة العلیه یحیی بیک یوزباشی غلامان سرکار
بمرحمت خاطر خطیر مفتخر بوده بداند که هر وقت از اوقات
که عالیجاه حسن خان ضابط درمار و قپان و بر گشط امدادی بخواهد مجرد اخبار
از سرباز و تفنگچی از ادچران و آدم خود امداد بکند و تعطیل و تعلل جایز ندانند
و تحاشی با مر و حکم مجدد ندانند که نهایت اهتمام در خصوص داریم و باید آن عالیجاه
لازمه وقت بکند و سهل و سست نشمارد که خلاف رای صواب نمای
خواهد بود [illegible] غره شهر ربیع الاول سنه ۱۲۴۲

در حاشیه رقم مرقوم فوق مسطور و مثبت بود

مقرر آنکه عالیجاه مقرب الحضره حسن خان سرهنگ نخجوان بنحو مقرر مرتب داشته
بلطف‌های سربازان از ادچران حکم بدهد که هر وقت امر ضروری و فوتی
روی دهد و عالیجاه حسن خان کرایلی بعالیجاه یحیی بیک اخبار میکند و عالیجاه
یحیی بیک با آنها اعلام می نمایند بی تعویق و تعطیل بروند
و لوازم امر او را بعمل آورند

رقم در خصوص حکومت میرزا حسینی بعهده حسن خان صادر گشته

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه مجدت و نجدت همراه اخلاص
و ارادت آگاه مقرب الحضره حسن خان سرهنگ بتوجهات ضمیر مهر والا
سرافراز بوده بداند که عالیجاه مجدت و نجدت پناه اخلاص و ارادت آگاه مقرب الحضره
میرزا محمد حسین رئیس سفید دفتر لشکر را بانتظام مهام
ولایت نخجوان مأمور فرمودیم و اختیار رعایای سواره و پیاده و سرباز آنجا را
نیز بعالیجاه مشارالیه واگذار نمودیم باید آنعالیجاه از صلاح و صوابدید او تجاوز
ننماید و به سربازان قدغن شدید و تأکید اکید نماید که خلاف ضابطه نظام
رفتاری نکنند که بعالیجاه مشارالیه اختیار داده ایم که سربازی که خلاف
نظام رفتار نماید او را موافق نظام تنبیه و سیاست کند باید آنعالیجاه در این
باب بنحو مقرر مرتب و معمول داشته روزنامه ثبت نفر سرباز نیز بجهة کشیک
نزد عالیجاه مشارالیه بفرستند در باب خانه شمار و سرشمار سرباز نیز قرار داده
فرموده ایم که بطریق سرباز ولایت آذربایجان بهمان وجه خانه شمار و سرشمار از
آنها مطالبه نشود و از معبرهای کلی بر طریق معمول ایلخی که داده بدهند بنحو
مقرر مرتب دارد و در عهده شناسند فی شهر ذی قعده ١٢٣٩

صورت

صورت عریضه که حسینعلی خان بعباس میرزا نوشته

عرضه داشت کمترین بندگان فدوی   بموقف عرض باریافتگان محفل مینو
نشان کمل بندگان ثریا مکان عظیم الامتنان نواب مستطاب مالک الرقاب فلک
جناب ولی النعمی امجد والا میرساند   هرگاه آئینه ضمیر مهر تنویر ولی النعمی والا
عکس پذیر صور حقایق حالات این صفحات فرموده باشد بقراریست که چنانچه اشجدور
ملعون جهة استرداد راه پیاده روسیه که در قریه سوران نشسته بود و بسلیمان خان
حاکم باشی آچیق طرح گفتگو و آشتی انداخته بود بنای سازش و گفتگوی
ایشان بجایی نینجامیده از آنجا برگشته بقریه کوری آمده و از قریه مزبوره پانصد نفر
سالدات با پنج عراده توپ برداشته بقریه اناتور که [illegible]
تفلیس رفته و از آنجا اراده کرده که بسر وهی که مدافن خیر طایفه اوست
رفته و بطریق ایلغار انقرف وضبط کرده شاید علاج بمعبر روسیه و بلعهای
محروسه نتوانسته باشد ولد طومان که از طوادن ترجیبان و در نخ اشجدور رسیده شد
نفری در خفیه به نزد وارقه که بزرگ طایفه اوست ارسال نموده و از خفیه مه
وارقه را اخبار کرده و وارقه علی العجاله یکهزار و پانصد نفر از طایفه اوس جمع
و سر راه اشجدور را از میان جنگل گرفته چهار صد نفر از سالدات اشجدور را بر طرف
و قتل و چهار عراده توپ ضبط و تصرف کرده اشجدور ملعون با یکصد نفر سالدات

وگیراده توپ فرار کرده بقریهٔ کوری آمده و حال در انجا توقف دارد چون عرض
مراتب معروضه از وجهیت لهو حضرت بتحریر عرضه داشت نیازمندانه نموده و
عالیشان عمدة الاعیان میرزا اسمعیل بیگ کنگرلو را که از ارباب فکیاست ملکفرسای
سلطانی حضرت ولی النعم والا نعودیم و سیر عزانفی را امنای دولت سلطانی
بخاکپای والا عرض خواهد نمود انیغلام حلقه بگوش با جان و دل مترصد اوامر
علیه سلطانی حضرت ولی النعم والا نعم و میباشد باقی امره الاشرف الارفع
الوالا مطاع

چون عریضه را طبعلی خان کنگرلو بخدمت محمد علیشاه قاجار نوشته

عرضه داشت کمترین بندگان قدیمی فدوی خاک آستان شهریاری را
طبعلی کنگرلو

زیب جبههٔ عبودیت و فدویت گذاری ساخته بموقف عرض آستان کلان پایه
سریر عرش نظیر خلافت مصیر بندگان دارا دربان قیصر پاسبان اسکندر شان شاهنشاهی
روحنا فداه میرساند چون فرمان قضا جریان که درخصوص اشتغال بقتل و غارت
طایفهٔ ضالهٔ روسیه روسیه منحوسیه بعهدهٔ این چاکر فدویت نشان از علیجاه
امیرخان بیگ عنایت و جهان فرموده بودند بدین کمترین مفارق متعبدان
دیار عبودیت و چاکری گشته زیب سر افتخار و موجب حصول افتخار بیحد و
بیشمار

بیشمار گردید حسب المضمون فرمان واجب الاذعان خسروانه باتفاق عالیجاه
معلی جایگاه عبد اللهخان قاجار این غلام جانسپار شوقمند انیغ گردید که قبل از ورود
موکب جهانگشای نواب مالک رقاب شاهزاده جوان بخت کامکار از چپاول
و تطاول طرف روسیهٔ روسیه خذلان نشان منحوسه خدمتی شایسته بمنصهٔ ظهور
رسانیده شود در صدد تشکیل اهتمام تمام معروف باقدام امر معروض بود حاجی محمدخان مقدم
حیلهٔ اغتشاش و برهم زدن از تنبیه روسیهٔ منحوسه اهم و مقدم داشته عالیجاه معلی
جایگاه امیر الامراء العظام پرتلی خان را که در [illegible] توقف داشت فریفته بتحت واشاره
بر [illegible] کریمخان ولد کریمخان کنگرلو بغفلت و پنهانی آمده قریهٔ [illegible] الکس
که متصل بناحیه شرور ایروان و اطمینان امیر و رعیت انجا منوط بر حفظ حرمت
انکالت متصرف شده چند نفر بیدیت و بابی ایروانی و کنگرلو را که در انقریه سکنی داشتند
زده و گرفته محبوس ساخته انیغ باعث وحشت و رمیدگی اهالی ایرو و رعیت گشته
بعضی از بیهوشی تقدیم خدمت و ملازمت دل سرد گشته بعضی بعالیجاه یکه [illegible] و بعضی
چاکر صمیمی تعریفی می نمایند که مادر جای بمقابله و مقاتله روسیه منحوسیه می بریم
که در راه دین و دولت سربازی و جانفشانی نموده حسن فدویت و فدویت گذاری
ما معلوم اولیای دولت قاهره شهریاری شود انانکه ده منزل از ما بدشمنی [illegible]
قبل از دشمنی در طمع اخذ جا و مکان و سرکوبی ما هستند پس معلوم است که زیاده
از روسیهٔ منحوسه مادشمن و خاین دولت علیه جهانداری میباشیم اولی الامر

بکار ما خواهند پرداخت بعد از آن سر رشته منحوسه در این صورت دیگر خدمت
و بندگی ما چه منظور خواهد شد نظر بر آنکه هنگام در تقاضای دفع دشمن دین
و دولت و وقت تحریص و ترغیب سربازان معرکه غیرت و حمیت است
اینگونه حرکت ایشان خلاف ضابطه سپه پرستی بلکه موجب توحش و نفرت
و نومیدی میباشد لهذا عرضه داشت نیازمندی مشعر بر حقیقت حال قلمی داشته
بمصاحبت عالیجاه معلی جایگاه عبدالله خان از راه آستان سپهر بنیان اعلیحضرت
شاهنشاهی روحی فداه گردانید چنانچه عالیجاه موی الیه از حقیقت حال حالی است
عرض خواهد نمود این کارکنان نمیگذارند که اهالی اینولا فراغت یافته مشغول
خدمتگذاری باشند بلکه در پی اینمعنی میباشند که باینگونه حرکات اهالی
وحشی خصلت اینجا را دارا بنده از قبیله لیمان روگردان سازند بعد از این
امر و فرمان مرشد شاهنشاه زمین و زمان است باقی امره الاشرف الاقدس
الارفع الاعلی مطاع

صورت عریضه ورثه رستم خان بهادرلو از قراحاجی جکر و چولدور قراباغ

عرضه داشت کمترین بندگان و بندگان کمترین ورثه رستم خان بهادرلو
از قرای حاجی قیلان و برگشاط و رموفانه نوشدان و چاوندر بموقف
عرض باریافتگان حضور باهر النور و مقربان درگاه عدالت دستور بندگان
ذیشوکت

ذیشوکت والاشان ثریا مکان قضا توان منبع عدل و احسان ما مه انس و امان جهانیان
خدیو انجم حشم داور مرحمت شیم ماه آسمان جاه و جلال پسندیده درگاه ایزد لایزال
ولیعهد دولت روز افزون نایب خلافت همایون ارفع اشرف اعلی نایب
السلطنه العلیه العالیه عباس میرزا روحنا فداه میرسانند که قربان خاکپای حاجب
روی مبارکت شویم کمترینان قریه در ظرف کنار ارس موسوم بقریه برطاسی
ملک موروثی کمترینان است و قباله شرعیه صحیح و حکم شرعی بمهر جناب مجتهد العصر
والزمانی میرزا محمد یوسف سلمه الله تعالی در دست این کمترینان حاضر و موجود
و احدی را راه گفتگو و ادعا با کمترینان نبود اما در چند سال هم از اهل قراباغ بری ابتیاع
قریه مزبوره مشتری شده کمترینان بسبب ملک موروثی متوحش مستدعی از مرحمت
و عنایت بی پایان آستان مقدس است که رقم مبارکه مرحمت شیم قدر توأم
بعهده عالیجاه مقرب الخاقان العلیه جعفرقلیخان سردار و لد ملیحعلی کنگرلو
سردار ولایت قراباغ شرف صدور یابد که قریه مزبوره را کما فی السابق به
عهده و تصرف کمترینان واگذارد که هر گاه چنانچه من بعد احدی را در این باب
راه گفتگو و سخن شرعی حالی داشته باشد بر طبق شرعیه قیام و موافق شرع مستطاب
طی نماید و دعای خیر بر ذات اشرف والا واجب دانند

الامر الاشرف الاعلی مطاع

رقم در طبق عریضه مرقوم فوق

حکم والا شد آنکه چون عارض بشرح مسطور
ملتمس عرض و استدعا نموده اند مقرر می شود که عالیجاه رفیع جایگاه مجدت و نجدت
همراه عزت و سعادت انتباه اخلاص و ارادت آگاه مقرب الخوانین العظام
احسن خان سرهنگ افواج قاهره نخجوان و کنگرلو و سرحد دار بلوکات قراباغ
بزیارت رقم قدر توام قرینه برطاس سعی که از قرار قبالجات و حکم شرعی جناب مجتهد
الزمانی میرزا محمد یوسف سلمه الله تعالی ملک موروثی اولاد رستم خان
بهادر دولت بخود انفاذ اذکار و قدغن نماید که هر کسی در ملک مزبور الغا
زراعت کند بقاعده املاک ارباب بوجه مالکانه اثر اعادیه سازد و بخلاف
حساب امدی مزاحم حال انها نشود و هر کس ادعا و حرف شرعی
درین باب داشته موافق شرع انور طی گفتگو نماید حسب المقرر مرتب
دانسته در عهده شناسد تحریرا فی شهر شعبان المعظم ۱۲۴۱

رقم صادر شده

حکم والا شد آنکه چون مشهود خاطر آفتاب اثر همواره خیلی است
و منظور نظر معدلت پرور پیوسته اینکه هر یک از چاکران عقیدت کیش

که در

که در سلوک سیاق ارادت بهدایت صدق و جذب خلوص بر همگنان سابق
آید و در حقیقت بطریق بندگی و رسم عبودیت راستی نماید او را بشغل خاص بعز
اختصاص سرافراز فرماییم لهذا نظر بقابلیت و استعداد عالیجاه رفیع جایگاه
شوکت و جلالت دستگاه مقرب الامراء العظام رضا قلیخان کرد بیگ را که در
جویبار تربیت ما نهال وجودش براستی رسته بمنصب جلیل حکومت
ولایت دار الصفای خوی سرافراز فرمودیم فی ۲ شهر رجب ۱۲۳۵

ایضا رقم بعهده میرزا محمود صادر گشته

حکم والا شد آنکه عالیجاه اخلاص و ارادت آگاه مجدت و نجدت
انتباه مقامت و مناعت آگاه زبدة الاماثل و الاشباه مقرب الحضرة
العلیه میرزا محمود مدتیست که از روی صداقت با بندگی ابد مدت
خدمت نموده و طریق بندگی را بقدم ارادت پیموده بهر شغل و منصب
که سرفراز گردیده طرز نیکو کاری و نیک کرداری را در پیشگاه حضور صد ظهور
جلوه گر ساخته و بهر خدمت که مأمور شده حسن صداقت و کاردانی خود را
کالشمس فی وسط السماء ظاهر و هویدا ساخته اخلاص و ارادتش محرک
التفات و عطوف سرکار آمده و حسن صداقت و خدمت گذاریش موجب

بروز مرحمت خاطر عنایت التفات گردیده شمه از تلطفات خاص سرکار دو ا
ن مرحمت او فرمود لهذا از ابتداء هذه السنه ایلان ئیل خیریت دلیل
و ما بعد عالیجاه مشار الیه را بمنصب جلیل حکومت محال سلماس و حال او سرافراز
و از ظهور این عاطفت بین الاقران مورد عنایت و عز ازش فرمودیم که
چنانچه باید و شاید و از حسن ذات و راستی قلمی او سزد و آید در لوازم
منصب مزبور سعی موفور و جد نامحصور بعمل آورده رویه خدمت
گذاری و طریقه درست کرداری حقیقه بیش از بیشتر جلوه گر ساخته

صورت رقم

حکم والا شد آنکه عالیجاه معلی جایگاه عظمت و حشمت دستگاه کلبعلی خان کنکرلو حاکم
نخجوان بمزید توجهات ضمیر منیر والا سرفراز و سربلند بوده بدانند که در ینوقت بموجب
اجارت نخجوان را بعالیشان آقا الهویردی بیک واگذار فرمودیم که از ابتدای هذه السنه
لوی ئیل فرخنده دلیل متوجه ضبط آن بوده مال الاجاره آنرا موافق معمول ولایت
بازیافت و مبلغ دو هزار تومان مال الاجاره آنرا که از سرکار رفع قطعه کرده از قرار
قسط شهور بسرکار ارسال کند اگر عالیجاه مشارالیه متعهد وصول و ایصال آن بشود اجارت
مقصد را باو واگذار نموده وجه مزبور را موافق قسط از او مطالبه نماید و اگر خود
متقبل نیست اجارت را واگذار کرده مال المقاطعه آنرا از عالیجاه مجدت همراه
مقرب الخاقان حسن خان غلام پیشخدمت سرکار که متعهد وصول و ایصال شده

مطالبه

مطالبه و بازیافت کند حسب الامر معمول دارد و در عهده شناسد بتاریخ محرم ۱۲۳۵

ایضا رقم در خصوص حکومت کلبعلی خان

حکم والا شد آنکه عالیجاهان رفیع جایگاهان خوانین و عالیشانان رفیع مکانان
سلاطین و علما و کدخدایان نخجوان و اردوباد بتوجهات بیکران خاطر خطیر مرحمت
بنیان امیدوار بوده بدانند که عریضه صداقت ترجمه ایشان بنظر مرحمت پرور رسیده
و مسطورات آن معروض رای مهر ضیا گردید و عالیشان ارادت نشان میرزا کاظم نیز
مراتب دعاگوئی و شکرگذاری و رضامندی ایشان را بالخصوص نصب و تعیین عالیجاه رفیع
جایگاه مجدت و نجدت پناه عمدة الخوانین العظام صبحان خان کنکرلو را کماهو معروض رای
اقدس ضیا داشته خاطر خطیر را استحضاری کامل از اوضاع آنجا حاصل گشت
و فی الحقیقه عالیجاه مشارالیه در وقتی مامور و منصوب فرمودیم که وجود او در
الولایت برای اهل الولایت حکم آنست که مرهم و مومیای بعضو خسته و عظم
شکسته رسد و درد بیدوای امور رعیت و پریشانی کار ولایت را بدارو ی
فضل و مکرمت دوا کردیم و کار الحمدلله بجز باشتغال این و تدبیر چاره دیگری
ندیدیم انشاءالله بعد از اینکه عالیجاه مشارالیه بامورات آن حدودات با وصف
قربتی که در حضرت ما دارد و وثوقی که ما را نسبت باو هست و دلسوزی که در
کار امور رعیت میکند و غمخواری که در نظم ولایت و سرحد داشته و دارد در اندک
وقتی جمیع امور الولایت و تمامی مهام امور رعیت بر وفق منظور نظر

مبارک خواهد شد و بهکی در مهد امن و رفاه بر وجه دلخواه خواهند بود و خواهند آسود
مرحمت خاطر خطیر را شامل حال و کافه اهالی دهند و در عهده شناسند ۱۱۱۱

فی شهر رجب المرجب

۱۲۳۲

رقم عباس میرزا

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه اخلاص و ارادت آگاه عزت و سعادت
همراه فخامت و مناعت انتباه نجابت و بسالت آگاه محمد کریم خان کنگرلو
حاکم الکاء نخجوان بوفور توجهات بلانهایات خاطر مرحمت بنیاد درجه اقصی رو مباهات
یافته بداند که درینوقت عالیجاه رفیع مکان عزت و سعادت نشان میرزا حبیب الله را
روانه آنولا و پاره مراتب شفاها بعالیجاه مشارالیه القا فرموده ایم که تا به خاطر
نشان آنعالیجاه خواهد کرد میباید در هر باب بنحویکه امر و فرموده نواب مستطاب
والا بعالیجاه معول داشته بقدر سر موی تخلف و اهمال ننماید و صورت
مادریت نخجوان را از روز ورود موکب فیروزی کوکب والا با آذربایجان الی الان
بدون زیاده و نقصان نوشته [illegible] بحضور ساطع النور والا نماید
که استحضار کامل بهم رسد کارگذاران سرکار شود که مقدار حاصل شود و شفقت خاطر
بیضا اشراق نواب والا شود در باره خود بدرجه کمال دانسته مطالب و متمنیات
خود را همواره بعرض در آورده در عهده شناسد تحریرا

فی شهر جمادی الاولی ۱۲۳۱

رقم عباس میرزا بعهدهٔ کلبعلی خان نوشته

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت همراه فخامت و مناعت دستگاه
مجدت و جلالت پناه ارادت و اخلاص آگاه عمدة الخوانین العظام کلبعلی خان
حاکم ولایت نخجوان بعنایات خاطر خطیر والا مستظهر و امیدوار بوده بداند که عریضهٔ
العبودیت آنعالیجاه مصحوب آگاه بملاحظه مقیمان حضور فلک دستور نواب والا رسیده
مضمون عقیدت مشحون آن معروض و مراتب
ارادت و خدمتگذاری آنعالیجاه بر پیشگاه حضور جلوه نما گردیده و مطالبی که بتوسط عالیجاه
عمدة الاعیان میرزا احمد منشی الکاء نخجوان فرستاده خود عرض نموده بود مشارالیه تماما
در انجمن خلوص عرضه داشت عتبه مرحمت اختصاص والا نموده حسن عقیدت
آنعالیجاه بر ضمیر منیر والا نقش پذیر گردیده باعث مزید اشفاق خاطر بیضا اشراق درباره
آنعالیجاه شد درینوقت که فرستادهٔ آنعالیجاه را رخصت انصراف ارزانی فرموده بودیم
شفقت خاطر مرحمت آیات را نسبت بآنعالیجاه ظاهر فرموده ایم که فرستادهٔ آنعالیجاه
حالی خواهد نمود در باب انضباط امور ایروان و نخجوان چون نواب والا کمال اعتماد
و اعتقاد بحسن ارادت و خدمتگذاری آنعالیجاه داشته لهذا امر و مقرر
میشود که آنعالیجاه اخلاص آگاه در انضباط امور هیچیک از ولایات مزبوره
خود را معاف ندانسته از امر ایروان غافل نشود و قلعجات و ارومیار را تعمیر

نموده ضابطهٔ قلعجات مزبوره را مضبوط و منتظم بر خلاف سابق سازد و تدارکات
قلعه تسد الحال از تفنگچی و سرب و باروط مهیا ساخته ذخیره و آذوقه میسر نماید
و هر گاه بجهة تدارک ضرورتی بهرسانید عرض نماید که از فرط مرحمت عنایت فرمائیم
و هم طلب را دهند که چنانچه بعد الیوم نقصی در امور آنجا باشد عذر از آن عالیجاه مسموع
نخواهیم داشت می باید توجهات بلانهایات نواب والا را در بارهٔ خود بر حد کمال
دانسته هرگاه احتیاج شیئی در امور آنجا باشد عرض نماید که منتظم فرمائیم
و در عهده شناسد ۱۱ شهر شعبان المعظم
سنه ۱۲۲۱

ایضاً سواد رقم عباس میرزا

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت پناه صداقت و ارادت آگاه
دولت و اقبال انتباه فخامت و مناعت اکتناه عمدة الخوانین الکرام
کلبعلی خان کنگرلو حاکم ولایت نخجوان و ارومی بمزید عنایات خاطر خطیر والا
اطمینان یافته بداند که در توقیت عالیجاه رفیع جایگاه حاجی محمد بیک مستوفی سرکار
دار و رکاب نصرت نگار شده حقایق امور آن حدود و ثغور را بعرض رسانید
رقمی مفصل منوط بافتخار عالیجاه رفیع جایگاه دولت و اقبال همراه امیر
الامراء العظام محمد قلی خان قاجار بیگلربیگی ایروان مرقوم و مصحوب عالیجاه
ارادت آگاه خیر الحاج حاجی محمد بیک که مجدداً مأمور بآن حدود شد ارسال
فرمودیم

فرمودیم که البته آن عالیجاه نیز مضامین آنرا از یادداشت خواهش نمود اگر آن عالیجاه
اوقات روز و شب خود را وقف خدمت و رشته براه دوستی جاوید مدت
کرده از تسامح و تراخی در خدمت احتراز و اجتناب می نماید لیکن مظنون خاطر
مرحمت مقرون آن بود که درین اوقات که وقت خدمت و هنگام دشمنی
کشی آماده و مهیا بود آن عالیجاه و غازیان کنگرلو مصدر خدمات نمایان
گردند و چیزی از شیشتر می بود و مساعی خود را بظهور رسانند و همچنین با وجود اخلاص
و ارادت و جرأت و جلادت باعث و حصول مذمت که سواره آن عالیجاه محض بتصور
آنکه مبادا از راه سیجان تعرضی از روسیه به نخجوان برسد در ننوقش که موکب
علیه با افواج قاهره در حدود قراباغ متوقف بود و کمال آنگونه جسارت بهیچ وجه
از ایشان نمیرفت و هم کفره از صدمات سپاه منصور بدر رفته دچار گرفتار و گرفتار بهزار گونه
خذلان و خسران بودند احتیاطی چنین کرده مراجعت به نخجوان و از سعادت خدمت
و جانفشانی در راه دولت خود محروم دارند با وجود لشکر منصور در آذربایجان
به جای آنکه در نخجوان کفره عنود در این جرأت و جسارت که اقدام باین امور
کنند بحمد الله تعالی روز بروز بنیان دولت جاوید مدت استحکام می یابد و کار
دشمنان تهاون و فتور می پذیرد باید بنحوی که به عالیجاه ارادت آگاه بیگلربیگی مشار الیه
مرقوم گردیده و بعالیجاه ارادت آگاه خیر الحاج حاجی محمد بیک سفارش فرموده ایم و به آن عالیجاه
ابلاغ خواهد نمود خدمات آن حدود را محول بآن عالیجاه مشار الیه و عالیجاه امیر الامراء

العظام حسینقلی خان قرشی بیگلربیگی ارومیه و عمدة الخوانین الکرام اسمعیل خان حاکم
خوی و خود دانسته یقین داند که همگی همت والا بدفع و رفع نفره ضاله مقصور
و ما دام که رایت منصور شفقت کش در الکه جو و نخجوان است ایشان نیز باید دقیقه ارام
و آسایش نگرفته مشغول خدمات گردد و خدمتی کلی بظهور رسانند و سواره و پیاده
خصوصی نامعروف را از نخجوان آورده سرگرم خدمت سازند و در صورت مصلحت
علیشان بنیاد و علی سلطان و سایر سکنه نخجوان چنانچه از راه اقچه قویونلی و الکه کرکار را
بر ایلات گنجه تنگ می توانند نمود ایشان نیز بصوابدید عالیجاه بیگلربیگی روانه
کنند که مصدر خدمتی کلی گردند بالجمله همگی همت والا مقصور بر این است
که انشاء الله تعالی بتائیدات الله در همین سال مهمات خطیره بانجام رسد و بجای
هر خدمتی مرحمتی و بازای هر غفلتی سیاستی معین فرموده ایم چه آن عالیجاه و چه سایر
خدمتگذاران و دولتخواهان بنحویکه نواب والا رحمت و ارام را بر نفس نفیس
حرام فرموده ایم باید متحمل مشقت و زحمت شده تا وقت بقیه الست خدمتی به
تقدیم رسانند و عواطف جمیله نواب والا را شامل حال خود دانند و بر خبر فتوحات
نیز مثل قهر [illegible] عالیجاه ارادت اگاه حاجی محمد بیک متوجه سرکار فرموده ایم
که بآن عالیجاه و سایر خدمتگذاران و مأمورین اعلام و ابلاغ نماید لهذا
خاطر والا را درباره خود کامل دانند و در عهده شناسند تحریرا فی
شهر جمادی الاولی ۱۲۲۱

رقم عباس میرزا

رقم عباس میرزا

حکم والا شد   آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت همراه مجدت و نبالت دستگاه
تهامت و بسالت پناه فخامت و مناعت اشتباه ارادت و اخلاص اگاه عمدة
الخوانین العظام حسینعلی خان حاکم نخجوان بعنایت خاطر خطیر والا امیدوار بوده بداند
که چون درین اوان بجهة انتظام مهام مملکت گرجستان عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت
همراه تهامت و بسالت اکتناه فخامت و مناعت انتباه صداقت و ارادت اگاه
امیر الامراء العظام حسینقلی خان بیگلربیگی ارومیه شد که بزیور عقل و کیاست
و حسن رفتار و اخلاص آراسته بود با ده هزار سواره و پیاده از غازیان جرار و توپخانه
و زنبورکخانه تعیین و عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت همراه فخامت و مناعت انتباه
حاجی محمد بیک شد که محل اعتماد و وثوق ضمیر منیر مرحمت بنیاد بود بجهة انتظام امور و [illegible]
بر کیفیت خدمت هر یک از خدمتگذاران و غازیان مأموره واقف باشد همراه و مقرر
فرموده ایم که عالیجاه معزی الیه از راه ایروان بجد و جهد گرجستان رفته تا زمان فراغ
نواب والا از اتمام کار گنجه و قراباغ مصدر خدمتی نمایان گردند و سواره نخجوان
و کنگرلو نیز ابواجمع عالیجاه معزی الیه فرموده ایم لهذا امر و مقرر میشود
که بعد از حصول آگاهی و اطلاع بر مضمون حکم رفیع لازم الاتباع پانصد نفر سواره
مستعد و آراسته مکمل مسلح کار دیده جنگ آزموده با تهیه و تدارک و آذوقه سه ماهه
از جنس و قیمت جنس مهیا و مستعد نماید و چون نظر بر جهات و تصدیقات آن عالیجاه

درین زمستان کشیده هرگاه رفتنی خود را مصلحت ندانند یکی از عالیجاهان اخلاص
وارادت اکاهان منتجة الخوانین العظام رحیم خان وکریم خان را هر یک را که مصلحت
دانند روانه نمایند که ملحق بعالیجاه معزی الیه شده بتقدیم خدمات مقرره بپردازند و نوعی
دقت نمایند که بعد از آنکه عالیجاه معزی الیه آن اینها را ملاحظه نماید یکنفر کم و کسر
نداشته باشد میباید در خصوص لازمه وقت و اهتمام بعمل وقت و اهتمام حسن
ارادت وصداقت خود را جلوه پیرای عرصه ظهور رساند و پیوسته الطاف خاطر
والا را درباره خود کامل دانسته متمنیات ومطالب خود را عرض و بعز انجاح مقرون
داند و در عهده شناسد فی شهر ذی الحجه الحرام ۱۲۲۰

در ظل رافت وسایه عطوفت نواب مستطاب فلک جناب جوزا رکاب
معدلت اکتساب مرحمت انتساب سعادت مآب عطوفت آداب
حاتم کرم معن همم دریا نعم عدالت شیم عطارد رقم خورشید
علم کواکب خدم انجم حشم افلاک خیم مبارک منظر همایون مقدم
امیر مکرم و معظم دلیر شرف مفخم ملجا وملاذ اهل عالم

محمد حسین

محمد حسین خان بیگلربیگی اصفهان بعباس میرزا نوشته

عرضه داشت کمترین غلامان بشرف عرض باریافتگان مجلس ارم مونس
نواب مستطاب فلک جناب خورشید قباب هلال رکاب معدلت نصاب
سکندر اداب ممالک رقاب ولیعهد نایب السلطنه والخلافة العلیه
العالیه میرساند که رقم قدر توام مرحمت شیم که از مصدر شوکت
و دولت بافتخار این غلام عبودیت فرجام شرف اصدار یافته بود در اسعد
ساعات درر وجواهر الفاظ ومعانی معدلت سماتش درة التاج تارک افتخار
و اعتبار گردید در خصوص نظم ونسق امور سرکاری و جبلیغ امر مقرر شده بود
که این غلام متوجه شده انتظام دهد عالیجاه میرزا حسن در اینجاست و باستان بوسی
خواهد آمد و کیفیت را کماهو حقه معروض رای ملک آرای نواب والا خواهد ساخت
که این غلام در تقدیم خدمات خودداری نمی نماید بلکه لازمه جانفشانی بعمل می آورد
ان شاء الله الرحمن از قرار مقرر فرموده نهایت انتظام بهم رسانیده و میرساند
استدعا آنست که این غلام را منظور نظر فیض اثر داشته همیشه باصدار احکام
مطاعه و خدمات سرکار سرافرازی بخشند باقی امرکم الاعلی مطاع

الهیارخان قاجار بعباس میرزا نوشته

عرضه داشت کمترین بندگان فدوی بشرف عرض باریافتگان بزم حضور

والیتا کان محفل مینو نشان کل ارم دستور بندگان نواب مستطاب معلی القاب
در دریای سلطنت و شهریاری و گوهر گرانبهای بحر عظمت و فرمان روایی
و ظل الهی میرسانند که بزیارت رقم لازم الاتباع واجب الاذعان والا اشرف
مفاخرت مظاهر حشمت از وفور مرحمت و الطاف بی پایان و الا مبتهی
امانی و آمال رسیده انشاءالله خداوند عالمیان سایه مرحمت والا بر مفارق
بندگان اخلاص قرین پاینده و مستدام دارد درین اوان که عالیجاه رفیع
جایگاه عزت و سعادت و اقبال همراه عسکرخان از دربار خلافت
بنیان شهریاری و از درگاه آسمان جاه بندگان اعلیحضرت قدر قدرت
دارا درایت ظل الهی مرخص حاصل و روانه شرفیابی حضور مرحمت
دستور والا بود بتحریر عریضة الاخلاص پرداخته مراسم اخلاص کیشی
خود در پیشگاه بندگان والا جلوه نما ساخته عرض می نماید که بصدور
فرمایشات این بندهٔ دولتخواه صداقت قرین را خورسند و خوشنود فرمایند
باقی امره الاعلی مطاع

میرزا محمد خان قاجار بعیسی میرزا نوشته

عرضه داشت کمترین بندگان قدیمی دولتخواه   بموقف عرض بندگان
نواب مستطاب معلی القاب سپهر رکاب مالک رقاب گردون
قباب والا میرساند که بزیارت تعلیقه رقم قدر شیم واجب الاذعان

والا

والا اشرف و قرین مفاخرت و مباهات گردیده اینکه از وفور مرحمت و الطاف
بی حد الطاف این بنده ارادت فرجام مورد تفقدات فرموده بودند انشاءالله
الرحمن خداوند عالمیان سایه مرحمت بندگان والا را بر سر حضرات اخلاص
کیشان پاینده و مستدام دارد   درینوقت که عالیجاه رفیع جایگاه
عزت و سعادت همراه عسکرخان از دربار گیتی پناه بندگان قدر
قدرت بهرام حشمت دارا درایت ظل الهی رخصت انصراف حاصل و عازم
شرفیابی حضور مرحمت دستور والا بود بتحریر عریضة الاخلاص مبادرت
ورزیده در عنوان بعرض بندگی پرداخت که این بندهٔ صداقت تو
امان را از جمله اخلاص کیشان ارادت آیین و عبودیت اندیشان
صداقت قرین سرکار محسوب و بصدور خدمات و فرمایشات بهی
الامانی و الاقران مفتخر و مرور فرمایند که باعث ازدیاد ارادت بندگان
قدیمی خواهد بود باقی امره الاعلی مطاع

میرزا رضا قلی منشی باشی فتحعلیشاه نوشته

عرضه داشت کمترین غلام فدوی   بعد از تمسک و توسل قبال
الطاف و اشفاق خاطر مرحمت اقتضاف بذروهٔ عرض حجاب حضور
ساطع الضیاء نواب مستطاب مالک رقاب عدالت انتساب
جوزا رکاب سپهر جناب اقدس والا میرساند که رقیمه قدر شیم

اشرف در زمان مبارک این کمترین بنده سوزیب تارک گردید
از مضامین شفقت آمیزش مفتخر و مستحضر و وصول آن موجب حصول
امیدواری و استظهار این چاکر عبودیت پرورشده بر درجات سربلندی
و عزت این بندهٔ فدوی افزود عریضه که ازین حضور باهر النور
بندگان اعلیحضرت قدر قدرت ظل اللهی شاهنشاهی روحنا فداه
داشته و این بندهٔ ارادتمند را امر بعرض مطلب آن فرموده بودند
برحسب امر قدر شرف در حمل مرغوب عریضه سعی بنظر مرحمت اسلوب
اقدس شرف اطلاع بنده و مطالب از آن مفصلاً و مشروحاً معروض
رای عالم آرا گردید جواب آنها از قراریست که در انجمن حضور باهر
النور بعالیجاه سعادت پناه مقرب الحضرت العلیه العالیه میرزا محمد حسین معتمد
سرکار رفعت مدار القا فرموده اند که نیز در ضمن عریضه معروض داشته
و فرمان قدر شأن نیز در جواب پارهٔ فقرات آنها صادر و ارسال گردید
و صورت این مطلب بر آینهٔ رای شرف عکس پذیر خواهد شد که این چاکر
خود را وقف خدمتگذاری و جان سپاری نموده خدماتی که از سرکار
نواب اشرف والا بعهدهٔ این غلام مرجوع گردد در انجام و تقدیم آن شرایط بندگی
و لوازم جانثاری بظهور خواهد رسانید همواره از کارگذاران سرکار عظمت مدار
مستدعیست که با صدور ارقام سرافرازی بخش این غلام باشند باقی امره الاعلی مطاع

محمد خان

محمد خان قاجار ایروانی بخدمت عباس میرزا نوشته

عریضه داشت کمترین بندگان قدیمی بذروهٔ عرض باریافتگان
محفل میمنت کل بندگان ثریا مکان نواب مستطاب فلک جناب مالک رقاب
ولی النعمی ام والا میرساند که چون بر ذمت عبودیت و ملازمت
چاکران ارادت نشان از فرض عینی عین فرض میباشد که یوماً فیوماً حقا
یق حالات و گذارش احوالات اینصفحات را بعرض مقیمان بزم حضور معدلت دستور
خدام انجم احتشام ولی النعمی ام والا رسانند اگرچه از لطف و عنایت جناب
باری و از میامن اقبال عدیم الزوال بندگان گیتی ستان اعلیحضرت قدر قدرت جهانداری
و نواب مالک رقاب ولی النعمی ام والا حادثه و وقعه که قابل عرض و تطویل عریضه
بوده باشد صورت وقوع نداشت نهایت بجهة عرض و اظهار بعضی مطالب و مدعی
واجب عینی بود که عالیجاه رفیع و منیع جایگاه طهماسب خان گنجه لو عازم زیارت آستان
سپهر بنیان بندگان جهانستان شاهنشاهی و نواب مالک رقاب ولی النعمی ام والا گشته
تمامی عرایض سعی بعرض و اجابت رسانند بنابرآن در این اوان خان معروض مرحله
پیمای طریق زیارت و آستان بوسی بود این چاکر صمیمی نیز بتحریر عریضه داشت
نیازمندی خود را ذره وار متذکر خاطر عاطر آفتاب مظاهر نواب مالک رقاب
ولی النعمی ام والا گردانید انشاء الله تعالی خان معروض بعد از شرف پابوسی

حضور ساطع النور خدام سپهر احتشام والا آنچه عرض و اجب است بعرض رسانیده
پرده از روی شاهد مدعا برخواهد داشت امید آنکه این چاکر قدیمی را باصدار ارقام
قضا امضا و توقیعات اوامر و فرمایشات مرحمت انتما بین الاکفا قرین فخر و مباهات
لا یعد ولا یحصی فرمایند باقی امره العالی المطاع

کاغذهای سرسلامتی را باین قرار می نویسند

نظر بانضباط ضوابط خلت و ودا و بنا بارتباط روابط اخوت و اتحاد
دایما خاطر مودت بنیاد جویای تقارب خیریت و سایر مراتب بهجت بهم می باشد
که باقی وجه کمال بتحریر مراسلات مودت بنیان و ترسیل مکاتبات مولفت نشان
آگاهی از حقایق حالات مسرت اشتمال بحیطهٔ حصول رسانیده شود از قضایای سبحانه
و از تقدیرات یزدانی وقوع سانحهٔ جانگداز و سنوح حادثهٔ کدورت پرداز مسموع
دوستان حقیقی و محبان صدیقی گردیده غدا اشد ملال و کواه ازقیاس است از استماع
قضیهٔ هایله و از شنیدن خبر سانحه و قضیه نوعی متالم و مغموم و مرتبه متاثر و محزون گردیده
که عشری از عشر آن در حیز حضرت گنجایش تحریر و زبان بیان حوصلهٔ تقریر ندارد
ولیکن چه فایده چرخ کجرفتار را آیین و روزگار ناموافق را عادت این است بیت
بدرد دوستان بیند هم آواز ⁂ بماندم نغمهٔ دری کند ساز ⁂ هیچ رعنا تذروی
درین سرابستان نه پرید که عاقبت بچنگل باز اجل گرفتار نگردید و هیچ آهوی

پرخط

پرخط خالی درین سرزمین نچرید که آخر الامر بقصبیا دام جور گرفتار نشد و کدام نخل
برومندی در این بوستان سر باسمان نکشید که باره جفای باغبان قضا از پا در نیفتاد
و کدام غنچهٔ گل در این گلستان نخندید که بگلچین باغبان قدر پایمال خزان نشد
در تقدیرات سبحانه و قضایای یزدانی بجز از رضا و تسلیم چاره نداریم صبر و شکیبایی را شعار
خود نموده زیاده ازین راه غم و غصه را مفتوح نکرده تا بمضمون آیهٔ شریفه لا یضیع
اجر الصابرین ماجور و مستفیض شده و بدرجهٔ برتری سالکان طریق اصبروا
فایز و بهره مند شده اگرچه اظهار مصیبت باعث تجدید مولد ملالت و کدورت است
اما نظر بضوابط عالم بشریت و مقتضیات مراسم خلت و معرفت تحریر این
چند کلمه را التی گونه تصور نموده باظهار آن معنی مبادرت مینماید چون لازم و
سزاوار بود که درین مصیبت عظمی و وحشت کبری در خدمت آن اخوی مهربان
بطریق ستم کیشان رسیده تعزیه داران بلوازمه سوگواری و عزاداری بجا آورده
بودیم نهایت بجهة آن اخوی مهربان معلوم است که مانع بعضی موانع و علایق امور
ولایتی دوستان را در تشویر و خجالت گذارده باعث انفعال و شرمندگی و سزاوار
شده بناء علیه فلان را جهة سرسلامتی روانهٔ حضور موفور السرور نموده بتحریر مراسلهٔ الحمد
مبادرت ورزیده اظهار سرسلامتی کرده است ده کجا سر آن اخوی مهربان و سایر بازماندگان بسلامت
بهر اقرب باشند و ایجاد مطالب مطلبی باشد مترقب است که سلامتی ذات حمیدهٔ آیات را بعلاوه
خدمات لایقه مقرر و ارسال فرمایند که در تقدیم آن شرایط محبت و روابط مودت بجا رسانیده شود بقیهٔ ایام بکام باد

ایضاً سرسلامتی

اگر چه درینوقت از شیوع قضیهٔ جانگداز و وقوع مقدمهٔ اتفاقیهٔ کدورت
انگیز مرحوم مغفور طاب الله ثراه و جعل الجنة مثواه بمرتبه متاثر و متالم گردیده
که شمهٔ از آن شرح درین مختصر گنجایش تحریر نباشد ولیکن چه فایده چون عادت
دیرین و کار قدیم فلک دوار چنین است که هر ذی حیاتی که از جویبار زندگانی
آب حیات چشید عاقبت الامر شربت ناگوار مرگ از جام خواهد چشید والحمد لله
تعالی که خدمت ملکانه در قدر و بهمه امور دنیا دانا است که دنیا را وفا و عمر را بقا نخواهد شد
چون عالیشان فلان نامهٔ سرسلامتی و ادای تعزیت روانه صوب حضور مسرت دستور
نموده بتحریر مراسلة المودة مبادرت ورزیده اظهار سرسلامتی کرده اند و حق تعالی سر
آن اخوی ام بسلامت باد و جناب سبحانی بازماندگان را در حفظ حمایت خود
نگاه داشته از مصایب بوده مترقب و مترصد که سلامتی خود سوای خدمات
و مرجوعات قلمی و اعلام فرمایند که در تقدیم آن شرایط اتحادی بوصول بروز
ظهور رسانیده شود ایام بکام باد برب العباد

ایضاً سرسلامتی

عالیشان اخلاص و ارادت نشان فلان سلطان بداند درینوقت مذکور
گردید که ولدهٔ عالیشان برحمت ایزدی رفته است اینجانب خیلی تاسف
خورده و بسیار مایوس گردیده فی الحقیقه حیف بود چون فلان را روانه صوب
می نمودیم

می نمودیم بتحریر نوشته اینجانب اظهار سرسلامتی نموده و اعلام شود که سر آنعالیشان
و سایر بازماندگان بسلامت باد آخر مطایب باشد مطالبات را عرض
و اظهار کند که بعون الله تعالی فیصل پذیر گردد

در جواب سرسلامتی نوشته شده

مخلصان نواز الصحیفة الوداد که ارسال داشته بودند رسید و از مضمون
محبت مشحون آن که مشعر بر تسلی خاطر دوستدار بود استحضار حاصل گشت
و از فقرات دلپذیر آن دوستدار را سکون و استقرار قلب بهم رسید معلوم است
که دوستدار چنانچه در جنگ و بدو شادی و غم ایشان خوشوقت و متالم می باشد
ایشان نیز در خوب و زشت و غصه و شادی دوستدار متاثر و خوشحال میباشند
و در هر باب شریک غم و شادی دوستدار و در ایام غصه و کدورت متحسر
و سوگوارند باری کلمات صدق آیات ایشان اثر بسیار و عبرت بیشمار بخشید
درینوقت که حامل ذریعه عازم خدمت بود بتحریر این مراسله پرداخت
همه اوقات الی اوان ادراک فیض ملاقات بتحریر رسایل مرغوبه
و خدمات مرجوعه پردازند که صورت انجام یابد باقی ایام الفت مستدام باد

سرسلامتی

معلوم رای فلان بوده باشد که بعد از استماع این قضیهٔ مصیبت و مقدمهٔ تعزیت

چندان خاطرها افسرده و دلها پژمرده گشت که خامه از عهده برآید و نامه شرح حوال آن
دهد الحق تا قیامت بسوزیم رواست و تا دم محشر بگرییم سزا لیکن کسی با
تقدیر چه کند و با قضا چگونه ستیزه نماید دردیست که درمان ندارد و غمی است
که پایان ندارد بیت گر این درد را چاره دانستمی ۵ بکوشیدمی تا توانستمی ۵
باری صبر بهتر است و تسلیم برضای الهی خوشتر کسی سوی چه جهتیا روای پنجروزه
سرای عاریه سوی چه اعتبار همه رونده این رهیم و کاروان این گذر که خداوند
عالمیان درین مصیبت اجر جزیل و صبر جمیل شما بدهد و این مصیبت مصیبت
آخر شما باشد این اوقات عالیات سلطانعلی بیک را بجهة استعلام حال
و رسیدن مکتوب دوستان بهمان رونق الصوب نمود لهذا بتحریر صحیفه الاشتیاق
مبادرت رفت و سایر حوالات اینولا بنحویست که همه مشتظران دیار
محبت از خورد و بزرگ صحیح و سالم بدعاگویی شما مشغولند مکروهی
بجز از مکروهات مفارقت شما و مقدمه مصایب شما ندارند خداوند باری
موقت امور اخیر کند سلامتی را با هرگونه فرمایشات اظهار دارند
که در تقدیم آن شرایط محبت و اتحاد بعمل آید ایام عمر مستدام باد

فی التعازی

مکتوب تعزیه و تهنیة درهم بدین عنوان نویسند تا کواکب

تمثال

تمثال در دوایر اشتغال گاه شارق و گاه غارب باشد دامن کسوت حیات
و بقای عمر فلانی ذر از عروض غبار غموم مصون و محروس باد برب العباد بعد از
اظهار جهان جهان تاسف و تلهف عرضه میشود که ضیاع ضیا میکرداند که هر که
در سفر تقدیر از برای عدم رخت بر صحرای وجود آورد ناچار با قافله فنا رسیر کند و از
منزل بی حاصل دنیا کوچ نماید زیاده عمر آدم انقطاع پذیر است بل کر ینز اذا جاء
اجلهم لا یستاخرون ساعة و لا یستقدمون ذات الهی منزه است
از تغیر و زوال و مقدس از تغیر احوال و چون آینه حال چهره این حقیقت میرساند
که جامه حیات پوشیدنی است و شربت ناگوار مرگ نوشیدنی دل در حطام این
جهان بستن از منهج عقل و شرع و طریق اصل و فرع دور است درینوقت که خبر
وحشت اثر مرحوم مغفور سقی الله ثراه که از کوشش چرخ دون و تاثیر دهر بوقلمون
ندای ارجعی الی ربک راضیة مرضیة لبیک اجابت گفته مرغ روح
شریفش از قفس جسم بسوی گلشن قدس طیران نمود امید که فرق فرقدسای بندگان
نواب اشرف که باعث انتظام عالم و عالمیانست در زمان سلامت جاویدان بود تا
دامن افروزان غبار ارتحال پیرامون ازیال علم دولتش ابد مقرون نگردیده
جان ما غلامان بقربان خاکپای مبارکش رسید چندان جنود حزن و ملال
بر دل حزین استیلا یافته بود که شرح شمه از آن در معرض بیان نتوان آورد و نهایتی
مقارن این حزن و ملال از عالم غیب مژده رجوع منصب جلیل القدر

ایالت دستگاه بانعالیجاه بگوش رسیده و تلخی آن بلا که در جان مبتلا شعله ور شده بود
بزلال رشحات سحاب مکرمت و عنایت شاهی و عواطف گوناگون پادشاهی که نسبت
بانعالیجاهی بمنصه ظهور آمده منطفی گردید اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِی اَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ
اِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَکُورٌ امید که این عطیه شاهی و عنایت شاهنشاهی بر
انعالیجاهی مبارک وجاه و منزلت انعالی منزلت بر وفق خواهش آن فاناً در
تضاعف و تزاید باد و حق جل شانه آن مسافر عالم بقا را از زاد و راحله مغفرت
و مرحمت بانصیب نساخته انعالیجاه سوا اجر جمیل و صبر جزیل و عمر طویل کرامت
کناد بمحمد واله الامجاد **ایضا در تعزیت احباب نویسند** حقا که از اشتعال
این آتش عالم افروز و از استماع این واقعه جانسوز دیدها پر آب و جگرها کباب است
نه زبان را قوت آنکه شکایت آغاز د و نه خامه را قدرت آنکه طرح این حکایات اندازد
مصرع آه چون گویم که چون گویم زبان می سوزدم ؛ امید که مصدوقه اِنَّا لِلّٰهِ
وَاِنَّا اِلَیْهِ رَاجِعُوْنَ نصب العین ضمیر منیر گشته مؤدی وَبَشِّرِ الصَّابِرِیْنَ سو
سبب تسلی خاطر خطیر شده که صبر در این نوع قضایا سبب رفع درجات و موجب
ازدیاد حسنات است **بیت** یا رب که مشام تر اضامن باد ؛ و در چرخ بکام تست زود
سکون باد ؛ گر ریخت گلی ز باغ دولت بخاک ؛ از بار قرن درخت کل ایمن باد ؛
ایضا در تعزیت حقا که از استماع این واقعه مهلکه
ومصیبت

و مصیبت معضله که شد و وقایع و صعب مصایب است دل غمگین را ملالتی طاری شده
که زبان را یارای ادای آن نیست و خاطر حزین را ملالتی عارض شده که بنان خامه را
طاقت املای آن نه **بیت** استین از چشم اگر بردارم و دست از دهان ؛ پر شود
از شکست آه من زمین و آسمان ؛ زهی سنگدل گوهی که از تحریر این واقعه
اختلال در استحکام آن راه نیافت و زهی سیه روی زمینی که از استماع
این حادثه خاک مذلت بر سر نکرد **بیت** زین ماتم صعب از افق خون بچکید ؛
مه روی بکند و زهره گیسو ببرید ؛ شب جامه سیاه کرد در ماتم صبح ؛ بر زد نفسی
سرد و گریبان بدرید ؛ جملا هر چند صبر و شکیبائی برین نوع قضایا از قبیل محالات
و از مقوله ممتنعات است فاما چون مسلکیست مسلوک انبیا و منزلیست
مقر اولیا و صفیا خصوص در ورطه اندوه و غم نباید انداخت و صبر و شکیبائی
که شیوه ائمه معصومین است شعار روزگار خود باید ساخت **بیت** با قضا بر
نمی توان آمد ؛ با قدر زور نمی توان آویخت ؛ امید که حضرت صبور غفور در این
ماتم جانکاه و حادثه ناگاه همگنان را اجر جمیل کرامت فرماید و ضعاف الجه
از عمر عزیزان دست کوتاه مقصور و مطروح گشته بر اعمال آنحضرت و سایر مصیبت
زدگان بیفزاید بالنبی واله الامجاد ایام عزت بر دوام باد.

نوعی دیگر در تعزیه

حقا که از وقوع این واقعه کبری آتش مجمر دل سوخته در اشتعال آورده که شعله

اخگرا از یکشعله آن توان افروخت واز حدت این حادثه عظمی مشعله سینه افروخته را
احرقتی وسوزی پیدا شده که عالمی سوختیک شراره آن بتوان آموخت **بیت**
ازین آتش که با زم در دل دیوانه میسوزد ۞ اگر یکشعله از وی سر زند صد خانه میسوزد ۞
وچون اذیت واقامت در دار دنیا محالست وسبب ثبات سریع الزوال پس
با حکم محکم ازل وقضای لم یزلی را امر سوی نیست واز فرج کره اندوه از دل
نمی کشاید بهمه حال بوسیل صطبار وشکیبائی که شرط ایمانست بلا نظری از آنست
توسل باید نمود وبنا بر مصدوقه فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ
الرُّسُلِ شرائط تحمل باید نمود **بیت** صبوری ضرورست کین درد دل را ۞
بغیر از صبوری دوای ندارد ۞ امید که حق سبحانه وتعالی اجر جمیل وصبر جزیل و
عمر طویل کرامت ومرحمت وعنایت وشفقت فرماید

نوعی دیگر در تعزیه

حقا که از شنیدن خبر وحشت اثر مرحوم مغفور معلوم فلان که در فلان تاریخ شده
که صحیفه زندگانی طی فرمود آفتاب حیاتش بغروب فنا غروب نموده تاسف
هر چه تمام تر لهو حاصل شده وتوزیع ضمیر زیادت از حد تقریر وتحریر دست
داد از بنوقعه جانسوز از کوره سینه آه آتشبار با آسمان رسانید واز فواره
دیده قطرات عبرات ریزان کردند عجب است که باین مصیبت عظمی طبقات
آسمان منفطر نشت وازین تعزیت کبری فنا وید کوکب منتثر نشد

مصرع

مصرع نشکافت آسمان وقیامت نشد پدید ۞ مخفی نماند که چون دنیا سرای فنا ومحل
حلول هزار گونه بلاست دار اقامت ومقر حقیقت نشاید چه هر فرحت را
محنتی در عقب وهر سروری را ماتمی مستعقب است ومجموع ابنای عالم را مشرب
كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ مقرر است ومسافرین منازل این بادیه هاویه کردار را بر مقر أَيْنَمَا
تَكُونُوا يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ راه گریز نیست با حکم محکم ازل وامر مبرم لم یزلی در فرج سودی
نمی نماید واز فرج بهبودی نمی کشاید بهر حال بوسیله صطبار که شرط صبر را تحمل
باید نمود **بیت** صبوری ضرورست کین درد دل را ۞ بغیر از صبوری دوای ندارد ۞
امید چنانست که مهیمن متعال از خزانه وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ آن مغفرت پناه را که داغ فراغ بر سینه نهاده ودلهای کباب
ودیدها پر آب کرده خلعت با رفعت فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
کرامت کند وخون مصائب دیده وقایع کشیده سوبوده اعظم أُجُورَهُمْ
با جر جمیل وطول اعمار معزز ومکرم داراد بالنبی واله الامجاد

نوعی دیگر در تعزیه

اگر چه خبر وقعه وحشت انگیز موجب تألم وتحسر وقصه تقیه غصه آمیز سبب
تحزن وتحیر است اما دل مغموم که بصفت القلب بحزن موسوم ودیده
اشکبار بسمت العین تدمع موصوف است قوت خفا وطاقت استتار
ندارد حاصل کلام آنکه مهمان جان عزیز فلانی که در مهمان خانه قالب

شریفش نزول فرموده درین ایام میر دعوی ارجعی و الله یدعوا الی دار السلام
سر داتیه که حیات انعالیجاه باقی باد برب العباد

نوعی دیگر در تعزیه حقا که از وقوع واقعهٔ غم اندوز و حدوث حادثهٔ جگرسوز این
دل مجروح نواب کشیده و گریبان صبر بدست جزع برهم دریده و خاطر محزون
مصایب دیده و رخت شکیبائی بباد رسوائی کشیده چندان متالم و محزون گردیده
که عشری از عشر آن روا نه که از لب زبان تقریر و تحریر تواند نمود و از آنجمله
انکه اگر سطری از ان در شطری چند مرقوم التش درقلم گیرد و بطول مقال
مبادرت نمی نماید نهایتش چون مشرب با مسرت و دنیا از شوائب مضرت
صافی نیست و نوش راحت جهان از نیش محنت خالی آری کلی انسرا
فارقین است و مل انزا خماری در کمین هیچ فردی از افراد آدم پای بر سر
حیات ننهاد که پهلویش به تختهٔ تابوت نرسید و هیچیک از جن و انس لقای رفاهٔ
دنیا را درنیافت که بهشت اباد مرگ گرفتار نشد پس لازم است که انعالیجاه
درین واقعه هایله بر مقتضای انه من یتق و یصبر التش درون را باب
تحمل تسلی دهند و داغ جزع و فزع بر سینهٔ جان نگذاشته بلکه آینه
خاطر انور را از گرد کدر آسیب وعده ان الله یحب الصابرین
منور است بغبار ملال مکدر ننمایند حسب دل دردناک را بمضرب

رضا

رضا بقضاء الله پرداخت **بیت** رفع تقدیر که کند تدبیر ه هیچ ره غیر صبر
پیش مگیر ه امید که باقی اعمار خوبان مصایب دیده سوختی سبحانه و تعالی بقا و دوام
کرامت کناد بحق محمد و آله الامجاد

نوعی دیگر در تعزیت

فقیر حقیر در مقام تحیر دایره وار سر گردان و در مجلس تفکر نقطه مثال پای بند
اضطراب است که آیا صورت واقعهٔ غم اندوز و کیفیت حادثهٔ جگرسوز چگونه اعلام
نماید و بچه قوت در قید کتابت آرد مخلص کلام روح شریف مرحوم فلان در جوار قرب
بجوار رحمت الطاف حضرت الوهیت ازین راه کل نفس ذائقة الموت بمعموره
ساکنان صوامع فرادیس برین و مقصوره متوطنان مجامع اعلی علیین است پیوست
امید که حیات انعالیجاه باقی و بر دوام باد برب العباد

نوعی دیگر

چون خبر واقعهٔ هایلهٔ مصیبت شامله که نزدیک و دور در تأثیر برابر آمده و حمل
و مهجور در ماتم آن مساوی یکدیگر این فقیر مستهام رسید چگونه شرح دهم که سامع
آن چه کشید هیچ از صعوبت ایجاد گریبان دریده و فلک از حسرت این ماتم دامن
در خون کشید **مصرع** این چه زخم است که جز گریه ندارم مرهم ه این چه درد است
که جز ناله ندارم درمان ه مخفی نماند که دار دنیا محل حوادث و مکان صور آفت

در ساحت امکان عرصه گاه نوائب و مضار و فجایع و مخاوف در دنیا فنای هر
مخلوقی از فرایض واجبات است و بقای هر موجودی از مقوله ممتنعات
هر ممکن الوجود که سر از دریچه حدوث بیرون آورد سر انجام پایمال موت
خواهد شد و هر جرعه بالذات که پای در بقعه امکان نهد عاقبت الامر سر بگریبان
عدم فرو خواهد برد پس درین نوع قضایا دست رجا در فتراک رضا باید زد
که بار قدر همه سو کشیده است و شربت اجل همه را چشیده است **بیت** آفریده
چه کند گر نکشد بار قضا ٥ کافرینش همه در بند قضا محبوس شده ٥

نوعی دیگر در تعزیه

اگرچه خبر موحش اثر و حکایت مشوش جگر ارتحال [illegible] ذمیمه است اما الحال دانی
صورت و حضار این معنی چاره نیست حاصل کلام اینکه در ینولا سروش عالم غیبی
و منادی عرصه لاریبی نداء ارجعی الی ربک راضیة مرضیة
بگوش هوشی فلان فرزند و خطاب مستطاب وادخلی جنتی از
فضای ساحت رب الارباب بسمع انجم افضل و اعلا رسید امید که طول
عمر بازماندگان بلهم باشد

نوعی دیگر حقا که دل غم اندوز را چون بدین مصیبت جگر سوز وقوف
افتاد آتش حسرت در کانون سینه ملتهب و آب حسرت از فواره
دیده منسکب گشت بصایر ارباب تحقیق بمعاینه این صورت ناظر و خاطر
اصحاب

اصحاب تدقیق بملاحظه این معنی حاضر است که هیچ دوحه در بهار اعتبار طراوت نه
پذیرفت که حریف صرصر اثر پژمرده نگردانید و هیچ کسوت در کارگاه حدوث
بافته نشد که خیاط دهر از المقراض مرگ نه بریده باشد پس درین وقعه عظمی
که نمودار مقدمه کبری است زمام اختیار بقبضه یفعل الله ما یشاء باید
سپرد و عنان امور بدست تصرف و یحکم ما یرید باید داد و حبل المتین
صبر و تحمل بر وعده ان الله یحب التوابین متمسک باید بود و جز صدق
انما الامر مرد لقضائه و لا معقب لحکمه بسمع رضا باید شنود امید
که حق سبحانه و تعالی این مغفور را آمرزیده رحمت گرداناد باقی ایام عمر متداوم باد

ابو الفتح خان قراباغی با حسن خان کنگرلو نوشته

علیا جاها رفیع جایگاها دوستی و مودت آگاها عمدة الخوانین العظام عزیزا گراما
در ینوقت استماع شد که والده ماجده آن عزیز گرامی برحمت خدا واصل شده هرچند
بعلت مصیبت زده جناب آن عزیز انواع غم و تألم طاری خاطر محبت آمیز
گردید لیکن چنین موقع دیوان ازل منشور حیات هر فردی از افراد الناس را
بطغرای اجل هر قوم و نقاش صور کاینات نقش بی ثبات هر موجودی را کلک
قضا مرسوم ساخته این شربتی است که چشیدنش بر کافه انام لازم و این
باریست که کشیدنش بر تمامی موجودات متحتم است لیکن در زمان **بیت**
صبوری ضروریست کین درد دل را ٥ بغیر از صبوری دوای نباشد ٥

وفات مادر شما پسر هم از سعادت بخت مادر است باری جهت ادای لوازم
سوگواری کس فرستادن واجب بود لهذا ایلچی میرزا محمد علی را روانه خدمت
و بر اسم سوگواری فرستاد امید که اخر مصیبت بوده سر سعادت لزوم سلامت
بار زیاده زیاده خواهد بود سلامتی حالات را با جهات اعلام فرمایند والسلام

ملا جعفر قرابه داغی ندیم ابوالفتح خان با حسن خان نوشته

قبله گاها اگر این را عرض بکنم که دل و جان من درین انجمن مشغول گریه و شیون است یقینی
که دل آگاه القبله گاهی برین معنی شهادت و گواهی خواهد داد لهذا اگر داغ حقیقی
بملال و کدورت خود صبر می تواند نمود اما بقدر پر کاهی بکدورت خاطر اطران
و اهالی بنا بر صبر و تحمل نمی تواند کرد درین مصیبت اگر چه واجب بود که مخلص
در حلقه عزاداران بوده با انچه لازمه سوگواری و عزاداری است قیام نماید لیکن مصیبتی
برین مصیبت مزاید شده است که از گردش روزگار شوخ نشسته که بمجالس ماتم
در فراید باری صدق ارادت داعی درین باب عذرخواه بنده اخلاص شعار
خواهد بود زیاده چه عرض نماید جناب اقدس الله وجود فایض الجود عالی را
از افات و بلیات روزگار محفوظ بدارد و این مصیبت را اخر مصیبت
کرده ایام عمر و دولت عالی را علی الدوام بمسرت و کامرانی بگذراند چون مخدومی
فلان اینک روانه حضور عالی بود گویا خود مخلص دعاگو عزم حضور عالی نموده
عرض بنده را بموقف عرض خواهد رسانید ایام عمر باد

احمد خان

احمد خان ایروانی با حسن خان کنگرلو سر سلامتی نوشته

برادر والاتبار اکراما درینوقت که قضیه هایله عظمی و واقعه ناگریز
کبری معلوم دوستان حقیقی گردید حق عالم و آگاه در صدق محبت قلبی گواه
بلیغ شده که تا چه غایت تاسف و اندوه و الم بدوستان صداقت توام روداد
از انجا که دنیای فانی را همیشه شیوه این و در ربه ثبات سودایها آیین چنین است
می باید در مقام تسلیم و رضا جرعه کش جام ناگوار صبر و شکیب بوده کلمه استرجاع
بر زبان جاری سازند و زیاده وجود مسعود خویشتن را بغصه و الم نبینند ان شاءالله
تعالی مرحومه مغفوره سوخته را در اعلی علیین سکنی سازد و روح پرفتوح اورا
با جواری جنان هم پرواز گرداند لازم و واجب چنان بود که خود بخدمت مشرف
گردیده در مراسم تعزیت و سوگواری سهیم و شریک بوده بعلت بعضی موانع مقدور
نشد خواهند بخشید ان شاءالله تعالی وقت فی مابعد لزوم از اصابه عین الکمال
مصون بوده در امان حافظ حقیقی باشند زیاده سلامتی را ذات گرامی شمار الطاف علیهم

جعفر قلی خان ولد نظرعلی خان مرندی با حسن علی خان نوشته

دلیجاها رفیع جایگاها فخامت و مناعت دستگاها دوستی و یکتایی آگاها افا مهربانا
خدا را ظاهر و عیانست که از خبر قضیه موحش اثر واز وقوع واقعه مصیبت پرور فوق الغایه
متالم و متاثر و در دایره محنت ملول و مکدر و خاطر یکتایی مظاهر با هزار گونه
کدورت و الم قرین گردیده تحیر و پریشانی حاصل چون نظر بمضمون کل نفس

ذایقهٔ الموت چشیدن ذایقهٔ ممات کل ذی حیات را لابد و ناچار است لهذا
جملهٔ موجودات را لازم میباشد که در وقوع مصایب طریق صبوری پیش گیرند
جناب احدیت انتساب امه تعالی المرحومه معفوره طاب ثراه را غریق بحر مغفرت
و مرغ روح پر فتوحش را در شاخ طوبی با ارواح حوران قدس دمساز و نغمه پرداز
و فخر کدورت و الم فرمود ملازمان البلاغت و عالیت دارد در خصوص عالیشأن
عباس سلطان را روانهٔ خدمت با سعادت ساخته بتحریر تعزیت نامچه پرداخت. باقی ایام عمر و دولت مستدام.

یحیی خان پیرزی پاشا لقمان سرسلامتی نوشته

عالیجاها رفیع جایگاها مجدت و نجدت آگاها دوستی و یکجهتی آگاها اخویتا از شنیدن
قضیهٔ مصیبت شیم و از استماع وقعهٔ محنت رقم بهمان جهان کدورت و الم و عالم
عالم ملالت و غم بر خاطر خصوصیت توام متهاجم گردیده لیپا رمتأثر و متألم
گردید چون دنیا را بقا نیست و جمله موجودات را لاجرم شربت ناگوار مرگ را
باید چشید لهذا جمیع جنس انسان را لازم است که در وقوع مصایب
طریق صبر و شکیبایی را امر عمر و مسلوک دارید جناب احدیت انتساب امه تعالی المرحومه
معفوره طاب ثراه را مستغرق بحر مغفرت خود گرداننده مرغ روحش را
در شاخ طوبی با ارواح مقدسه حوران قدس نغمه پرداز گرداند

ملازمان البلاغت و عالیت دولت و ایام عمر مستدام باد

سرسلامتی

سرسلامتی کلبعلی خان دنبلی با حسن خان مرقوم داشته

عالیجاها رفیع جایگاها مجدت و نجدت و شفقت‌ها دوستی و یکجهتی آگاها اخویتا از استماع
قضیهٔ هایلهٔ محنت اثر و از شنیدن وقعهٔ واهیهٔ کدورت پرور لیپا رمتألم
و متأثر و خاطر خصوصیت اثر را سوز و گداز و دل یکجهتی مظاهر را ملال به
انباز حاصل گردید چون بفحوای **بیت** هر آنکه زاد بناچار بایدش نوشید
ز جام دهر می کل من علیها فان :: تجرع شربت ناگوار مرگ جمیع موجودات را
لازم و چشیدن ذایقهٔ ممات و کشیدن رخت حیات ازین جهان بی ثبات بر اهالی
و آیات جمله ممکنات را مستلزم میباشد لهذا همه بنی نوع انسان را لازم است
که در وقوع مصایب طریق صبر و شکیبایی را امر مرعی و ملحوظ دارند جناب احدیت
انتساب امه تعالی المرحومه مغفوره طاب ثراه را مستغرق بحر مغفرت و در اعلی
علیین با حوران قدس هم نشین و افر کدورت و الم فرمود ملازمان البلاغت
و عالیت دارد درین وقت از روابط خلوصیت لازم دیده بتحریر تعزیت
نامچه پرداخته عالیشأن رحیم سلطان را روانه و خدمت ملازمان گردید باقی ایام

سرسلامتی محمد جعفر آقا باجی با حسن خان کنگرلو نوشته

مخدوما مطاعا درین هنگام ملالت انجام مسموع گردید که والدهٔ ماجدهٔ
معظمهٔ آن مخدومی رخت اقامت از دار فانی برای جاوید کشیده

برحمت ایزدی وصل گردیده خداوند عالمیان شاهد حال و گواه انتقال است
که از استماع این خبر وحشت اثر نه آنقدر حزن و ملال و اندوه و کلال رو نموده
که ما فوق آن متصور شود غم و الم بر سر غم افزود که لب باظهار آن نتوان گشود
اما چون بمدلول آیه کل من علیها فان قاطبه مخلوقات خلعت فنا را
می باید پوشید و بمنطوقه کل نفس ذائقة الموت کافه موجودات شربت ممات را
می باید نوشید چندان عجب نبود که درین مصیبت عظمی خود مخلص هم از لوازم الولا
شده درین واقعه با شما شریک و سهیم باشیم موانع روزگار خود معلوم که وقت
سفر است نهایت این جراحت جانسوز را مرهمی بجز صبر و شکیبائی و رضا دادن به
قضای الهی نیست انشاء الله تعالی سر انجام امور بسلامت بهم آمده مصاعب و اشتغال
نمایم و خاتم المهام باشد حال عالیجاه رجب بیک نامه نوشته بجهت دلداری روانه
نمودیم بدین ورکلمه خصوصیت ترجمه مبادرت که همواره خاطر عاطر را از صدمه
این مصیبت عظمی فارغ داشته و ایام صحت مندی ذات فایض البرکات را
بعلاوه خدمات مرجوعات احبا را مبتهج و مفرح باشند باقی ایام بکام باد.

سرسلامتی در وفات مادر احسان خان از ماکو نوشته اند

عالیجاه مهربان من اگرچه بعضی عوایق دوستانرا ازین مرحله که
بایست خود بخدمت آمده بلوازم سرسلامتی و تعزیت پرداخته باشند خجل
و شرمسار نموده است لیکن خداش بهترست که گویا این مصیبت در معنی

بر دوستدار

بر دوستدار رو داده است و از غمی که بخاطر فیض مظاهر رسیده است دوستانرا
نیز همان غم رو نموده است چون قضا را بغیر صبوری چاره دیگر و علاج دیگر
متصور نیست امید که در مقام صبر طول ملالت بتحمل شکیبائی باشند و خداوند عالم
انطاع مکرم را صحت از شفاخانه غیب خود عطا فرماید که از استماع ناخوشی
شما هم غم بر غم دوستان افزوده است زیاده زحمت نخواهد بود خدمات فرمایش ترا
همه اوقات منتظر است والسلام

سرسلامتی را حسن خان ایروانی بخدمت احسان خان نوشته است

صاحبا خدایگانا

به عرض شود که از استماع قضیه ملال آوری مرحومه مبروره که مانند حور
مقصورات فی الخیام روی احتجاب بنقاب تراب کشیده و در
مصیبتش اشک اندوه از دیده غمدیده جاری گردیده معلوم است که تذرو
پر خط و خال بقراقیاب در این هوای غم فراوان طیران نموده که عقاب
حوادثش بچنگال اجل نربوده باشد و در غنچه غزاله در خرابه محنت زای
دنیا نچریده که پلنگ مرگش ندریده باشد ذالک تقدیر العزیز العلیم
شاه و گدا از شربت ناگوار مرگ را ناچار ای خواهند چشید بنابراین خوش
کسی که در امثال اینگونه مصایب صبر و سکون را شعار و دثار خود سازد
که از شعار پر بشارت و بشر الصابرین بابهره و فیض مند

باشد زیاده چه عرض کنم ایام دولت و شوکت مستدام باد برب العباد

پاشاخان ایروانی با حسان خان سرسلامتی نوشته

قبله گاها چگویم و چه نویسم از خبر فقیهٔ وحشت اثر که نه زبان را
قوت تقریر هست و نه قلم را طاقت تحریر مصرع مرا رسد که برآرم
هزار ناله چو بیبن ❊ بجد اقسم که شب و روز بمحنت این واقعه جانسوز
گرفتار و روز و شب در فکر این مصیبت عظمی نالان و دل افگار
هستم بلی چاره نیست جز صبر و شکیبائی خدای عالم آن ولد دین و
بشما و بنده و سایر دوستان صبری و اجر کرامت فرماید که گر نه درین
مصیبت عظمی هلاک خواهم شد بلی **بیت** گر این درد را چاره
دانستمی ٥ بکوشیدمی تا توانستمی ؛ باقی بازماندگان سلامت باشند

در خصوص خلعت نوشته شده

صاحبا امیدگاها نظر به ارادت و اخلاص قلبی دایما خاطر مخالصت
مظاهر در این تمنا و آرزو بود که بتحریر عریضه خجسته مسند کرد خاطر دریا مقاطر
نماید از اتفاقات چون حامل عریضه عازم شرف یاب حضور بود بتحریر عریضه
مبادرت ورزیده خود را افزایش خاطر دریا مظاهر کرده و در ضمن آن عرض
و اظهار

و اظهار شود که خلعت موعودی مخلص را انعام و شفقت فرموده مخلص
سرافراز فرمایند که باعث افتخار مخلص بین الاماثل گردد متوقع میشود
که مخلص را هم و باره تعلیقجات سربلند و سرافراز فرمایند باقی

این عریضه را کریمخان بیک سروری با حسان خان نوشته

عریضه داشت کمترین بندگان بذروهٔ عرض بندگان نواب مستطاب فلک
جناب سپهر رکاب صاحبی خدایگانی ادام الله عالی میرساند تعلیقه آفتاب
طلیعه اصحابت علی شان عالی یک شرف صدور ارزانی فرموده بود به زیارتش
مشرف گشته بخصوص فلان امرا اظهار و مقرر فرموده بودند استحضاری
حاصل گردید و بعضی مشروحات و فرمایشات که از مشار الیه زبانی اظهار و القا
شده بود تمامی را مشار الیه عالی کمترین نمود چون مشار الیه در مقام
مراجعت صوب حضور بندگان صاحبی ادام الله عالی بود بتحریر عریضه داشت
مبادرت ورزیده خجسته مسند کرد خاطر فیض مظاهر عالی نموده و سایر
احوالات و عرایض را مشار الیه بعد از شرف یاب حضور عرض خواهد کرد
متوقع است که مخلص را بارها تعلیقجات و ارجاع انواع خدمات سربلند فرمایند

مراسله دوستانه بیکی از رفقا نوشته شده

صاحبا قبله‌گاها خدایگانا نظر بارادت قلبی و اخلاص صمیمی که نسبت بآنصاحبی ام در نهایت و زیاده از حد است و مکرر بتحریر عرایض خوشنود فرمایند خاطر عاطر بجواب هیچکدام عرایض مستفیض نشده ام سبب کم لطفی از چه رهگذر است چون ارادت و اخلاص مخلص بخصوصی و صمیمی مادام الحیوة تغییر نخواهد پذیرفت چون عالیشان علی بیک عازم بود بتحریر معروضه خوشنود فرمایند خاطر عاطر مرتب گردانید و در ضمن آن عرض و اظهار شد که کمترین را بارسال مژده عافیت ذات مجمع الحسنات و بارجاع انواع خدمات و فرمایشات سربلند و مفتخر فرمایند که در تقدیم آن شرایط بندگی بمعرض ظهور و بروز رسانیده شود باقی ایام مجدت مدام و بکام باد

حاکم نخجوان در خصوص کدخدایی آقا رمضان ارومیه‌ای تعلیقه صادر فرموده

مقرر شد آنکه نظر بقابلیت و زیرکی و هوشیاری و خیراندیشی عالیجاه آقا رمضان کدخدایی محله شهر ارومیه را در باره او رجوع و واگذار فرمودیم که بکمال سلوک و رفتار متوجه امور داده و ستد مابین رعایای محله سر شهر مزبوره گردیده متفرقین رعایا را بالطاف بندگان خاقانی امیدوار ساخته بوطن اصلی آورده کدخدایان و رعایای محله مزبوره مشار الیه را کدخدای بالاستقلال خود شناخته از سخن خیر و صلاح مشار الیه تجاوز ننمایند و انحراف و فسخ بیجا و را موجب مؤاخذه دانند و در عهده شناسند تحریرا فی غرة شهر جمادی الاولی ۱۲۳۰

جواب

جواب عریضه فضلعلی بیک نخجوانی

مقرر شد آنکه عالیشان اخلاص و ارادت نشان فضلعلی بیک بداند عریضه مرسوله آنعالیشان مصحوب حسن بیک واصل و از مضمون ارادت نمونش استحضاری حاصل گردید مشار الیه محاسن خدمت و جانفشانی آنعالیشان را در پیشرفت امور بندگان عالی و در همه جهت موقوف رای عالی نموده ممنون و رضامندی عالی در باره آنعالیشان زیاده از سابق گردید انشاء الله تعالی در عوض حسن خدمتگذاری آنعالیشان حسب المدعا بعمل خواهد آمد چون عالیشان مشار الیه در مقام مراجعت بود بتحریر تعلیقه عالی مولوجواب و اظهار مطلب گردید مطالبات را روز بروز عرض و در عهده شناسند تحریرا فی غرة شهر رجب المرجب ۱۲۳۰

بعرض جوار عالیه میرساند

چنانچه از راه شفقت و مهربانی جویای احوال مخلص باشند فرموده باشند الحمد لله تعالی حیات عاریه باقی و سلامتی حاصل است چون مدتی بود که خود را مشتاق خاطر عاطر شریفه والده ماجده عالیه شان ساخته بودم و عالیشان میرزا علی بیک را روانه خدمت لازم المسرت نمودم بتحریر معروضه خوشنود فرمایند خاطر عاطر جواریه عالیه ساخته مترقب و مترصد و مستدعیست که مخلص را بارسال سرافرازنامجات و بارجاع انواع خدمات سرافراز و سربلند فرمایند

به برادر کوچک می‌نویسند

اخوی نور چشم اعز گرامی انشاء الله تعالی بسلامت بوده بحسب التمنی کامروا باشند
بعد از اظهار دعا مشهود رای عزیز میدارد که مدتی است از حالات آن عزیزی
اطلاع کاملی حاصل نبوده منتظر ورود مکتوب سلامتی آن عزیز هستم در این وقت فلان‌کس
روانه آن صوب می‌نمودیم بتحریر مکاتبه مبادرت ورزیده بمقام احوال پرسی
درآمده اظهار شود که دائما سلامتی خود را با مهمات و مطالبات قلمی و اعلام
دارند که بعون الله تعالی فیصل پذیر گردد ایام عمر مستدام و برقرار باد

به برادر عزیز گرامی

مراسله دوستانه

نظر بارادت قلبی و اخلاص صمیمی دائما خاطر مخالصت مظاهر و دل عقیدت
منزل در این صدد طلب و پیشه که بتحریر عرایض خود مشرف خاطر عاطر انجنابی
هدایت نماید علی هذا چون عالیجاه میرزا احمد بیک را از اینجانب روانه صوب حضور
مرحمت دستور نموده بتحریر سوغات الخلوص مبادرت ورزیده خود را فراموش خاطر
مهر مظاهر و مآثر گردانیده و در طلوع عرض و اظهار شود که دائما مخلص را
بارسال تعلیقات و بارجاع انواع خدمات و فرمایشات سربلند و سرفراز
فرمایند در این عرایض خود را مشار الیه بعد از شرفیابی فیض
حضور عرض کرده مستحضر شوند باقی امره العالی مطاع

کوچک به بزرگ نوشته

صاحبا مهربانا سرافرازنامچه نامی و مفاوضه گرامی که از راه کمال شفقت قلمی
و بمصحوب عالیجاه میرزا احمد بیک نگارش ارسال و انفاذ فرموده بودند در اوان خوب
و زمان بغایت مرغوب عز ورود و شرف وصول ارزانی فرموده از مضامین
ملاطفت التفات و منحوتی تمام سرافرازی و مباهات حاصل گردید چنانچه
بخصوص بعضی ضروریات جزئی برای سرکار رو سعت مدار املای و اظهار فرموده
بودند حسب الفرموده انجنابی امر ضروریات جزئی را بدینموجب سرانجام و تسلیم

تلاقوشی حمدوت — تفنگ شکاری ضرعدد — خیاط الوان ... ل — چاقو ... عدد

و شعار انجنابی امر کرده ارسال سرکار رو سعت مدار نموده باعث ممنونی و سر
افرازی مخلص گردیده مترقب و مستدعیست که دائما انجنابی را این شیوه مرضیه شیوه
منظور نظر مهر اثر خود فرمود دائما بارسال سرافرازنامجات و بارجاع انواع
خدمات و فرمایشات مخلص را قرین سرور و انبساط فرموده در تقدیم لوازم
شرایط خصوصیت و بندگی منصب ظهور و بروز رسانیده شود باقی ایام
حشمت و مناعت بکام باد

۱۲۷۰
نوشته شد در غره شهر جمادی الاول

خداداد بیگ نوشته

مخلصان استظهارا محمود مأمطاعی نظر بکثرت ارادت و رسوخ عقیدت اخلاص
دایما خاطر خلاصت مظاهر در صدد این مطلب بود که بتحریر ذریعة الخلوص خود را
فرا یاد خاطر عاطر ... زد ... بنا بر آن چون عالیجاه خداداد رحیم بیگ ... عازم حضور
نموده بتحریر ذریعة الخلوص مبادرت ورزیده خوشوقت متذکر خاطر مهر مآثر گردانیده
وارسته خان ... ذریعة الخلوص با رفتن میوه بر ... بر رسم برگ سبز
به ... [illegible]
در دیدنه محبوب ... ارباب سرکار ... یقینی حاصل است که شفقت خود را
شامل ... سرکار وسعت مدار فرمایند که برگ سبز درویش ...
خلوص قبول کرده مخلص ممنون فرمایند متوقع است که مخلص را بار سال
سرفرازنامجات و بارجاع انواع خدمات و فرمایشات سربلند فرمایند که در
تقدیم آن شرایط خلاصت بعمل آید باقی ایام بکام باد

دوستی بدوست خود نوشته

الف مهربانا سرفرازنامچه ای که با شمار سکرتبان قلمی و مصحوب ... محمد بیگ
ارسال و انفاذ فرموده بودند در اوقات خوب و زمان مرغوب بزیارت
آن مشرف

آن مشرف گشته حاک سربلندی حاصل گردیدند ... سایه عطوفت انتمی ام
از سرگذشتهان کم ... چون در شمار آنه در مقام ... بود بتحریر عریضة الخلوص
موجب گردیده و سایر حوالات بقرار لیست که ... در خدمت ... روز
دوشنبه و یا روز سه شنبه چهارم شهر رجب ١٢٣٩ مقضی المرام
روانه بخدمات خواهم شد ... که گرمی ... تعلقیات و بارجاع
انواع خدمات و فرمایشات سربلند فرمایند که در تقدیم آن شرایط بندگی بعمل آید والسلام

محمد سلیم فیروزآبادی به شاه ... بیک یفدی نوشته

حکایت تمادی ایام فرقت و شکایت تواتر آلام اشتیاق مبنی از آنست که ...
کاری دوات دهان بسته و دستیاری خامه زبان شکسته در طول این نامه عرض
آن مقدور باشد و در طی این صحیفه نشر آن منشور لاجرم ... آن باب
کرده التماس میرود که ای نامه **شعر** در آنحالت که با تشویش اغیار ⁘
در آن فرخنده مجلس باشد بار ⁘ زمین بوسی به تعظیمی که دانی ⁘
زمین بوسی دعاگویان رسانی ⁘ دولتی از این به معون و سعادت از این انقطاع
مأمول میسر باد النبی و الامجاد

خوش آنکه ره وصال می پیمودم | وز دولت دیدار تو می آسودم
نامه بتو می نویسم و میگویم | ای کاشکی بجای نامه من می بودم

سرلوحهٔ کاغذ نگشتن عمدة الاعاظم والقضات زبدة الاشراف ...

رباعی

یا روزی که در منازل و تب / با تو همراه هم سفر بودیم
در نقاح وصال کام زنان / دست در دست یکدگر بودیم

رباعی

نه دولت آنکه دیده رویش نگرد / نه قوت پا که ره بسویش سپرد
الکاش رساند خبری قاصد از او / تا مدتی بگفتگویش گذرد

رباعی

هر دم ز ره دیده دلم خون ریزد / تا آنکه فلک وسیله انگیزد
وین نامه و قاصد از میان برخیزد / بی واسطه در دامن وصل آویزد

رباعی

در شب هجر تو شرمنده جانم کرد / دیده از بس که شب بداغ تم کرد
سرگذشت شب هجران تو گفتم با شمع / آنقدر سوخت که از گفته پشیمانم کرد

فرد

شاید آن وقت علی نقی بنکام گذری / که از این کوچه بجانانم شان پیداست

سعدی

نماند ای اینی نظم ترتیب / ز ما هر ذره خاک افتاده جایی
غرض نقشیست کز ما باز ماند / که هستی را نمی بینم بقایی
مگر صاحبدلی روزی برحمت / کند در حق درویشان دعایی

کاشفی

طاق ترقه نه ترقی نه طاق / مژده برای کسی که دهد آن طلاق
تا نگذری تو نه بدبسی فایده زن / تا نشود خانه پر از زیغ و زرق

و بدوستکامی

و بدوستکامی تمام مستقر منزل و مقام و متمکن مسند عزت و احترام گردیده
انشاءالله تعالی قدوم بهجت لزوم عالی مبارک باد دایما آفتاب عمر و دولت
تابنده و سامی از مطلع جاه و عزت گرامی تابنده باد والسلام

به حسین خان سلامی نوشته

بندگان پناها قبله و امیدگاها صاحبا نظر بارادت قلبی چشم داشت مخلصان بود
که الحال جمعی ام زایده از مشاهیر و اقران با مخلص شفقت و احسان فرمایند والان قضیه
برعکس شده بهمه مشاهیر و اقران مخلص لطف و عنایت تو و آن انعام و احسان
فرموده اید بمخلص چیزی شفقت نفرموده اید مخلص از بی نصیبی در خجالت
امثال و اقران مانده تا کمال مایوسی هستم چون علامه تقی بیک کنکرلو لازم
حضور بود بتحریر معروضه مبادرت ورزیده عرض میشود که خلعتی بجهة مخلص شفقت
و عنایت فرمایند که در میان همگنان سربلندی و افتخار مخلص شود باقی والسلام

میرزا مقیم بکربیگخان کنکرلو نوشته

همواره از مکاره روزگار غدار بر کنار و برطبع خوشوقت باشند بعد از اظهار
مراسم محبت مشعوف و مسرور بود بر امید لطف که عالیجاه آقا نصرالله خوئی در قراء متعلقه
بعالیجاه خوئی کلبعلی خان کنکرلو از شتوی و صیفی زراعت کرده است و چون شما ذالعه
عازم بیت الله الحرام شده است عالیجاه غیر کلبعلی بیک بجهة بازدید و ضبط امر

زراعت والا خود در وقت الصوب میشد زبان زد کلک اظهار میشود که
آن عالیجاه مراقب بوده محصولی که عالیشان مشارالیه در قراء مزبوره داشته بعلت
و نقصان عاید عالیشان آخری یحیی بیک شود و چنانچه آب زراعت او ضرور داشته
باشند یقینی است که مضایقه محصول او را اسباب خواهند ساخت و نخواهند
گذاشت که محصول او خشک شود در هر باب مراقب خواهند بود پیوسته
حالات را با مهمات اتفاقیه اعلام دارد که فیصل پذیر شود والسلام

میرزا رضای مشرف بکبریخان نوشته

انشاء الله تعالی همواره از سوانحات روزگار و در ظل مرحمت و حمایت
حضرت آفریدگار بوجه مقتضی المرام دو جهانی باشند بعد از طی مراتب
محبت و موالات مشهود میدارد که چون نظر بمزید مراتب محبت
و ارتباط همه اوقات طالب آن مطلب می بود که بتحریر ذریعة المحبه
از سلامتی احوال آن عالیجاه دوستی آگاه استحضاری حاصل ساخته تقدیم مراتب
محبت و مودت نموده محرک سلسله مؤالفت گردد بنا علیهذا
در موقعی که عالیشان رمضان بیک بجهة قوش شکاری روانه
نزد آن عالیجاه می نمودم لهذا از زبان زد خامه محبت علامه میگردد که بجهة
دوستدار قوش شکاری ممتاز ضرور است هرگاه قوش آن عالیجاه بوده باشد موازی
یکعدد قوش ممتاز ستهیونکار تحصیل و تسلیم مشارالیه ساخته روانه سازد
و همه اوقات حالات سلامتی را با انفتاح هرگونه مهمات و خدمات قلمی فرمایند که

همواره

میرزا تقی مستوفی بکریم خان نوشته

همواره از آفات محفوظ بوده از برای حصول متمنیات دو جهانی محظوظ باشند بعد از
تحریر مراسم محبت مشهود میدارد که عزت مآب پیر امید بیک که در باب وجه طلب جناب سعادت مآب
ملا محمد که آن عالیجاه بجهت جناب مشارالیه داده اند از قراری که در موقع مذکور رسید اصحاب
وجه مزبور بجناب مستوفی الیه نرسیده است چون جانب جناب مشارالیه ضعف و رعایت
جانب او لازم است لهذا زبان زد کلک تاکید میباید که وجه مزبور را بدون زیاده
و نقصان تسلیم جناب مستوفی الیه نموده اند یرا آنچه که متعرض احوال مشارالیه شده
وجه مزبور را تمام و کمال عاید و واصل جناب مشارالیه سازد البته بنحوی که قلمی
شده است معمول دارند و وجه مزبور را بموجب تجه تسلیم او ماخذ بقبض وصول را اعلام دارند

سواد تعلیقه غراف سرکرده قشون روسیه در دفعه دویم برسر قلعه ایروان و نخجوان آمد

این غراف در دفعه دویم باتفاق شمخال آقا ولد کلبعلیخان از سمت قراباغ
از کدوک بیلاق سوار طی قشون روسیه شده به نخجوان آورد سی و پنج روز در
شهر نخجوان بوده بعد از آن مراجعت کرده از کدوک ارکلو بقراباغ رفت

مقرر و حکم آنکه عالیشانان عزت و سعادت و صداقت نشان تمامی ریش و کبرا و علما و اهالی
ولایت نخجوان بدانند البته همگی شما در ورود و دخول عساکر ظفر مآثر اعلیحضرت قدر
قدرت پادشاه اعظم جمجاه و قیصر اکرم جهان پناهی بولایت نخجوان بچشم خود

دیده تیز مید هستند که عباس میرزا مع قشون خود شکست عظیم خورده بکمال ذلت و خذلان
فرار و عازم خوی و آنطرف ارس شد مختصر معلوم نمودند که شهر و همگی ولایت
نخجوان بدست عساکر نصرت مآثر حضرت فلک رفعت قیصر اعظم گردون بارگاه ظل اللهی ام
مفتوح و مسخر و در زیر سایهٔ بلند پایهٔ دولت علیه عدل گستر اروسیه داخل شده
مطیع و فرمان بردار گردیده اند حال بهمگی آن عزت شعاران که تابع و رعایای جدیدهٔ
حضرت قدر قدرت شهریار اعظم شفقت مدار و امپراطور اکرم جهانداری میباشید
تعریف و اظهار می نمایم که در هر باب مطمئن القلب و خاطر جمع بوده از روی
کمال امیدواری و عدم احتیاط هر کسی از شما بمکان اصلی خود معاودت و
داخل تحت سایه حمایت و پناه دولت علیه قوی شوکت اروسیه گردیده در اوطان
و امکنه و خانهای آبا و اجداد قدیم شما متوطن و توقف نمایند و نیز باسم شریف
اقدس اعلیحضرت فلک رفعت پادشاه گردون بارگاه و امپراطور عالم پناهی ام
شما را مطمئن و خاطر جمع میسازیم که بعد از آنکه برضا و رغبت معاودت باوطان
اصلی خودشان می نمایند البته همگی اختیار و ترقی قانون و شرایع خود کماکان بشما
مرجوع و مفوض شده جمیع مال و جان دولت شما الی ابد الآباد از عساکر منصوره
دولت علیه اروسیه محفوظ و مصون گردیده در دست خود شما خواهد بود مخفی
از شما انزا اراده و خواهش می نمایم که شما دایم اخلاص کیشی دولت علیه
اروسیه بوده در مقام فراغبال و استراحت باشند از ابتدا و انتهای الی
ابد الآباد

ابد الآباد شما قطع و ترک گفتگو و نوشتجات با دشمنان و بدخواهان دولت علیه
دایم القرار اروسیه نموده بر هم عساکر ظفر مآثر اروسیه که دایما در ولایت نخجوان
ساکن خواهند بود غله و توبخی و سایر ما یحتاج مهمانی نمایند و در این باب شما را
مطمئن و خاطر جمع میسازیم که قیمت همگی آنها بنابر شایسته و معینه بشما داده
مرخص هر گاه چنانچه امور عبودیت و چاکری خودشان نسبت بجناب حضرت
قدر قدرت قیصر اکرم عدل مدار رعیت نگاهی مرعی و منظور میدارند ما اقرار می نمایم که از شفقت
کریمانه علیه عالیه برای شما فواید و الطاف خسروانه سرانجام خواهیم کرد در موقت
شما در زیر سایهٔ نظام عدالت فرجام دولت علیه دایم القرار اروسیه کمال نیک بختی
خودتان را حاصل و دریافت کرده خوش زندگی و حسن اوقات گذرانی شما
۱۲۳۳ بلا تغییر خواهد بود غره کوددیج سنه ۱۲۳۳

میرزا هاشم به نظر علی خان گنگه لو نوشته

پیوسته در حفظ و حمایت قادر متعال بوده حسب التمنای دوستان شاد کام
و مقضی المرام بوده باشند بعد از شرح مراسم دوستی و یکجهتی مشفقا
کمربه دوستی رساله که در این اوان بهجت علامات از فرط محبت و یگانگی نگاشته
خامه عنبرین شمامه فرموده بودند در بهترین وقتی از اوقات شرف وصول
در توفور ارزانی و چون دال بر تقاضت مزاج شریف بوده کمال بهجت

وجانب طرفین نمود امید که همیشه اوقات این شیوهٔ مرضیه را مرعی فرموده باشند
درینوقت که حامل مراسله المهد اهل و عازم صوب خدمت می بود لازم
شمرده که بتحریر ذریعة المودة بپرداخته و در عنوان اظهار گردد که متوقع چنان
میباشد که تا زمان دریافت ملاقات بهجت علامات همه روزه احوالات
سلامتی مشحون با هر گونه مرجوعات که باینولا جمع باشد قلمی و ارسال فرمایند
که طریقهٔ دوستی بعمل آید باقی ایام بکام باد

محمد باقرخان بجانثارخان نوشته

عالیجاها معلی جایگاها دولت و اقبال همراها قدرت و جلالت دستگاها عمدة الخوانین عظاما لفا
نظرا بر انقضاص اساس عدیم الاندراس اصلش و استیناس اغلب اوقات طالب
و تقریبات است که بتحریر مراسلات مجدد عهود دوستی و مصافات گردیده باشد
از اتفاقات درین اوقات عالیجاه نور محمد بیگ غلام الضوب سعادت
او به جهة از لوازم دیده با این دو کلمه بندگان عهود موالات مبارکت رفت برحی
سفارش زبانی بسیار شفقت رسالت کرده دیده که بخدمت با سعادت حاضر
نماید انشاء الله تعالی حالی خواهد کرد جواب سخن رشته همه مستدارد را
رشته را به درم صحبت اعلام ساز و همه اوقات منتظر بعدم
تغیرات بترتیب رسایل و اعلام مژدهٔ سلامتی ذات حمیده
تخصیص و ارجاع خدمات مسرت رسان دوستان ممنون علامات باشند

ازانجا

مراسله

ازانجا که خصوصیت و بندگی مخلص اخلاص کیش که در دل عبودیت منزل
مستحکم گردیده است لازم و بل واجب است که دایم الاوقات بتحریر
عریضة الخلوص عرض بندگی و اظهار مراتب اخلاص کیشی نموده خود را ذره وار در
پیشگاه خاطر فیض مظاهر جلوه گر و پرتو افکن دل اخلاص منزل نموده شعوم
درینولا که از حسن اتفاقات عالیشان میرزا رحیم عزیمت صوب حضور فیض
گنجور می نمود از لوازم اخلاص و بندگی انگاشته بتحریر عریضة الاخلاص مبادرت
ورزیده خود را ذره وار در پیشگاه حضور خورشید اشتهار نمود استدعا و چشم داشت
مخلص ارادت منزل آنست که همه ایام بارسال تعلیقجات اقتباس لمعات
و بارجاع انواع فرمایشات و خدمات لایقه مخلص را در بین الاماثل والاقران
مفتخر و سربلند فرمایند

در خصوص مستوفی گری تعلیقه داده شده

مقرر شد آنکه بنابر ظهور شایستگی و قابلیت و آراستگی عالیشان
عزت نشان اخلاص و ارادت ارکان عمدة الاعیان ثرخان بیک کنکرلو و مزید
شفقت و مرحمت خاطر خطیر بندگان نواب در باره او در هذه السنه میمونه اودئیل
خدمت تحویلداری الخطاط بمستوفی گری سرافراز و سربلند و بالقاب میرزای بیگی

الامثال والاکفاء سربلند وممتاز فرمودیم لهذا کدخدایان وایربیکیان وریش
سفیدان وعموم طوایف وایلات الکاء نخجوان عالیشان مشارالیه را بخطاب
مستوفی گری امور دیوان وبالقاب میرزای مخاطب ساخته ودرین باب
از قراریکه حکم ومقرر شده است معمول داشته ودر عهده شناسند تحریرا فی شهر [illegible] ۱۲۳۳

تعلیقه درخصوص داروغگی

مقرر شد آنکه نظر بقابلیت وشایستگی عالیشان عمدة الاعیان میرزا
محمد سلیم نخجوانی دبنا بمزید عنایت وشفقت بیکرانی داروغگی کل محال ایروان را
درباره مشارالیه مفوض ومرجوع نمودیم که با کمال سلوک ورفتار متوجه
امور دلو وستد رعایای محال مزبوره گردیده در فیصل مطالبات
دیوانی دقیقه وسعی آرام وآسایش نگرفته حسن خدمت خود را در فیصل
مقررات دیوانی ظاهر وباهر سازد ومتفرقه رعایای محال مزبور را
بشفقت والطاف بیکران بیکرانی امیدوار ساخته بوطن اصلی خویش
باورد کدخدایان وریش سفیدان وجمهور طوایف محال مزبوره مشارالیه را
داروغه بالاستقلال وضابط حقوق دانسته از سخن صلاح او تجاوز
نورزیده اگر خرف حساب او را موجب موأخذه عظیم دانسته ودر
عهده شناسند تحریرا فی شهر ذالحجه الحرام ۱۲۳۰

اف

دوست بدوست خود نوشته

اخلاص مهربانا مکاتبه محبت موصله در زمانی خوب واوانی مرغوب واصل واز
مضمون مواصلت مقرونش فرح اوقات [illegible] اخره کما هو حقه معلوم گردیده
از استقامت مزاج استفساری نظر داشت وفرحی وشادکامی بحصول پیوست
اما مراتب اشتیاق وآرزومندی را نهایتی وغایتی نیست مدتی شد که تشریف
برده اید دیده انتظار روشنان خلعت بنیان در راه که کی شود که زمان
مفارقت ومهاجرت بسر آید ومنتهی شود وملاقات میسر گردد وشب
ظلمانی فراق بصبح نورانی وصال مبدل گردد چنانکه شاعر ذکر میکند
اشتیاقی که بدیدار تو دارد دل من — دل من داند ومن دانم ودانددل من

مراسله اخلاصانه

بعرض عرض عاکفان حضور مرحمت دستور صاحبی فخیمی
میرساند که چون این بنده دربار ارادت مدار
واخلاص پیوند لازم وواجب میباشد که دایم الاوقات
اظهار وعرض احوال خود را بخدمت ذی موهبت عرض و
حالی نماید وبعدها معروض میبدارد باقی

برادر بدوست نوشته

مرقوم رقیمه ملاطفت پر امید بود که چون همواره طالب و راغب [illegible]
می بود که مهما امکن بمقام استفهام کماهی حالات خیریت اشتمال در آمده
باشد درین اوقات که حامل عازم درونه آن صوب بود از لوازم شمرده
بتحریر اندو کلمه مبارکت و بمقام استعلام مجاری حالات بابرکات در
آمده مصدع اوقات فرخنده ملالات میگردد ایام عزت بر دوام باد

باین القاب بعورت می نویسند

علیاجاها بلند پایگاها طهارت و عفت دستگاها عصمت
و عفت آشیانا رفیعه و منیعه انتسابا زین المخدرات المعظمه
همشیره مکانی زبده مخدره

کاغذ دوستانه

محبت و اخلاص بعد از اظهار مراسم دوستی بر لوح الفت
و اتحاد و یگانگی می نگارد که مراسله دوستی رساله و نامه خلت
ختامه که مصحوب میرزا افضل الله ارسال فرموده بودند رسید

عرضه داشت

کلبعلی خان بعباس میرزا نوشته

عرضه داشت کمترین بندگان فدوی کلبعلی خان کنگرلو بذروه عرض بار
یافتگان محفل میمونت کل بندگان ثریا مکان نواب کامیاب جوزا رکاب نایب
السلطنه العلیه العالیه روحنا فداه میرساند که قربان خاکپای توتیا سای فلک
فرسای مبارکت شوم مدتی است مدید که ظل عاطفت و سایه مرحمت
نایب السلطنه العلیه العالیه از مفارق غلامان جان نثار دور و چاکران فدوی
از عتبه بوسی ایوان کیوان نشان محروم و مهجور و از سلک غلامان فدوی حضور
ساطع النور بدر تو نور بود و ایام روی نیاز چاکران فدوی بدرگاه خالق بی نیاز همی بود
که طلوع آفتاب جهانتاب خسروی از صبح سعادت و برتری بر سمت قلوب
چاکران فدوی طالع و شب ظلمانی مهجوران حضور باهر النور را بروز نورانی
مبدل گرداند سایه قدس پایه نایب السلطنه را بر مفارق چاکران ممدود
دارد الحمد لله ثم الحمد لله دعای جان سپاران صمیمی و سؤال فدویان قلبی باجابت
مقرون و نایب السلطنه با کمال دولت و اقبال و تمامی شوکت و اجلال
سایه گستر رؤس چاکران فدوی و نوربخش قلوب جان نثاران معنوی شده
و بهمه غلامان روح تازه و نشاط بی اندازه حاصل گشته انشاءالله تعالی
ظل مرحمت در سر چاکران صمیمی دائمی و تابش آفتاب عاطفت نایب السلطنه

بعرض غلامان قدیمی قدیمی باشد و اینغلام فدوی دایما در تمنای این مطلب
و در آرزوی امید عاطفه که سر قدم ساخته و بر سر را از قدم ساخته عازم زیارت
آستان ملایک پاسبان نایب السلطنه شده و از زیارت خاکپای فلک فرسای
نایب السلطنه سر مفاخرت و مباهات باوج سموات رسانیده خاطر ارادت ذخایر را
سرور و دل عقیدت منزل را محبور و مسرور نماید نظر باینکه از اقدم زمان ناخوشی
باینغلام قدیمی رو داده بود و بسبب ناخوشی حکیمان انبولا چوب چینی را تجویز
کرده میدهند از آن جهت از زیارت آستان عرش بنیان محروم مانده و از این مواهب
کبری و مفاخرت عظمی بی نصیب گشته چون غلام رکار رشوکمتدار [illegible] شفیع
و لدبطنی محموم عازم زیارت خاکپای توتیا آسای نایب السلطنه بود بتحریر
عرضه داشت نیاز مندانه جسارت و جهو ذره وار در سلک غلامان جان سپار
منسلک داشته با جان و دل مترصد اوامر علیه العالیه بوده و میباشد باقی امره
الاشرف الارفع الاعلی الامطاع

ایضاً بخوان بقایم مقام وزیر عباس میرزا نوشته اند

عرضه داشت کمترین بندگان بذروه عرض بندگان قبله و امیدگاهی صاحبی خداوندگاری
میرساند که چندی نظر باینکه از انقلاب و تشتت امور ولایت ایضا ولایت را
وحشتی و تمامی اهل و رعیت را وحشتی حاصل شده بود مظنه نومیدی با بعضی

ایضا

ایضا از اهل و رعیت رو داده بود که الطاف بیکران و اشفاق بی پایان بندگان
ثریا مکان نواب مستطاب مالک رقاب والا روحنا فداه شامل حال ایضا انبولا
گردیده بیک نفحه جنبی خدایگانی خلیفه خانی را که همیشه باعث معیشت و آبادانی
و سبب زندگانی و امیدواری عموم اهل و رعیت انبولا بوده است و خواهد شد
از حضور باهر النور با رقم مبارک حکومت مرخص و روانه انبولا فرموده بودند تمامی
اهل و رعیت انبولا سواد امید معیشتی و آبادانی رو داده بهاری تازه و نضرت
و حیات بی اندازه به تمامی اهل و رعیت و غریب و بومی انبولا حاصل گشته انشاء الله تعالی
جناب باری ظل عاطفت و سایه مرحمت نواب مستطاب والا خداوندگاری سو
از سر کمترینان و از سر تمامی اهل و رعیت انبولا کم و دریغ نفرمود سایه گستر مفارق
عالمیان باشند و انشاء الله کمترینان در ازاء این موهبت عظمی و در برابر این
عطیه کبری تمامی مال و جان و اولاد خود مان را در راه خدمتگذاری و در
انعقاد جمعیت و جهادی دقیقه فرو گذار نخواهیم نمود در طریقه دین و دولت منت
خدمت و مبدء جان سپاری خواهیم شد و مادام الحیوه شکرانه نعمت کامله
و ثنای این موهبت شامله را بجای نمی توانیم آورد چون عالی جاه حسنخان بدرا
روانه حضور موفور السرور نموده بتحریر موقفه عرض و اظهار مرتب گردید امره الاعلی مطاع

۱۲۳۵

عنوان مراسله [illegible]

[illegible]

کاغذ مرتضی قلی خان به ...

مخلصان مستظهرا مخدوما مطاعا — سرافرازنامچه نامی که بخصوص این اوری
مخلص قلمی و ارسال فرموده بودند در اوان خوب و زمان مرغوب
عز ورود و شرف وفود ارزانی فرموده از مضامین ملاطفت مضمونش استحضاری حاصل گردید

صورت مرسله

صاحبا مهربانا — نظر با انضباط ضوابط ارادت و اخلاص و ارتباط روابط
عقیدت و اختصاص دایم الاوقات دل مخالصت منزل جویای تقارب
و سایر بعه که بانی طریق التفق بتحریر معروضات خوشنود کرده طرفین
ماثر نماید بناء علی ذلک

به قایم مقام عباس میرزا با این القاب کاغذ مرقوم نوشته

خداوندگارا نظر بمراتب ارادت و اخلاص کیشی دایم الاوقات خاطر عقیدت
بنیادت در صدد جویای تقارب حضرت متقارب بلده و ملیبشد که بتحریر
معروضات خوشنود فرایاد خاطر مظاهر گرداند بناء علی ذالک
چون جعفر سلطان عازم زیارت حضور بلده باین وقیفه
فرایاد خاطر عاطر گردید

محب واقعی

حفیظ معروض اخلاص ... فیض ... / قلمدوام ... فرامرز ... مقام ... مجدد ... / روز ... ۱۲

کریمخان کنگرلو با محمدخان سکنه شرور نوشته

محب واقعی بعد از اظهار مراسم دوستی بر لوحهٔ الفت و اتحاد و یگانگی
میگالد که مرسله دوستی رساله و نامه خلقت ختامه که مصحوب حیدربگ ارسال
فرموده بودند در اوان خوب و زمان مرغوب شرف نزول و پرتو وصول ارزانی
داشته بمطالعه آن مستفیض خرمی و شوق و صحت مزاج کثیر الابتهاج سامی بوده نهایت مسرت
و شادکامی حاصل نمود اشتیاق رجوع که فرموده بودند الحمد لله که حیات مستعار برقرار و شوق
ادراک ملاقات کثیر البرکات فزون از شمارست در هیچ وقت که از جانب سامی اراده معاودت
بصوب خدمت فیض موهبت می نمود مراتب خلوصیت و موالات مقتضی آن
گردید که بارسال مراسلات محرک سلسله یکجهتی و مصافات گردیده نگاشته کلک
اظهار میگردد که چند بیت خانوار از قریهٔ پایچی دره الاکس نخجوان فرار و با نظرف
آرپاچای آمده و گذشته الحال مذکور شده که در قریهٔ کوته جان شرور سکنی
و متوطن شده اند بنابران مصحوب مقام اظهار در آمده که نفری از ملازمان سرکار
ارسال و قدغن فرمایند که جمال خانوارهای فراری سعی کوشیده تسلیم آدم مخلص
نموده روانه فرمایند که هر آینه موجب استحکام مبانی دوستی و خوشنودی خواهند شد
مترقبست که پیوسته بارسال مراسلات استانه فتح ابواب اتحاد
و یگانگی بجهت مجاری حالات مسرت علامات سامی را با انضمام مهمات اتفاقیه قلمی
و اعلام فرمایند که نشو و نما تعافی در انجام آن لازمه سعی و اهتمام بعمل آورده فیصل
پذیر گرد دلا ام و السلام

شخصی به کسی نوشته

بعرض میرساند که نظر بوفور ارادت و اخلاصیکه دایما نسبت بملازمان عالی
در خاطر اخلاص تخمیر و بنا بمزید خصوصیت و صداقتیکه همیشه بخدام ذوی
الاحترام انجمن حضور فیض تاثیر والا میخواهد که انافانا بعرض اخلاص
و شرح مراتب یکرنگی و اختصاص مذکور ضمیر منیر باریافتگان بزم خدمت
لازم البهجت ملازمان عالی و حرف خصوصیت خاطر ازین خالی شده
مزید یکجهتی خود سوجلوه گر صفحه اظهار کرده باشد که بدین تقریب مذکور
خاطر و مراتب اخلاص بنده بر ملازمان عالی ظاهر شده بتحریر جواب موشحه
الخلوص دعی را قرین سرور و سرفرازی فرمایند لهذا در ینوقت که حامل
عریضه عبودیت و تحفه سو بخدمت ارسال و خاطر اخلاص موفور تجربه
صداقت دیرینه اقتضای تحریر معروضه بندگی اشتمال میکرد لازم و اغتنام
فرصت را از واجبات دانسته به تسطیر اندوه کلمه عبودیت ترجمه دردسر
افزای خدام والاشان و عرض اخلاص بملازمان عالی حضور جلالت
نشان شده ارسال خدمت گردید متوقع است که بنده را نیز دایما در سلک
و عداد بندگان جان نثار و فدویان خدمت عزت اثار معدود و متصور و همواره

بلامضایقه

بلامضایقه بارجاع خدمات لایقه و ارسال تعلیقجات مستلزم المباهات قرین
عزت و افتخار فرمایند از حاشیه ضمیر منیر که ماتمی معانی لطف و التفات است
محو و منسی نفرمایند بر ایام ملاطفت پاینده باد

اهل نخجوان بقایم مقام وزیر عباس میرزا نوشته اند

عرضه داشت کمترین بندگان بذروه عرض بندگان حضرت قبله امیدگاهی
خداوندگاری عالی میرساند که چون بندگان ثریا مکان نواب مستطاب
مالک رقاب والا روحنا فداه الطاف بیضا انعطاف و اشفاق مهر اشراق
خسروانه را شامل حال کمترینان فرموده از جهه معیشت و گذران هر یکی ما کمترینان
از ولایت و بهره ولایت مستمری عنایت و شفقت فرموده بودند که صرف معیشت
خود مان نموده باجان و دل مشغول بتقدیم خدمات دیوانی هم جان و مال خودمان را
در شهراه بندگی نثار نمایم و حال سه چهار سال است که مواجب مستمری و انعام
برقراری کمترینان عاید کمترینان نشده است و علاوه بر آن بدهی جزئی که داشتیم
از انتریب سبب کارسازی نموده ایم پس در ینصورت که مواجب مستمری
کمترینان که نواب اشرف والا بجهه معاش گذاری کمترینان انعام و شفقت
فرموده است بکمترینان نرسد معلوم است که کمترینان را بالمره از جا بکری
و جان سپاری اخراج فرموده اند با وجود اینکه کمترینان در اینولایت

دیوان

سرحد با تمامی جان و مال و اولاد در پیشرفت امور دیوانی خدمتگذاری
و جان فشانی نموده بهیچ وجه در خدمتگذاری و جان نثاری مضایقه نکرده‌ایم
و نخواهیم کرد اگر جناب پدری مهربانی خداوندگاری قرار برسیدن مستمری
کمترینان گیرد شفقت خود را شامل حال کمترینان فرمایند موجب مستمری
کمترینان را درین سه چهار کم که مانده است عنایت و شفقت فرمایند که صرف
معیشت خود مان نموده مشغول بجان سپاری و جانفشانی خدمات دیوانی
شده چون واجب بود عالیشان محمد بارک سور روانه حضور مرحمت دستور
نموده بتحریر معروضه عرض و اظهار مراتب گردید معتقد چنانست که کمترینان را
بارسال سرافرازنامجات و بارجاع انواع خدمات و فرمایشات سربلند فرمایند

به بزرگی نوشته

بشرف عرض عالی میرساند که تعلیقه آفتاب طلیعه بیت بهرو افتخاری مخلص اخلاص روشن
بایلچی فلان به سمت ارسال فرموده بودند بشرف زیارت آن مشرف گشته سربلندی
از حد گذرد و قد من الاکفاء عید گردید از آنجا که خدای لم یزل و لایزال شاهد حال و
گواه احوال است که بعد از آنکه کار انقضای عمر را بر وجود بزرگ و صاحب
اختیار رسید نهمال و جان و اولاد و زندگی و گذارش معاشی تماماً از
لطف و مرحمت آنجناب و تعلق با خداوندگاری داشته و همیشه حیات
کمترین و مخلص اخلاص کیش هستید معتقد عنایت همه ایام
مخلص

مخلص خلوصیت فرجام را بالفرموده انواع خدمات و اقسام رجوعات
سربلند و مفتخر فرمایند که در تقدیم آن شرایط اخلاص مندی بعمل آید والسلام

میرزا شریف ایروانی نوشته

محبت و اعتقاد بعد از اظهار مراتب اخلاص مکشوف رای محبت آرا و مرفوع
ضمیر منیر مودت اقتضا میدارد که مکتوب مرغوب مودت اسلوب که
در این اوان میمنت نشان بیاد آوری مخلص قلمی و ارسال بوده بودند در زمان
خوب و اوان مرغوب مطلوب شرف ورود ارزانی و از مضمون مودت الفت
نمونش که مبنی بر سلامتی ذات شریف ملازمان بود سرور غیر محصور حاصل
گردید در موقتی که صاحب شروعه روانه مرحمت لوازم دانست که بتحریر و ترسیل
مکاتبه پرداخته که همه روزه احوالات سلامتی ذات شریف و بجهات
و مرجوعات که بوده باشد بطرز تحریر درآورند که در تقدیم آن شرایط
وداد و یگانگی بعمل آید باقی ایام جدیت بکام باد

میرزا رحیم بدوست خود نوشته

شوقمند ملاقات مسرت آیات بعد از ادای مراتب دوستی و ولا بر صفحه صحیفه
مودت وصف می نگارد که مراسله مودت نمون و مفاوضه خلت
و موالات مضمونیکه قلمی و ارسال فرموده بودند در بهترین وقتی از
اوقات شرف افزای حیطه حصول گشته از آنجا که مفوله مولفت

مضمون مشعر بر سلامتی ذات حضرت آیات آنعالیجاه اخوت همراه بود
کمال فرحت و نشاط و نهایت سرور و انبساط حاصل گردید و درین اوان سعادت
اقتران که آدم آنعالیجاه در مقام تشرف می بود بتحریر ذریعهٔ الخلة مبادرت
ورزید طریقهٔ انیقهٔ مودت و یگانگی چنان است که دایما بنوید سلامتی ذات
مسرت آیات و بارجاع هرگونه خدمات و مرجوعات مسرت بخش خاطر
محبان صادق الایقان باشند باقی ایام عزت بر دوام باد

میرزا کریم دیوان بیگی باحسانخان نوشته

عالیجاها رفیع جایگاها شهامت و بسالت انتباها عزت و سعادت همراها دوستی و
مودت اکتناها افندا در زمانه خوب و اوان مرغوب نوشته دوستی سرشته
بوصول موصول و از ظهور سلامتی احوال خیریت اشتمال مطلع گشته از انمعنی
بغایت خرسند شده شکر رسول انجانب نموده بود الحمد لله تعالی که تا حال تحریر
که بسبب درنج شد صورت نعمت صحت که اعظم نعمای جناب باری است
در دار الارشاد اردبیل در خود جمعی موجود و برسم حمد حضرت رب
ودود مشتغل و امری که باعث ملال باشد صورت وقوع ندارد بجز حرمان
امید که عنقریب ملاقات روزی شود همواره حقایق حالات و خبارات
انولا را ارسال دارند که اطلاع از حالات و خبارات انجا حاصل شود ایام عمر بر دوام باد

مرسله اتحاد

مشتاق ملاقات بر صفحهٔ صحیفهٔ مصافات می نگارد که عالی نمیقهٔ مودت طراز
و نامی رقیمه لازم الاعزاز که از روی استحکام مبانی خلت و اتحاد قلبی وانفاد داشته بودند
در خوشترین وقتی از اوقات وصول و از مضمون بهجت مشحون آن که دال بر استقامت
مزاج وهاج لازم الابتهاج آنعالیجاه بود کمال مسرت و خوشحالی حاصل گردید درین اوان
که آدم آنعالیجاه در مقام مراجعت و مرحله پیمای صوب معاودت بود بتحریر رقیمهٔ الخلة
مبادرت ورزیده طریقهٔ انیقهٔ مودت و یگانگی و یکدلی چنان می باید که دایما بنوید سلامتی
ذات حضرت آیات و بارجاع هرگونه خدمات مژده بخش خاطر دوستان موافقت آیات
باشند باقی ایام ابهت و فخامت و شهامت بکام باد

درخصوص بازگشتن ابوالفتح خان قرابائی بقشلاق خان سرهنگ نوشته

عالیجاها معلا جایگاها شوکت و سعادت همراها خیر مقیما مشروحه مرسوله واصل و از مضامین
استحضار و استبشار حاصل آمد در خصوص بازگشتن مرقوم خامهٔ خلت
ختامه شده بود بر ظاهر است که ازبرای صید قلوب دوستان بهانه جو
و همیشه درین آرزوست که مرغ دل احباب را بتقریب خوش بدست آرد و درین
هیچ شکی نیست که در فرستادن بازچهٔ انعزیز طراز هیچوجه مضایقه نخواهد رفت
لیکن در خیال فرستادن بازچه نهایت اشکال دارد چرا که تازه از بیضه

بیرون آمده اند اگر فرستاده شود باز در راه تلف و ملحق بیاران سلف خواهد شد
انشاءالله تعالی بعد از چندی که وقت شکار و صید و حوش خواهد شد بازهای خوب
برای ایشان فرستاده خواهد شد سلامتی حالات را همه اوقات با مطالبات و مهمات
اعلام رسانند که بعون الله تعالی صورت انجام خواهد یافت والسلام

احوال پرسانی

عالیجاها آقا چون مذکور گردید که خدا ناخواسته احوال آن عالیشان ناخوش شده است
از شنیدن نهایت انتظار و در تشویش مانده و مکرر مراسله قلمی و ارسال شده است
جواب او نرسیده است و یک کلمه قلمی نکرده اید که رفع انتظار شود البته بخلاف ما فی الضمیر
خوشنود از متردد فی قلمی کرده که رفع ناخوشی بالمره شده است تا اینکه رفع
تشویش ما کرده مترقب است که سلامتی خوشنود با خدمات قلمی دارند که در تقدیم رسانیده
شود ایام عزت بکام باد

در احوال پرسانی اظهار محبت کرده

عالیجاها رفیع جایگاها مجدت و نجدت همراها دوستی و مودت آگاها آقا گراما مهربانا
مدتی است که از مجاری حال مسرت اشتمال ملازمان اطلاع کما هو حاصل نبوده دائما
خاطر خلت ذخایر جویای تقاریب بهجت و مایه است که بتحریر مراسلات استفساری از حقایق
حال بهجت منوال بحیطه حصول رسانیده شود از اتفاقات چنین عالیشان [illegible] را
روانه آن صوب با صواب نمود بتحریر مراسله مبادرت ورزیده احوال پرسانی گردید

وسایر

وسایر احوالات را مشارالیه لدی الورود حالی و بیان ساخته استفساری خواهند فرمود
مترقب است که مراسلات و ارسال مراسلات سلامتی ذات را با انجام هرگونه خدمات
مسرت بخش مطلوب و نشان باشند که در تقدیم آن شرایط دوستی بعمل آید باقی

القاب علما

عالیجناب مقدس القاب فضایل و معارف اکتساب افضل الفضلاء العظام
قدوة المحققین دوستی و مودت آیین اعلم علما سرآمد فضلاء [illegible] فضلاء

مراسله نوشته به جان بیگ قراباغی نوشته ۱۲۱۵

مجدتا مطلعا نظر بهجت قلبی و اخلاص صمیمی دائم الاوقات در صدد انبعاث
تقاریب بهجت و مایه است که بای وجه کان بتحریر ذریعات خوشنود تذکار خاطر
شریف نموده استفساری از حقایق حالات بهجت اشتمال ملازمان مخدومی
بحیطه حصول رسانند بناء علیه چنین عالیشان [illegible] ترقیمات را روانه حضور پر
نور نموده بتحریر ذریعه مبادرت ورزیده خوشنود فرمایند خاطر عاطر شده و بمقام
احوال پرسانی در آمده وسایر حالات و تذکارات انبوه را مشارالیه
لدی الورود حضور پر نور عرض و حالی خواهد ساخت متوقع چنین است
که روز بروز سلامتی خوشنود با رجوع هرگونه خدمات قلمی دارند که در
تقدیم رسانیده شود والسلام

بعد از واقعهٔ عام الفیل به پنجاه روز در میان ولادت رسول صلی الله علیه وآله وسلم
وعیسی روح الله مدت هشتصد و بست سال بود در میان عیسی و داود هزار و دویست
سال بود و در میان داود و موسی پانصد سال بود و در میان موسی و ابراهیم
هفتصد و هشتاد سال بود و در میان ابراهیم و نوح هزار و چهارصد و بست
سال بود در میان نوح و آدم دو هزار و دویست چهل سال بود

در خصوص مطلب نوشته شده

عرضداشت مخلص دولتخواه بموقف عرض ایستادگان حضور بهشت مثل نواب
مستطاب فلک جناب سپهر رکاب وکلاء اجلاء عالی میرساند که معلوم رای خورشید
انجلای بندگان فیض مظاهر بوده مخفی نماناد از انجا که دل ارادت منزل راهواره
همین تمنای بود که از جانب شوکت مجانب بندگان فیض خدمتی وفرمایشی مقرر
گردد که بر جان و دل منت نهاده گوی سبقت را از میدان مخالصت بچوگان
ارادت برده در میان اماثل بمزید تفاخر و امتیاز را بمنوع جلوه گر نموده باشم
که تقریران و تحریران بر جانب سوار میادین خصوصیت غیر ممکن و مقدور شد از
اتفاقات حجسته که چاری بحث و طالع مفهوم مخلص میگردد بمقام خواهش اظهار
خدمتی و اخلاص گستری در آمده با کمال فخر و نشاط مطلب زردی که در نجابت
و مهراوبغایت معروف و موصوف است از عالیقدر نوری بیگ ملازم
ارسال

بیانی رفیع القدر روشن ضمیر الطاف اعزاز افزا

ارسال حضور فیض دستور بیک لفافه جبرام عالی گردید امید که در نظر سعادت
منظر رضیان خدمت درجه قبول یافته پسند طبع ارجمند ملازمان صاحب ارم خواهد شد
و همواره الطاف و اشفاق قدیمیه خود شناز اث مرحبات مخلصان فرمیده و
مخلص زادا از جمله چاکران حضور شوکت دستور تصور فرموده مقرر فرمودن تعلیقات
رفیعه وارجاع انواع فرمایشات منیعه که گویا الطاف قدیمه اشام حال فرموده
وار فخر خواهند بود که جان و مال متعلق بکار کنان حضور عالی دارد در بین
الاشال والاقران مباهی و سربلند فرمایند که زمام زمام الطاف است امرکم مطاع باد

در خصوص ذغال ازکشت نوشته شده

الهی همواره جبین کامل عزت و سعادت افراد دوستان گرامی بعد از تمهید قواعد
دوستی و ودادو دپس از تبلیغ مراسم تجهیر و اتحاد انکه خصوص عهد موالات
پرا و مکشوف ضمیر منیر مولفت انتما میدارد که نظر بر استحکام مبانی خصوصیت
اغلب اوقات طالب و راغب وسایل جلیله شده که بدستیاری خامه موفقت
بنیان از جاری جول مدت مال سمر سعادتی طی نموده و بدینوسیله
ابواب مکاتبات برو جهت یکدیگر مفتوح گردد نعم الوسایر که درین اوقات
موازی لبت راس قاطر بارگیر مصحوب کسی خو بچه ابتیاع ذغال
ازکشت از ان سمت راهی و روانه مرنمود بتحریر و تسطیر مرحله الظله

پرداخته و مصدع میشود که چون نظر بر نهاده آدم و دستار چند از جبلیت باین سرزمین ندارد
و بیند که دغناب خوب در کدام قریهٔ آن محال بهم میرسد بناءً علیه متفکر کاردان از خدمت
گذاران سرکاری مقرر داشته که بهمراه کسی دوستدار رفته در قریه که دغناب خوب
بهم میرسد با جمعیت گرفته و قیمت را هم از کسی دوستدار بازیافت و تسلیم صاحب
دغناب که مبادا که گیری قطران نموده مرحمت خانه مترصد چنان است که همه اوقات
بعوض حالات جزئیت علامات را با نظام مهمات اتفاقیه قلمی و ارسال
دارند که در طی تقدیم آن شرایط دوستی بعمل آید باقی ایام بکام باد

درخصوص عسس نوشته شده

مقرر شد آنکه نظر بامانت و دیانت و زیرکی عالیقدران موسی خان و ابراهیم
عسس بازار قصبه اردوباد در بارهٔ ایشان رجوع و مفوض نموده که با
کمال احتیاط و اهتمام و دقت و راستی و مصادقت متوجه محافظت چارسوق
بازار قصبهٔ اردوباد مزبوره شده و هرگاه در محافظت و حراست اجناس و اموال مردم
در بازار سستی و اهمال نمایند ضرری باموال مردم برسد از عهده درآیند عموم اصناف
قصبهٔ اردوباد و اهل کسبه و چارسوق مشار الیهما را عسس بازار مزبوره
دانسته وجه عسسی را موافق قانون و معمول قدیم در وجه معیشت مشار الیهما
کارسازی مشار الیه نموده از حسب المقرر تخلف نورزیده و در عهده شناسند

فی شهر شوال ۱۲۳۵

مخلص

در مرحمت پادشاهی نوشته شده

مخلص بلا اشتباه بوسیلهٔ عرض محبت و اخلاص و مراسم عبودیت
و اختصاص خود سوء مذکور خاطر عاطر فیضان مآثر میگرداند و همواره از مهیمن
متعال مستدعیست که ارکان قصر حشمت و اقبال و قوائم بنیان معدلت و جلال بوجه
فایض الجود و فیض السعود آن عالیجاه استوار و برقرار بوده و منزلتش بر وفق اراده
احبا آناً فاناً در تضاعف بوده چند نهمت بلندش اقتضا کند در ارتفاع ذروهٔ جلال
و ارتفاع عرصهٔ کمال باقی دار بالنبی و آله الامجاد بعد از عرض که شیوهٔ دعاگویان
بر آیات مهر و جمع خورشید ضیا میکردند که در رسیدن سعید چنین صباح عید مژده فرح افزای
رجوع منصب شاهی و تفقدات پادشاهی آن اشرف الزمان آن عالیشان روز بروز در
تزاید و تضاعف بوده این حدیقهٔ فردوس نشان در ظل رافت نواب اشرف اقدس
ارفع همایون و دوستی روزافزون از ترشحات سحاب سبحان صفا و ناظر بوده
زینت بخش مسند عزت و اعتبار بوده باشند و منصب جلیل القدر بوجه شریف عالیجاهی
قرین و بر دوام باقی بار بر رب العباد مترقب و مترصد چنان است که پیوسته محبان
و دعاگویان خود را باخبار سلامتی ذات شریف و انجاح خواهشات مبتهج و مسرور
فرمایند و فراموش نسیان ننمایند ایام عزت و اقبال بر دوام باد

نوشته در رجوع منصب وزارت

همواره مسند وزارت و مقر عزت بوجود شریف فلانی مزین و محلی بوده کامیاب مطالب

نشاتین باشند دعوات و نیات که ممهد قواعد محبت و ودلو و تسلیمات زکیات
که مشید مبانی خلت و اتحاد است تحف و هدی داشته منهی رای شریف میکردانند که از استماع
خبر مسرت اثر منصب علیه که درین ولا بنواب وزارت پناه مفوض و مرجوع شده کمال مسرت و ابتهاج
روی نموده مسرور و فرحان گردیده امید که این عطیه عظمی بر آن وزارت پناه مبارک و مستدام
یا برب العباد و بنا بر طریقه دوستان صادق و محبان موثق ادای تهنیت و ابلاغ محبت از
فرایض شمرده بدین صحیفه الوداد و شیوه اتحاد مسلوک داشت ترقب و ترصد چنانست که
محبت را از جمله دوستان راسخ الوداد دانسته ابواب مکاتبات و مراسلات که مشید
بنیان صداقت است مفتوح داشته هرگونه مهمی که در آن حدود داشته باشند اشاره نمایند که
بجان منت داشته حسما امکن بتقدیم رسانند زیاده جسارت نمیشود ایام وزارت و کامرانی بر دوام

در تهنیت مراجعت از حج

حقا که چون بشارت معاودت فلانی از سفر مبارک حج بحصول مثوبات و من دخله
کان امنا و احاطه برکات جعل الله الکعبة الحرام قیاما للناس
استماع افتاد وظیفه حمد و رابطه شکر مرتب و موظف شد و مواد افراح قلوب
دوستان گردیده سمت تزاید و تضاعف پذیرفت امید
که مقبول درگاه ایزدی بوده کامیاب مآرب نشاتین
باشند بحق رب العباد

بنقطه

در تهنیت روز نوروز سلطانی

بنقطه اعتدال ربیع که موجب ابتهاج مزاج لطیف و واسطه ارواح وضیع و شریف است
بر جناب عالی مبارک باد و آثار استبشار نوروز دلفروز انوار استیفای لذات
ایام عشرت اندوز که سرمایه اوقات شادمانی و پیرایه بساط نشاط کامرانیست
بر خدام و سایر جناب مبارک و فرخنده باد برب العباد و النبی و آله الامجاد

در تهنیت زفاف

امید که فلانی را همواره از ازدواج سعادت قرین و امتزاج میمنت آیین
مبارک که مقرون باشد و بعیشهای و شادیهای مجهول اگر بانثار این عقد مسعود
فلک عقد ثریا نثار کرده در خور و رواست و اگر به تهنیت این زفاف سعادت
اتصاف گردون جواهر زواهر کوکب را ابر فشاند سزاست بیت زخدا امیدوارم
که بکام دل بمانی تا همه روز در فراغت همه شب بشادکامی مه چون در ایام
عشرت انجام و اوقات فرخنده فرجام ترک زحمت و تخفیف تصدیعات
ارباب محبت لازمست بدعا اختتام و اقتصار همیشه دست مراد در گردن
آرزو حمایل باد

نوع دیگر

بحمد الله که سعادت در وفور عشرت و ظهور مسرت معاونت اقبال
در انجاح آمال و اشعار حصول افزوده بفوز و فلاح و یمن نجاح خورشید

سپهر مجد با ماه آسمان عز و جلال قران کرده و برجیس برج ایالت و سروری
با ناهید مجد کرامت و مهتری مقارن گشته از اجتماع سوری جهانبین مرادات
متیقن شده و از قران علوی زمانه با درک مرادات جرم فرموده امید که
مبارک طلعه دست مرلو در کون شد آرزو متصدر باد تا ایام بقا مبلاد

در تهنیت ولادت

درین وقت که تباشیر اقران سعود آسمانی و بتائید تعالی نجوم شادمانی از برج
عزت و جلال فخری طلوع نموده و از درج سعادت و اقبال گوهری طهور
فرموده صدور مخلصان و قلوب مختصصان از انجذاب سرور استبشار و وثوق استظهار
مصر شده که بتحریر بیان شرح شمه از آن در حیز عبارت نگنجد امید چنان است
که روزنامچه سعادت از احکام طالع این کوکب جهانتاب فرخنده گیرد و
جهان پیر از مقدم این جوان بخت سعادت باز رونق جوانی پذیرد بحق محمد و آله

نوعی دیگر

بیت ماه از اوج فلک زاده خورشید کمال ؛ زاده الله جمالا که جهان داده جمال
جعلنی انبته الله نباتا حسنا ؛ بر و بالند سپهر از جهان جاه و جلال ؛ الحمد لله
والمنه که از افق عزت و اقبال این هلال فرخنده فال بطالع همایون
طلوع نمود و از سپهر رفعت و اجلال این اختر خجسته اختر سعادت روز

افزون

افزون ظهور فرمود اگر به تهنیت این مولود و مولود مسعود جانها ایثار کنند
می‌شاید و بر درگاه از این ولادت موفور السعادت صدر بحر و کان نثار ایثار نمایند
می‌باید امید که مقدم مکرمش بیمنت و قدوم بهجت لزومش از غم تنگی
و برکت مشحون

در تهنیت سفر

الحمد لله والمنه که از استماع بشارت خبر سلامت وجود منایف الجود و مژده
استقامت مزاج صحت امتزاج مهلکه محنت و غم در مقام مصعب رنج و الم
از ابدان مخلصان و قلوب متخصصان یکباره معدوم و زایل گشت
رایات و علامات وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْ
مِنِينَ بمؤدای آمال و وجوه احوال خیر مآل ناظر و ظاهر شد حقا که زبان حال از
ادای این نعمت عظمی عاجز است و لسان مقال از بیان این عطیه کبری قاصر
لهذا در مقابله این آلای نعما مختصر بدعا اولی نمود و در مراسم شکر گذاری
اقدم همیشه مزاج کثیر الابتهاج بسلامت مقرون باد و ذات نزهت آیات
از سقام و بلاها مصون باد برب العباد والسلام

در تهنیت رجعت از حج ابوالفتح خان قراباغی به طبعلی خان کنگرلو نوشته

علمها رفیع علمها در اقبال همراه تهنیت دل بسته با عظمت و حشمت و تعاها

اخا مهربانا در این زمان فیروزی نشان که تشریف اولون ملازمان کوش نو دوستان
گردید بنوعی آثار بهجت و خرمی در حدایق قلوب دوستان پدیدار آمد که اگر قلم و زبان
هزار زبان داشتی از عهدهٔ تحریر عشری از عشر آن شمه نتوانستی بیرون آمد الحمدلله
تعالی شانه که بتقایید توفیقات سبحانه و رهنمونی تائیدات بیغایت طریق سعادت
و منهج توفیق پیموده بزیارت بیت الله الحرام مشرف و بازآمد معاودت سعادت
معاودت بدولتخانه و بدیدار خویش و اقربا فایز و بهره مند گردیده در نفس الامر
این نعمتی است که فوق او نعمتی متصور نخواهد شد جناب اقدس الهی
ثواب اعمال ستوده ملازمانرا در درجهٔ قبول مثبت داشته عموم دوستانرا
ازین فیض نصیب و حظی کرامت فرماید چون در عالم یگانگی لازم بود که برای
کسب سعادت خود دوستدار بعز ملاقات فایض البرکات فایض
شود ولیکن نظام امورات دیوانی اینجانب باعث عدم حصول این نعمت شده
ازین موهبت عظمی محروم ماند و عالیشان معالی نشان عمدة الاعیان میرزا
محمد عمار اجهة تقدیم شرایط تهنیت قدوم بهجت لزوم روانه خدمت
باسعادت نموده و بکمال خجالت و شرمساری مکتوب از خلوق ترمه
وتحفه برانی و زیر جامه و چهار رقعه قند مکرری ارسال خدمت لازم المسرت
ساخت امید که چشم از حقارت آن پوشیده خواهد پوشید دوستانرا در حقیقت
از ملازمان سامی نهایت شرمندگی حاصل است چرا که همه اوقات ایشان
ذیشان

Гусейн Хану

ذیشان از دقایق دوستی و حفظ الغیب هیچ جزئی فوت و فروگذاشت نفرموده اند
درین روزها متواتر کاغذ رضامندی از همشیرهٔ مشفقه مهربان رسید که در همه
باب لوازم رفاقت و آثار درستی و حسن نیت مرعی داشته سر رشتهٔ تعصب
و جانبداری را از دست نداده اند حق این است که ایشان ذیشان بهمه جهات
بصفت مردی و مردانگی آراسته و از نواقص ریب و ریا پیراسته طبیعه اند
زیاده زیاده است و سایر سفارشات زبانی فراموش را الله حالی خدمت خواهد کرد دایما خوشحالیهاشان
منتظر است ایام عمر مستدام باد

میرزا هاشم با حسن خان نوشته است

دوستا مهربانا در ساعت خوش و زمان دلکش مرقومه محبوبه مهربانی میرزا سلیم
رسید حق و بعزت الله تعالی که دل رمیده سو آرام و خاطر محنت کشیده را سرور
مالامال حاصل و واصل آمد حکایت تمادی ایام فراق سوی چه سیاق بقلم آرد
و آنچه در مدت از مفارقت دوستان دیده ایم و کشیده ایم به چه نوع بشمارد و در
شرح اینها جرا قلم را چه یارا و در بیان این مطلب زبان را چه توانا بهمین قدر بسنده است که دل
آگاه شما بر شمعی گواه است باری چون و شما اندوست مهربان در محل مرحمت
بود و بهای مختصر اکتفا رفت احوالات انگیزه و وضع و اوضاع اینجا را را هم
حامل خدمت باسعادت خواهد نمود حق شاهد است که همه اوقات بیاد صحبت اندوست
مهربان دل را خوش میدارم ❖ ورنه با هجران نگرند نقیر سلامت حالات را با فقرات نامه اوقات
اعلام دارند که تسلی دل حاصل گردد والسلام

ابوالفتح خان قراباغی به حسن خان سرهنگ کنکرلو نوشته

عالیجاها عزیز اکراما مشروحه مودت مطاوحه و صحیفه وارز مضمون دوستی نمونش استحضار
و خوشوقتی حاصل آمد آنعزیز گرامی در گفتار موثق قاعده رفتار میکنند و در
کردار بالعکس الکاش این هر دو یک سیاق بودی تا بدایره وفاق پای
نفاق هیچ نیامدی باری در باب رسول نام بودی که خدمت آنعزیز گرامی
میکنند و در خصوص غله سربازونند بان روش سمت نگارش یافته بود
حسب الاظهار رسانیدن تخفیف به غله سربازونند داده و از رسول نام هم
گذشت نمودم که خدمت آنعزیز میکنند و پر ظاهر است که در میان دوستان مغایرت
نخواهد بود تا بدیگر چه رسد آنان سیر بسیار بودیها که در آنجا هستند غیر از رسول
همه سواره نه نداشته بوطن خویشان مرسول دارند و همه اوقات به همه چیز
خدمت و حمایت را اعلام سازند که در دوستی ویگانگی از این طرف به هیچ وجه
خلاف رویه و داد سر نخواهد زد زیاده زیاده خواهد بود سلامت را از حق دارم

نجفقلی خان ایروانی به نظرعلی خان کنکرلو از قزوین نوشته

مخدوم مطاع بی التفات من ترا چه بگویم که در دست آید و از احوال خود
چه بنویسم که گرتنت رسد الظالم بی مروت من چه تقصیر کرده ام که ترک
دوستی و اتحاد نمودی و چه گناه نمودم که طریقه جفا و عناد پیمودی بیت

طبعت

طبعت زهر که رنجه شود کشتنی منم ✽ کی رفت اینهمه مهربانی تو و چه طور شد آن همه
شیرین زبانی تو عهد و میثاق دوستی را چه کردی و صحیفه اتفاق و یکجهتی را کجا
انداختی بیت ما زیاده چشم یاری داشتیم ✽ خود غلط بود آنچه ما پنداشتیم ✽
گویا از خاطر ما کم شدگان را بالمره فراموش داشتی و صحیفه اتحاد را بالکلیه بطاق
نسیان گذاشتی شکایت ترا پیش که برم و این حکایت را به پیش کدام دلو کر آرم اگر
بخدا ابنالم و در مقام مباهله آیم از مکافات ان ترسم باز بهتر است که شکایت
خود را بتو گویم و انصاف را از تو جویم من بنده سهو چه تقصیر و گناه کرده است و جرم را
چه نام ای عزیز اینجا فرمان است سالی یکمرتبه عبور زوار با ین دیار میافتد پاره
کاغذی را چرا مضایقه می نمائید و دو کلمه کتابت را چرا دریغ میدارید خود میدانید
که المکاتبات نصف الملاقات نتیجه بخشیده و وصف اینحال با ارباب مکاتبه
مسرورم نمیدارید و ندیده و نشناخته می انگارید چه بگویم سخن بسیار است و درد
بیشمار و دماغم سوخته است و دلم فسرده است غریبی بسیار تاثیر کرده و بیکسی بسیار
دلگیرم داشته حق مطلب فلک جفاپیشه بسیار در زار انداخته و بغایت از
همه یکسر مهجور ساخته بعد ازین با ماچنین سلوک نکنید و این رفتار را
مرعی ندارید غیر از شما کسی را نداریم و دوستی بجز از شماها بر خود نشماریم چشم
انتظار در شاهراه التفات شما باز است و تفقدات متعدد از آنمخدوم بنده را
دیگر زیاده چه بگویم خدا را الامت بدانید و بنده را [illegible] اعلام فرمائید

[illegible]

نجفقلی خان ایروانی به همشیره خود زینب بیگم والده حسن خان نوشته

بعرض مقدس عالیه میرساند که هرگاه از راه تلطف و مهربانی حال این کم گشته
خود را جویا باشید بحمد الله الیوم که یوم شنبه و یازدهم صفر المظفر است در آستانه شاه بن
موسی الرضا سلامتی حضور و ملالتی بجز مفارقت الفجیعه بآن مهربان حادث نیست نهایت
از بی لطفی شما چه عرض کنم که هیچوجه در مقام کشف را حوال این غریب دیار نیستید
نمیدانم التفات شما چرا سلب شد و محبت شما کم آمد خود میدانند که امیدم و
پناهم شما هستید و چشم در شاهراه التفات شما منتظر است و هرگاه نوشته
از شماها زیادت کنم جان فرسا این قالب فرسوده رسیده و مسرتی برانید ل
غم دیده چه بگویم بچه مرتبه دلگیرم و بچه حالت در ناله و نفیرم نمیبینی حالا
تأثیر دارد و بیکسی درین مقام کارگر آید خدا بفریاد رسد رباعی

از بخت مرا گردش دهر از کویت ❋ جای که صبا نیاورد انجا بویت ❋
نه روی تو دیدم میسر گردد ❋ نه روی کسی که دیده باشد رویت ❋

با این حال با وصف چنین حالت باز نوشته از شما نمیرسد و گاه به
از شما زیارت التفاق نمی شد که لا اقل تسکین قلب دل حزینم و
موجب مسرت جان غمگینم گردد این ظلم را بر خود روا نه بینید و این جفا
برخود بیچاره بیکس ننمایید شید که طریقه وفا این نیست و ضابطه التفات
چنین

چنین نه زیاده هرچه بنویسم بی ادبی و گستاخی خواهد بود جرئت بیشتر
یارای ندارم هرچه بخشد و کند بهترین بود خداوند عالمیان شما را از بلا
نگهدار بود و وسیله نیز برانگیزد که دیدار شریف شما را بچشم خود باز دیده باشیم
بعد از آن چنانچه عمر وفا نکند ولیک حق سواجابت کنیم دیگر آرزوی
در دل نخواهد ماند آرزوی که دارم ملاقات شماست و حسرتی که دارم
وصال شماست خدا نصیب کند و باین آرزو برساند و شما بنده خود را
بهر خدمتی که شایسته بدانید اعلام فرمایید که بجان و دل خریدارم بیت

جانم فدایت و روم بپایت بار ❋ باقی مباد هرکه نخواهد بقای تو ❋

حسن خان کنگرلو به بلکاویچ سردار قشون روسیه نوشته

صاحب مطاع مخلصان پناها امیدگاها ملاذا سرافرازنامچه نامی و عالی رقیمه متعالی
که سرافرازی و سربلندی مخلص حقیقی در باب قرار و موجب در دفعه اول
قلمی و ارسال فرموده بودند از زیارت آن بمرتبه محبور و سربلندی حاصل شد که ما
فوق آن متصور نبود ❋ ❋ از لفافه بر هوا میکند هر دم کلاهی از حباب ❋
قطره زین شادی که دریا حال من پرسیده است ❋ و در ثانی باز رقیمه مرحمت
طراز و رساله الطاف و اشفاق ابراز که متمم و اظهار در تضعیف موجب
قرار داری و ارسال ایپلیط که نشانه مراحم خسروانه و علامات مکارم
اعلیحضرت امپراطور اعظم است برای استیناس زیب و زینت

دوش فخر و اعتبار مخلص صادق الایقان در بین الاماثل والاقران بوده
فرموده بودند جهان جهان و عالم عالم شاد و از وبهجت رخ نمود انشاءالله تعالی
عمر دولت بیزوال اعلیحضرت قدر قدرت سلطان السلاطین روی زمین
اکرم و شاهنشاه انجم سپاه اعظم الی یوم القیامه پایدار و برقرار
و سایه مرحمت نصفت گستری از فرق این مخلص صادق القول کم مباد در این وقت
که مدعی بنفسه عازم خدمت لازم المسرت انقطاعی بود بارسال دو کلمه
خود را فرا یاد خاطر عاطر دریا مقاطر ملاذی نمود استدعا آنکه دایم الاوقات
مخلص صمیمی را از خاطر فراموش نفرموده بارسال سرافرازنامجات در بین
الاماثل والاقران ممتاز فرموده باشند ایام عزت و دولت برقرار باد

در خصوص قریه شلغناب بدیوانخانه ایروان نوشته شده

بخدمت ناظمین امورات دیوانخانه مبارکه ایروان مشهور ارضی زمی
حاجی خان ولد حبیب خان معروض میدارد که ملکیت ملک قریه شلغناب
از املاک آبا و اجداد کریمخان و در دست اختیار و ید تصرف او
بوده است تا این عصر مداخل و منافع آن عاید کریمخان شده است
و در هیچ عصری از ایام پادشاهان سلف احدی درباره ملکیت ملک
قریه مزبور حرفی و ادعای با اجدادش او نداشته است خصوصا در عصر سلطان
السلاطین ایران فتحعلیشاه و درة التاج شهریاری نایب السلطنه
عباس میرزا

عباس میرزا نه عرفا و نه شرعا احدی درباب ملکیت ملک مزبور دعوای
نکرده است و حال معلوم میشود که بعضی از رعایا قباله و یا فرمان کهنه مهر
در دیوانخانه مبارکه ادعای ملکیت آن کرده ناظمین دیوانخانه بدون
تحقیق مرتب از مدعی علیه کهنه قباله اینهارا تصدیق فرموده‌اند حالا برشما
معلوم و آشکار است که این ولایت از قدیم بازار ارض زمین بوده از آن روز
که اهل اسلام ارض زمین را تصرف نمود اکثری از اهل ارض زمین
ملک خودشان فروخته و اهل اسلام خریده است گاه باشد کهنه قباله و مندرس
کاغذی در دست احدی مانده باشد میتواند که بحکم آن کهنه کاغذ ملک
موروثی او را ضبط و تصرف نماید مگر قبل از این در ایام حکومت ایران
پادشاهی و یا حاکم عرفی و محکمه شرعی نبود که رشته آن کشمکش و دعوا را
بمقراض عدالت بریده باشند از ایام قدیم الطاف احدی با او دعوای
ملکی نداشته است چون ملک قریه مزبور را مخلص کریمخان بود نصف
حصه مختصه او را بمبلغ پانصد و سی تومان رایج عراق بیع شرط نمودیم بشرطیکه
هرگاه کریمخان اصل وجه مبیع را با انضمام وجه اجاره رد نمود حصه مختصه
ملک خود را که در بیع گذاشته بود مال خودش باشد و بیع باطل گردد والا
اصل وجه مبیع را با انضمام اجاره رد نکنند ملک مزبور مال من باشد از قرار
این بیع شرط تا چه امروز ملک مزبور مال من است هرگاه ملکیت آن را الایق

پارش می‌نمایند یا پول ماه‌ها از قرار اینکه عمر پارش می‌شود لطف و شفقت فرمایند
و یا در عوض آن نیز از املاک کرمانیان ملک دیگری بما لطف فرمایند و یا همان ملکی که در
رهن و گرو پول مانده است او را باز بما رجوع فرمایند چنان شود که ناظمین امور
دیوانخانه مبارکه در حق من جبر نکنند   حرره بولکونیک حسانخان

در باب بناگذاری نجفقلی خان ایروانی به بسکاویچ سردار روسیه از زبان
بولکونیک حسانخان عریضه داده شده

درینوقت در باب عرض و مطالب نجفقلی خان ایروانی خالوی مهربان بنده
که بنابر کیفیت آمدن ایشان عرض و جواب از سرکار صادر گردیده بود که انشاءالله تعالی
قرار درستی درباره آنها خواهد شد و حال مدتی است که ایشان والی این ولایت
گردیده و در بیندولت امیدواری بسرکار عالی داشته نه جواب درست از سرکار حاصل
نیامده یکجانه شد که ره خاطر عاطر عالی احمد بیک را روانه خدمت کثیر المواهبت نموده باید
شفقت و مرحمت خود شود درباره بنده کامروش مدر فرموده قراری که سزاوار شوکت
دولت خود مینمایند درباره او داده باشند چنانچه قد اغرده این دفعه هم درباره
خالوی این بنده قرار و مدار ندهید و لطف و مرحمت خود ظاهر نسازید یقین
و صریح بر سرکار معلوم باشد که لابد و لاعلاج هستم خود از نخجوان برخواسته باین
تقریب و باین وسیله بخدمت مشرف خواهم شد و دست امیدواری از سرکار
قطع نخواهم داشت تا بناگذاری او نشود از توجه و مرحمت سرکار شخص

یگانه

یگانه را این بنده اخلاص کیش در خدمت سرکار توسط نموده و بکار انها آمده چگونه
مروت است که بکار سیفر خالوی واقع خود نیایم و توسط او نشود در بیندولت ابد مدت نه
نمایم و حال انکه این بیچاره ها در درخانه دولت ایران کمال آبرو و گذران مصرف
بتقریب خدمت گذاری بنده در دولت بهیه روسیه او نیز هم اعتبار رفته بناطر جمعی
بنده عزیمت این دولت عظمی نموده آمده اند هیچ مرحمتی والتفاتی نسبت
بر بنده بهتر ازین و بیشتر ازین نخواهد بود که قراری درباره امرا و دلم شود که موجب
مفاخرت و سربلندی بنده در صفحه آذربایجان و بلکه در کل ولایت ایران حاصل گردد
که مورد سرزنش و شماتت خلق نگردد حسب رحم و مروت درین باب بهیچ
وجه دست از مرحمت سرکار بر نخواهم داشت تا آنکه الطاف خود ظاهر سازید

اهل نخجوان در تهنیت به بسکاویچ سردار روسیه نوشته اند

عریضه میدارند همگی و جملگی و عموم اهالی نخجوان از اعیان و اشراف و رعایا و برایا
بحضور باهر النور سرکار ذیشوکت و شان ذوی العز والاحترام سالار اعظم
و سردار والامقام افخم کرف بسکاویچ ایروانسکی دام جلاله العالی
نظر بانکه از روزی که ولایت نخجوان منضم ولایت محروسه دولت بهیه روسیه شده است
از صدقه سر مبارک شاهنشاه عالم پناه امپراطور اعظم و از دولت
سالار والامقام افخم ولایت روز بروز آباد و اهالی ولایت نخجوان

باکمال امن و امان در مهد راحت مشغول خدمات شاهنشاهی و کسب کامیابی خویش اشتغال دارند
در ایفاء همین موهبت عظمی دست مسئلت عموم رعایا و برایا بدرگاه جناب اقدس الهی آن بود
که عمر ابد قرین سرمدی امتداد شاهنشاهی در تزاید بود و بخت و طالع فرخنده مطالع نواب ذیشوکت
والاشان سالار اعظم روز بروز زیاده و سایه الطاف از سر عموم رعایا و برایای ولایت نخجوان
کم نگردد الحمدلله که تیر بهدف دعای نیکخواهان باجابت مقرون شده درهای فتح و نصرت
بر چهره آمال نواب ذوی العز و الاحترام سالار افخم و عموم قشون منصوره گشوده گشته
باکمال اجلال و شوکت بمقر استقلال تشریف آورده و منصب بزرگ عظما
ن دارش شاهنشاه اعظم بجهت نواب سالار اکرم آمده در عوض مژده کانه همین خبر عظمی
و مژده کبرای سجده‌های شکر بجا آورده و لازم بود که عریضه مبارکبادی و تهنیت
گوی بحضور شوکت دستور ارسال دارد و درینوقت که عالیجاه
حیدر سلطان عازم ورود به خدمت سراسر سعادت می‌بود
از جمله لوازم ارادت شمرده و جسارت نموده عرض مبارک
باد کرده امید است از کرم عمیم آنکه دایما سایه الطاف و اشفاق را
از سر نیکخواهان دریغ نفرموده بارسال مقررات و فرمایشات
در بین الاماثل و الاقران قرین مباهات و مفاخرت فرمایند که بجان
و دل در طی تقدیم آن کوشیده و جان فشانی بعمل آید مرزا تقی محرر

صورت رقم

صورت رقم عباس میرزا

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت پناه صداقت و ارادت آگاه
شهامت و بسالت اشتباه نجدت و جلالت دستگاه شجاعت و مناعت همراه
عمدة الخوانین العظام کلبعلی خان حاکم تومان نخجوان بمزید عنایت خاطر والا افتخار و
اطمینان یافته بداند که عریضه آن عالیجاه رسید و مراتب معروضه و شرحی که بکار
گذاران سرکار در باب انتظام و انضباط امور و سایر مواد قلمی داشته بود معلوم رای
مرحمت پیرا گردید الحق خوب روشی و بروش والا مبرهن است که مادام که آن عالیجاه امر ایروان را
مضبوط و منتظم و خاطر از مهمات و تمامی امر آنجا مرفه ننمایند روانه نخجوان نگردند
والبته آنچه لازمه اهتمام است بعمل آورده است و امور آنجا را مضبوط نموده و مخصوص
امر نخجوان هم مشخص است که در نهایت وقت مضبوط خواهد شد و خواهد کرد و به هیچوجه نقصی
در جزئی امور آنجا نخواهد گذاشت و چنین کمال مرحمت درباره عموم ایل و رعیت نخجوان
منظور نظر حقیقت قرین است آن عالیجاه تمامت اهتمام خود بزواید عطوفات و عنایات
ضمیر منیر والا مستظهر و مطمئن و امیدوار کرده مراتب اشفاق نواب والا را بایشان حالی
و خاطرنشان سازد و عالیجاهان عزت و سعادت پناهان نتایج الخوانین نظرعلی خان
و شیخعلی بیک و کریم خان از سر کرم خدمت تا بعد از انجام این امور بزودی زود
روانه ایروان و مشغول انتظام امور آنجا باشند و فی نوادر ایشانکه از قراباغ آورده است
و برضا و رغبت خود در نخجوان ساکن گردیده اند انها هم بالطاف خاطر والا امیدوار

کرده نزد عالیشان نتیجه الخوانین شیخعلی بیک بگذارد و در هر باب خاطر جمع دارد که
عالیجاه رفیع جایگاه زبدة الامراء العظام ابوالفتح خان و دیگری را با ایشان رجوعی
نخواهد بود در باب چپاول قراباغ که با نروش عرضه کرده بود در صورت مصلحت
و ضرورت و امکان اقدام نمایند و قشون هم برای تقدیم این خدمت هرگاه
ضرور داشته باشد عرض نماید که تعیین فرمائیم و در صورتی که حال چپاول را
مصلحت ندانند بود کارگذاران سرکار حسب الصلاح آنعالیجاه معمول خواهند داشت
و بخصوص سایر امور که بعالیشان میرزا کاظم منشی شفاها فرمودیم در تدبیر آنها لوازم
جد و جهد مبذول و هر گونه ضرورتی هم که برای انضباط امور نخجوان باشد
بعرض رسانند و مقرون بدرجه انجام و قبول دانسته در عهده شناسند
تحریرا فی شهر جمادی الاول ۱۲۲۰

ایضا رقم عباس میرزا درخصوص حکومت احمدخان بایروان

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت پناه مجدت
و نجدت همراه ارادت و صداقت آگاه عمدة الخوانین العظام کلبعلی خان
کنگرلو حاکم ولایت نخجوان بعنایت خاطر والا اطمینان یافته بداند
که چندگاه پیشتر عالیجاه دولت پناه امیرالامراء العظام احمدخان مقدم
قدیمی بیگلربیگی تبریز و مرغه را بایالت آنجا سرفراز و مأمور بانجا فرمودیم
که نظر

که نظر باینکه آنعالیجاه و عالیجاه مشارالیه هر دو از اهل آذربایجان میباشند و سلوک
ایشان با یکدیگر بهتر میشود در انتظام امور ایروان سعی و شرایط اهتمام را مرعی بوده
مهمات انجا را باید اندک سرموئی نقص و قصور بهم نرسد و قرین انضباط و انتظام سازند
باید آنعالیجاه بیشتر از پیشتر متوجه انتظام امور عالیجاه بیگلربیگی مشارالیه دقیقه
حقوق معاف و مسلم ندانند و آنچه لازمه دقت و دولتخواهی و کیاست و آگاهی است
بعمل آورده که نواب والا باز بطریق سابق نیک و بد هر کار آنجا را از آنعالیجاه
میدانیم آنعالیجاه چنین تصور ننماید که حالت پای آنعالیجاه از میان بیرون
رفته است نواب والا نظر باعتمادی که با کاهروی و دولتخواهی آنعالیجاه داریم رفتار
و کردار آنعالیجاه را مقرون بصدق و صواب میشماریم میباید الطاف خاطر والا را
درباره خود کامل داند و باامیدواری تمام در انتظام مهام محوله بعالیجاه بیگلربیگی
اهتمام نموده مستدعیاتی که داشته باشد عرض نماید و در عهده شناسد ۱۱ فی شهر جمادی الاخر
۱۲۲۰

ایضا رقم دیگر عباس میرزا

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه شهامت و بسالت دستگاه فخامت و مناعت
انتباه عزت و سعادت همراه رفعت و معالی پناه ارادت و اخلاص آگاه عمدة
الخوانین العظام کلبعلی خان حاکم نوکران نخجوان بمزید عنایت بیحد و نهایت خاطر
خطیر والا مستظهر و امیدوار بوده بداند که عریضه عبودیت ترجمه که در این اوان انفاد
دربار سپهر بنیان والا نموده بود بملاحظه مقربان دربار و مقیمان حضور ساطع

الانوار رسیده مضمون عبودیت مقرونش من البدایه الی النهایه معروض رای انور و مراسم
ارادت و اخلاص انعالیجاه بر پیشگاه حضور باهر النور جلوه گر گردیده و در باب ورود
معدودی از روسیه بجانب تفلیس که بیان نموده بود نواب والا بفضل الهی
و طالع پادشاهی گروه منحوس روس را مانند شکار و ادمان انشاء الله کار میدانیم انشاء
الله الرحمن درین اوان میمنت نشان که همه از زبان نصرت نشان ابوالمجیبی نواب
والا از دربار پادشاهی وارد میشوند خاتمه کار روسیه تفلیس و گنجه و شوشی بر
دور و نزدیک ظاهر و معلوم خواهد شد میباید انعالیجاه خاطر خود را ازین رهگذر جمع
داشته دیگر هرا نیز ازین مقوله مطمئن سازد که در صورت صحت این خبر خبری ازین
بهتر نخواهد بود و آنچه عرض نموده بود که بعضی سخنان مشعر بر نقض التفات نواب
والا درباره عالیجاه امیرالامراء العظام حسینقلیخان در ولایت ایروان انتشار بهم
رسانیده و نهجی باعث اختلال امور عالیجاه مشارالیه و مهمات شکار ولایت خواهد بود
بر انعالیجاه و عالیجاه مشارالیه و قاطبه دولتخواهان ظاهر و هویداست که نواب والا شفقت و مرحمت
درباره عالیجاه مشارالیه بر حد کمال میباشد و مع هذا اتحی بیمایه یاوه گویان باعث نقص و عیبی
نخواهد شد باید عالیجاه مشارالیه هر کس که در آنجا مصدر اینگونه اقاویل و باعث این نوع شهر
تمامی باشد میشود زبان او را قطع کرده انواع سیاست درباره او بعمل آورد که
عبرت دیگران حاصل شود چگونه میتوان شد که با وصف آنکه عالیجاه مشارالیه تربیت یافته
این دولت جاوید توامان است و بر همگی مشخص و مبرهن کمال مزیت و رجحان داله
سولکم الشفاقی نواب والا شهریاری انعالیجاه و عالیجاه مشارالیه اینگونه اندیشه های

بیجا را

بیجا را پیرامون خاطر خود راه نداده در حالت جمعیت حواس بخدمتگذاری دولت جاوید
اساس و انتظام مهام مرجوعه بخود مساعی جمیله مبذول و بعد القضیه مطالب خود همه روزه عرض
و بعز انجاح مقرون داند و در عهده شناسند سنه ... شهر ربیع الثانی ۱۲۲۱

الف صورت و سواد رقم عباس میرزا

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت و دولت همراه شهامت و بسالت دستگاه
نظامت و مناعت پناه ارادت و اخلاص آگاه عمدة الخوانین العظام اسمعیل خان کنگرلو
حاکم تومان نخجوان بوفور عنایات اعلیحضرت شاهنشاهی معزز و بتوجهات خاطر خطیر والا
مباهی و مستظهر بوده بداند که عریضه اخلاص فریضه که از فرط عقیدت و ارادت
نگاشته خامه عبودیت ساخته مصحوب عالیشان عزت و ارادت نشان میرزا اسمعیل
انفاد درگاه فلک دستگاه ساخته بود بملاحظه مقیمان دربار شوکتمدار رسیده مضمون
صداقت مقرونش من اوله الی آخره معروض رای انور و حقیقت خدمتگذاری انعالیجاه
بر پیشگاه حضور مرحمت گنجور جلوه گر گردیده مراسم دولتخواهی انعالیجاه کما هو حقه
برای بیضا ضیا اشرف ظاهر و الطاف حضرت شاهنشاه عالم پناه درباره انعالیجاه زیاده از حد
و بپایان من جمیع الجهات مستظهر شفقت پادشاهی باشد در طریق صداقت و خدمتگذاری جد و جهد
تمام بعمل آورده حسن اخلاص خود را بیش از پیش آشکار سازد و بعضی مراتب را که بتقریر
عالیجاه رفیع عرضه داشت نموده بود مشارالیه در هنگام تشرفیابی بحضور عرض و جواب
بمحویت که بمشارالیه فرمایش و القا فرموده ایم البته بانعالیجاه حالی خواهد نمود میباید
همه روزه مطالب و مدعیات خود را عرض و بعز انجاح قرین داند و در
عهده شناسد سنه ... جمادی الاولی ۱۲۱۹

صورت رقم عباس میرزا مطابق اصل

حکم والا شد آنکه عالیجاه بالقابه حکیم خان کنگرلو بمزید الطاف خاطر خطیر مرحمت تصرف
والا شرف امتیاز و مباهات یافته بداند که عریضهٔ اخلاص ترجمه که درین اولا مبنی
بر مراتب صداقت کیشی و ارادت خو و روانه [illegible] حشمتی سوار و توپ همراه
عالیشان عزت و مجدت بنیان نتیجة الخوانین نظر علی بیک برکاب نصرت مآب قلمی
و انفاد دربار معدلت مدار ساخته بود بتوسط مقربان حضرت منظور نظر
خورشید آیت گردید و حقیقت خدمت گذاری و اخلاص شعاری آنعالیجاه
مشهود و معلوم رای اشرف شد هر قدر که بر مراتب ارادت و بندگی ایشان خواهد
افزود و آثار حسن اخلاص و چاکری ایشان یوماً فیوماً جلوه بروز و ظهور نمود
از طرف ذات اشرف نواب والا بر مقتضیات عطوفت و ملزومات رأفت
و مرحمت درباره ایشان ظهور کامل و بجا [illegible] هر نوع خدمتی که از ایشان در
بندگی این آستان صادر میگردد بنوازش و شفقتی خاص شامل خواهند بود
باید نهایت استظهار و امیدواری بشفقت و مرحمت والا داشته بصدق
و ارادت و اخلاص تمام مشغول خدمت گذاری بوده [illegible] یوماً فیوماً
از ظهور حسن عقیدت کیشی خود شایسته نظر التفات و عنایت
خاطر مهر مآثر [illegible] و در عهده دانند فی شهر ربیع الثانی ۱۲۱۹

حکم والا

[illegible] عباس میرزا

دُر دریای
خسروی عباس

الصادر رقم عباس میرزا

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه شهامت و بسالت پناه عزت و نبالت
همراه فخامت و مناعت دستگاه اخلاص و ارادت آگاه عمدة الخوانین العظام حکیم خان
کنگرلو بعد از استظهار به عنایات وافیهٔ پادشاهی بشمول عنایات خاص نواب والا
مفتخر و مباهی بوده بداند که درینوقت عالیشان حاجی اصلان و میرزا ابراهیم منشی نخجوان فرستادگان
عالیجاه امیر الامراء العظام محمد خان وانعالیجاه از درگاه فلک پایگاه پادشاه عالم
پناه روحی فداه مراجعت و احکام قدر نظام همایون که در جواب عرایض آن
عالیجاهان از مصدر سلطنت و فرمانروایی اصدار و مصحوب مشار الیهما ارسال یافته بود
[illegible] که بزیارت آن سرافراز و مباهی و از مضمون حکم شرف اطلاع و آگاهی
خواهند یافت موکب جهانگشای سلطنت نیز امروز بدولت و اقبال نزول اجلال [illegible]
ارزانی [illegible] بدون مکث و توقف بدفع دشمن عازم و از تائیدات کامله حضرت
کردگار [illegible] قلع ماده فساد طایفه ضاله [illegible] مشیت
و اراده ازلی تعلق یافته و نگاشته کلک تقدیر ساخته محصول [illegible] و جمله ایشان عرضه
تیغ شیر و سیف خونریز دلاوران مظفر سپاه اسلام در عرصه میدان کین و انتقام
خواهند گردید آنعالیجاه بعد از استظهار بلطف و مرحمت حضرت کردگار از هر جهت خاطر جمع و امیدوار
بوده منتظر ظهور طلیعه کوکبه منصور پادشاهی و فیوضات غیبیه الهی باشند و پیوسته مطالب خود را معروض
و معروف [illegible] و در عهده شناسند [illegible] شهر ربیع الثانی ۱۲۱۹

ایضاً سواد رقم عباس میرزا مطابق اصل

حکم والا شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه شوکت و جلالت دستگاه دولت و قهرمان پناه مؤتمن و سعادت همراه صداقت
و ارادت آگاه عمدة الخوانین العظام طیمقلی خان قدیمی حاکم تومان زنجان بتوجهات بیحد و پایان نواب والا
مستظهر بوده بداند عریضه صداقت آمیز که مرقوم و ارسال داشته بود رسید و مضامین شروح که بکار گذاران
سرکار جاوید آثار قلمی نموده بود بتوسط مقربان حضور مرحمت دستور معروض رای انور گردید نظر
بر اینکه آنعالیجاه درین اوقات حرکت موکب والا را مصلحت نداشته بود نواب والا مصلحت دید
آنعالیجاه را محمود و موفق و تمام دیده ایم حرکت رایات منصوره را موقوف فرمودیم در باب کورا و غیره
و شونکی که بتروش عرض کرده بود بهر طریق که آنعالیجاه صلاح داند از قرار معمول داند که نواب
والا قرار دلو آنعالیجاه را مقرون بصلاح دولت دیده ایم و بخصوص اختلال اوضاع روم که عرض نموده
بود مراتب معروضه معلوم رای صواب نمای والا شد درین اوقات که عالیجاه سلیمان
آقای عم عالیجاه عبدالرحمن پاشا از قبل پاشای مزبور در حضور باهر النور گردید تقویت عرض
آنعالیجاه را بعرض رسانیده و از قرار تقریر او عالیجاه عبدالرحمن پاشا با هیئت و حشمت تمام از راه بانه و ارد
ایرو دعیت آمده اوضاع و مهام مملکت مزبور قرین اختلال و پریشانی تمام است و مشخص است که اینگونه
امور از قوه طالع بلند قوی و بخت فیروزمند حضرت ولیعهد است می باید همه روزه در خدمات مقرره
لوازم سعی و جهد را داشته از خود حسته آناً فآناً اخبار را عرض و مطالب و مدعیات را هرچه بلد
باشد تماماً مقرون بالطاف دانسته معروض دارد و در عهده شناسد ... شهر

رجب المرجب سنه ۱۲۳۰

سواد

دری زنجان
عباس شاه بهرام

سواد رقم بهرام میرزا ولد عباس میرزا

حکم رفیع شد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه مجدت و نجدت پناه عزت و سعادت
همراه اخلاص و ارادت آگاه مقرب الحضرة العلیه حسن خان سرهنگ
بتوجهات ضمیر منیر سرافراز بوده بداند که بمضمون عرض از سربازان اردوی بار[ی] می
از قراریکه بعرض رسید بنای بیحسابی گذاشته هر روز بخانه ارامنه الکلی میروند
و اموال ارامنه آنجا را بخلاف حساب میبرند و مزاحم و خسارت بآنها میرسانند
از جمله سرباز بخانه هرطوس رفته و اموال او را غارت کرده و یکنفر پسر او را
بقتل رسانیده است چون باید رفع این خلاف حساب بشود و تنبیه کامل از مر
تکبین بعمل آید لهذا در موقع ... او هم لوبک غلام را مأمور فرمودیم
که آمده موافق حساب اموال ارامنه را بازیافت نموده تسلیم نماید و اشخاصیکه
مرتکب خلاف حساب شده اند نزد آنعالیجاه بیاورد که موافق نظام تنبیه
بشوند بآنعالیجاه مقرر میشود که بعد از زیارت حکم رفیع لازمه تنبیه و تادیب
از آنها بعمل آورده اموالی که برده اند بازیافت و تسلیم صاحبان مال نماید و سربازی
که پسر هرطوس را میگویند بقتل رسانیده است اگر ثابت شود که قاتل است بر داشته
بحضور بیاورد که موافق قانون شریعت مطهره قطع و فصل دعوی آنها
شود می باید درین باب و درین مواد بنحویکه مقرر شده است معمول داشته
تخلف از مضمون حکم رفیع ننماید و حسب الامر معمول دارد مقرر

آنکه عالیشأن صداقت نشان اوغورلو بیک غلام خود را مخصوصاً فرستاده روانه شود
و اموالی که از ارامنه برده‌اند برده ضبط یافت و تسلیم کنند و قاتل پسر
هراطون را اگر ثابت شود برداشته بحضور بیاورد و در عهده شناسد
زیاده تحریر ذالحجه ۱۸ سنه ۱۲۳۹

میرزا ابوالقاسم قایم مقام بکربیجان گنجه لو نوشته

عالیجاها رفیع جایگاها عزت و سعادت همراه شهامت و جلالت اکتناها دوستی
و مودت اکتناها عمدة الخوانین العظام همواره بسلامت و عافیت بوده
از آفات برکنار باشند بعد از اظهار مراتب محبت مشهود میدارد که
مراسله مرسله در زمان خوب و اوان مرغوب واصل و از مضمون آن استحضار
حاصل نموده ظهور سلامتی آن عالیجاه موجب حصول خوشوقتی کامل
شد مصحوب میرزا اسمعیل بیک خربزه نذر خانه و شصت عدد باجاقلو
تازه که برسم یادبود ارسال داشته بودند رسید بسیار خوب و
مرغوب خاطر محبت اسلوب بود لکن شصت و شش دانه که نوشته
بود شصت دانه با شصت عدد باجاقلو رسید و احتمال دارد که شش
دانه او ضایع شده باشد الحق بسیار بسیار خوب بود فاما محبت لازم
در این وقت که فرستاده آن عالیجاه در مقام مرخصی بود تحریر و ترسیل

ایام سنه

ایام بسیار شده اظهار می‌شود که الی زمان مرخصی توامان دریافت ملاقات
مسرت علامات حقایق نگار مصدور مراسلات بجهت مهمات اتفاقیه سو اعلام
داشته که فیض مزید گردد باقی ایام عزت مستدام باد و بکام باد

میرزا احمد علی متوفی بکربیجان حاکم نخجوان نوشته

عالیجاها رفیع جایگاها عزت و جلالت و شهامت همراها افادات اقبال همواره
از کافه بلیات روزگار در پناه حضرت پروردگار بجهت حصول هرگونه
مطالب کامیاب و کامکار باشند بعد از ارسال تحف دعوات
وافیات مشهود رای دوستی آرای محبت و مودت آیات میدارد که اگرچه در بهار
وقتی از اوقات قافله و کاروان از آن حدود بنور بچکاک خوب و خوشی
عبور نموده که مانع نگردیده ضرور با اظهار نموده حال چند نفر از ارامنه
که خواجه عصری و ملکدیج وادک و تومان و رمضان اسامی ایشان بجهت باشند روانه می
بودند چنین جماعت ارامنه بالکلیه جنون شده بنا بر آن بتحریر مراسله المودة مبادرت
و اظهار می‌نماید که ارامنه مزبوره از کسان ذوی الاقتدار میباشند که کسی مانع ایشان
گردد قدغن نمایند که مانع نباشند و روانه محل مقصود خود گردند حاصل لازمه
آنکه همه روزه حالات و حقایق احوال آن ولایت را بانضمام مطالبات بمقام
اعلام در آورد باقی ایام بکام باد یا رب العباد

میرزا مقیم مستوفی به عباسقلی خان کنگرلو نوشته

عالیجاها رفیع جایگاها عزت و سعادت همراها دولتی و مودت انتباها عمدة الخوانین
العظاما همواره از آفات روزگار محفوظ بوده خوشوقت باشند بعد از
اظهار مراسم محبت خاطر نشان میدارد که مراسله مودت رساله مرسله در زمان مطلوب
و اوان مرغوب وصول و از مضمون آن استحضار حاصل شد ظهور رشادتی انعالیجاه
موجب حصول خوشوقتی کامل شد و عالیجاه خیر اشرف خان انضباط امر
و نسق و نظم الکای سوتلی نموده بود نامه از حد نهایت خوشوقت شده بعرض
نواب مستطاب والا مراتب مزبوره رسیده موجب مزید شفقت
نواب والا در بارهٔ انعالیجاه شد در باب عزیمت انعالیجاه بر رکاب
مستطاب والا چون عالیجاه خدمت را نه هم بر رکاب مستطاب والا عازم است
وجود انعالیجاه در ولایت ضرور میباشد در هر صورت این مراتب را بعالیجاه خیر
معزی الیه قلمی داشته است از قراریکه عالیجاه خیر قرار دلو نماید خواه در
عزیمت انعالیجاه و خواه توقف در ولایت بهریک که صلاح باشد
معمول دارند و پیوسته حالات و گذارشات خود را با مهمات
اتفاقیه بطی تحریر در آورد
که انجام پذیرفته گرد

محمد خان

محمد خان امیر نظام با جان خان سرهنگ کنگرلو نوشته

عالیجاها مقرب الحضرتا اخلاص همراها رقمی از رکاب دولت النعم نایب السلطنه
العلیه العالیه روحی فداه با فتخار شما صادر شده است زیارت خواهید نمود حکم والا
این است که از فوج خود جیره یکماهه آرد یا گندم یا نان هر کدام که زودتر مقدور
شود برداشته با سربازان ابوابجمعی خود در کمال سرعت روانه گردشت
و بعالیجاه حسن خان کرایلی ملحق شوید عالیجاه یولکلدی بیگ ترکمان امیر آخور
از اینجا تعیین شد و دستور العمل درین باب و هر سواد بنواب امیرزاده
سیف الملوک میرزا مرقوم البته زود سربازان خودتان را با جیرهٔ یکماهه بر
داشته روانه شوید حالا وقت خدمت است و هرچه زود برسید دیرست زایده لطف لعه

نخعلی بیگ با جان خان برادر خود نوشته

اقا عزیزا مهربان برادرا از قراریکه مسموع شد عزیمت دره الکسی دارید
و منتظر من شده اید بسبب کثرت مشغله آمدن من مقدور نشد شما با کمال
دلخوشی رفته مظفر المرام باشید جیره طلالان که فرستاده بودید رسید هرگاه شما
خودتان شمهٔ از بدیهای آنها نوشتید من شکایت بسیار می نویسم حقیقتاً طلالان
بود اما طراوت نداشت از حسن صورت آنها بجز زشتی منظوری مشهود
نمیشود اگر از تیزی آن شرح کنم زبان قلم با وجود تیزیت بکندی

آن نمی‌رسد با کبک شکاری منافقان دیو و از عقب شکار نمی‌کنند که به یکبار میرود
میرهد از قوت چنگال و منقار او زهره کبک چاک است ولیکن بسبب سستی
که دلیو حاشی از گرفتن یک قطع نظر ازین طرلان سابق هم حقیقتاً
بهدر نیده ضایع شده ازین رهگذر بیکاری رخ داده هر گاه مشغول سایر نمیشد
معطلی از حد میگذرد اما شما برای تفریح خاطر من چرده طرلانی که وعده کرده اید
که خاطرخواه من بهم باشد در نهایت استعجال بفرستید اما دقت نمائید که
ضد این ترلان باشد و احتیاج به ترلان ثالث نباشد ۱ ۲

محمد خان امیر نظام با حسن خان نوشته

اخلاص‌پناها بتاریخ ۱۲ شهر جمادی الثانی سنه ۱۲۴۲ مطابق ایت ئیل
حسب الامر قدر قدر والا مقرر و مرقوم شد که سابقاً حکم و مقرر شده
بود که آنعالیجاه موجب سرباز را داده و تهیه و تدارک آنها را مضبوط کرده
منتظر اخبار سردار ایروان باشند این روزها از قراری که محقق گشت در
طرف ایروان امری و دشمنی نیست که وجود شما در آنجا ضرور باشد اما از
قراری که امروز خبر رسید گویا جمعیت روسیه در کنار ارس در قشلاق زیغان
و یکی دیگر در حوالی اصلاندوز هست که منظورشان عبور باینطرف ارس
و دست برد بایلات قراجه داغ میباشد و جهوسپاه نفرستم پناه در سمت
قراداغ این اوقات لازم است البته بقراری که رقم مبارک عز اصدار
یافته

یافته و موعد مشخص گشته است بدون تأخیر سرباز را برداشته و عالیجاه
اخوی نظرعلی خان را مستحضر کرده که او نیز با سواره بزودی عازم
گردش شود و در روز مقرره در گردش حاضر باشید که موکب
مسعود والا نیز این روزها بسمت کنار ارس نزول اجلال خواهند
فرمود و عالیجاه محمدتقی خان جوانشیر و حسن خان کرایلی هم مأمور
هستند که بآنجا آمده باشند باستصواب عالیجاه محمدتقی خان رفتار نمایند
و در آنجا غله هم هست بقدر ضرورت بقرار رفتار بگیرید و سرباز و سواره
برسد اگر وقت مقتضی شد و صلاح دانستند قدری پائین تر خواهید
آمد نواب والا که لشکر نزدیک است حکم مجددی خواهند فرمود والبته
در همانجا متوقف و بصواب دید مشغول تقدیم خدمات
دیوانی باشند والبته بوضعی بآنجا بیائید که عیب و نقصی در کار
سرباز و سواره باقی نبوده باشد و در روز مقرره
که در رقم مشخص است بدون تخلف در گردش حاضر باشید
و آنعالیجاه باید درین سفر خدمتی بکنند که موجب خوشوقتی
و رضامندی اینجانب و باعث روسفیدی تمامی خیرخواهان
و خدمتگذاران شود باقی

حسن خان ایروانی با حسن خان گنجه نوشته

مخدوم بنده بلی صاحبقران عموی مهربان خلفش بدرد دوری فراق گرفتار
و در دیده اشک حسرت که گذشته عازم اند یادگار خداوند عالم وسیله کنند که
کارهای پریشان و بی سر و سامانش صورت انجامی پیدا شود واگر خدا نکرده
سر و صورتی در امور نشد بر آن مخدوم لازم است که کمر با وقت و سعت
و یا با قناعت بیت خود در وطن نشسته اوضاع روا اندازد که عزیمت
غربت کنند بشهود بالله که از تشریف بردن صاحب بحضرت که خاطر حزین را
شاد کرده ام منت که البته ان پسر عمه مهربان بطریق اولی بعرق
رفتن ایشان قلب جوش و رضا نخواهند داشت امید که خداوند عالم
قلب شما و پیشی از پیش نسبت بسلسله مهربان و رئوف نماید
برادران خدا امید اند در این سلسله انتخاب و مخدوم اختیار کرده ام
از آن جهت است که پاره حرفها و زحمتهای الی عرض میکنم البته
القلب یهدی الی القلب لطف بگار رهم باخلاص
زیاده از سایر سلسله خواهد بود ایام دولت و عزت مستدام باد

میرزا

میرزا امبورگر بالیوز دولت روسیه با حسن خان نوشته

عالیجاها رفیع جایگاها دوستا مشفقا مهربانا جناب نواب همایون
ملک قاسم میرزا در باب چند نفر آدمهای خود که برای تقصیر نمودن
فروشی با پرولت وشلی بودند که در وقت مراجعت در نخجوان دعوی
میانه ایشان واز جهت آنها اتفاق افتاده ایشان در آنجا گرفته محبوس داشته اند
بدوستدار اظهار نمودند که دو کلمه مرقوم داریم که ایشان را از آنجا مرخص
نمایند لهذا با دولت واقعی مرقوم میداریم که آدمهای مزبور را
اگر حسب تقصیر هم بوده باشند مرخص و روانه امنولا فرمایید که در صورت
مقصری ایشان در اینجا ثابت شود البته از دوست مهربان در این باب
مضایقه نکرده بزودی رفع و روانه خواهند ساخت و ایام سلامتی ذات را
بعلاوه مطالبات قلم واری دارند که بتقدیم رسانیده شخص
زیاده چه تکلف لطف ایام عزت و دولت مستدام باد

ایضا میرزا امبورگر با حسن خان نوشته

عالیجاها رفیع جایگاها دوستا مشفقا مهربانا همواره از سوانحات روزگار
در حفظ و حراست حضرت ایزد مختار بوده بر وفق تمنای جناب بلادار
نیاب مقصد المرام کامیاب باشند بعد از اظهار مراسم دوستی

واتکال جمهور سعی موالفت برا میدارد که درینوقت عالیشان کربلای فضلعلی بیک
وارد ومراسلهٔ اندوست واقعی ومشفق مهربان نظرعلیخان را که بجد همت
جناب جلالت مآب وزیر مختار مرقوم داشته بود رسانید چنین
جناب معظم الیه خود در دار السلطنهٔ تبریز تشریف ندارند بدار الخلافه
طهران رفته اند انشاء الله تعالی درین چندروزه مراجعت نموده ازجا بیار روانه
طهران می نماید وجواب شما از برای آندوست عزیز مکرم خواهم
رسانید چون حاصل صحیفة المودّه رونق القلوب بود از لوازمات
الفت شده بتحریر این چند کلمه دوستانه پرداخت همه اوقات احوالات
آن محب را بسلامتی ذات وبرجامع هرگونه خدمات دوستانه را
یاد آوری نمایند که در تقدیم شرایط دوستی بعمل آید

ینارل ابخازوف باحسنخان نوشته

عالیجاها رفیع جایگاها دوستی وقربت همراها فخامت وعظمت نشانا واقعی دوستا
درمدت یکماه ونیم موازی سه راس اسب عالیجاه میرزا احمد را
ادمهای طایفهٔ کانلوی کنی دره الاکسی دزدیده برده بودند
وادم مشارالیه رفته یکراس اسب مسروقه سو بعینه ازمرتکبین
گرفته

گرفته آورده اند ودو راس مانده است جواب کرده نداده اند بنا
بران درعالم دوستی اظهار ومصدع میشود که بهمان مزبوره ابا آنچه
ازجبر وسرکشی ونمد بعد از استرداد وتسلیم رافع کرده راهی نموده
مرتکبین را تنبیه وگوشمال داده که دیگر درمیانه اینگونه عملها را
نکنند حیثیت را اظهار واعلام نماید بجانلیک ولایات
شروانات وقراباغ غزل ماپور کنیاز ابخازوف
سنه ۲۲ شهر الیول مسیحیه ۱۸۲۹

الف ینارل ابخازوف بحسنخان نوشته

عالیجاها رفیع جایگاها عزت وشوکت دستگاها دوستا مهربانا پیش ازین
چند راس اسب میرزا حسن خان از اکرلو قراچورلو دره الاکسی سرقت
نموده بجا آورده اند حالا مشارالیه دو راس اسب خود از دزد گرفته هشت راس
اسب در نزد اکراد مزبور دره الاکسی باقی مانده است بنابران
درعالم یکرنگی مشارالیه سوار اسب ورود انه خدمت نمودم اسامی
دزدان را بخدمت عرض وحالی خواهم نمود توقع اندارم که آنان

شاه را از سر رقان گرفته تسلیم خویش نمایند که رضامندی ... ستدار
خواهد شد باقی هرگونه خدمات و مهمات را اظهار دارند که انجام
پذیر گردد از طرف ممنادال مائیود نجالیک
ولایت شیروانات و قراباغ انجنارزوف
۱۱ ل ۲۳ شهر ایول سنه مسیحیه ۱۸۲۹

بر تمام ممالک ایران حکم فرمود و بر تخت سلطنت و سریر خلافت عروج نمود
بر اعدا اعدای ابد و دشمنان را مقهور کرد و سرداران و گردنکشان را اغلال فرمود
و سروران دوران غبار رهگذر مرکبش را توتیای بر چشم کشیدند و ملوک اطراف
بر درگاه عرش اشتباه بجای غلامان کمر بستند نواب کامیاب اعلی حضرت قدر
قدرت خاقان صاحب قران سلطان سلاطین جهان خسرو پادشاه ذی جاه
رافع رایات عدل و داد ماحی آثار جور و طغیان شهنشاه کشورستان
باسط بساط امن و امان پادشاه انام حامی بیضه روم و روس و ایران و اسلام
فارس مضمار جهانبانی زیب و زینت کشورستانی شهریار جم اقتدار معدلت شعار
آنکه جهان جان و جان جهان فدای نامش باد اعلی خاقان کشورستان باعث امن و امان
سلطان السلاطین السلطان بن السلطان ابوالمظفر فلان خلد الله ملکه و اجری
فی بحار السلطنه فلکه

نسخهٔ مرکب از کتاب تحفه

چون پیخ و سمه را اجزا آمیخته با صمغ عربی استعمال نمایند قایم مقام مداد است

نسخهٔ مرکب ابونصر فراهی که در کتاب نصاب مرقوم و مسطور است

دوده	آب زاج و شرقان	آب مازوی کبود	صمغ عربی
دو ل	۲ ل	۴ ل	۸ ل

اول دوده را در میان کاغذ بخمیر گرفته در آتش خاکستری یکشبانه روز بگذارند
و بعد از آن دوده را در ظرف چینی سفید ریخته و آب اجزای فوق را صاف
و تخ نشین کرده و بعد زاج را اندک در آتش جوش نمایند و مازو را هم
کوبیده ناریز شود و بعد از آن با آب ریخته و هم قدری جوش کرده و تخ نشین
باشد و بعد از آن آب اجزا را در بالای دوده اندک اندک ریخته سلایه کرده
تا سه روز و بعد از آن از پارچهٔ سفت گذرانیده بنویسند

بسیاق این دو بیت

بستان درمی ز دوده لیکن با نم — صمغ عربی درو فکن چار درم
مازو دو درم نیم درم زاج — از بهر مرکبش فروسای بهم

نسخهٔ مرکب یاقوت علیه الرحمه

اول دوده را در توی کاغذ کرده و به خمیر گرفته در آتش خاکستری یکشب بماند

دوده	زاج ورد	مازوی کبود	زعفران	نبات مصری
ده مثقال	نیم ل	۲ ل	ل	ل

آب برگ حنا	آب صمغ عربی	آب زاج هر کدام	آب برگ مورد
٥ ل	٥ ل	٥ ل	٥ ل

اول پنج حصه اجزا را در دیگ بجوشانند تا که سه حصه بماند و اجزاها را جدا جدا
در ظرف جمع کرده از این آب سه حصه بر سر اجزا ریخته سلایه نموده تا یکشبانه
روز چنانچه الابغات و زعفران را برسم معروف در صمغ عربی حل ساخته
مجموع اجزا را از حریر صاف کرده بگذارند بجوشانند و تجربه کنند هر وقت
که کامل شد بردارند

نسخه مرکب اعلا

آب برگ حنا	آب برگ رنگ	آب مازو کبود	آب زاج ماشرفان	آب تخم مورد
ل	ل	٥٠ ل	٥٥ ل	١٥ ل

آب لاله شب بو	جبر کوبیده	کندر یا کوبیده	آب صمغ عربی	آب برگ مورد
٥ ل	نیم ل	٣ ل	یکصد ل	ل

آب برگ چنار	نیل هندی کوبیده که سلایه باشد
ل	٥ ل

اینها را ممزوج کرده در آفتاب بگذارند در ظرف مس
که سفید باشد و دهنش بسته باشد که پنج دفعه خشک شود اما آب صمغ را هر دفعه روی اجزا
ریخته تا خشک شود و بعد با دسته چوب بمالند تا حل شود دوده روغن برزک
دهن او سوخته بگیرند و با آب زاج بکشند و او سوخته را صلایه کنند و پنج مرتبه خشک
شود باز آب داخل کرده حل شود و او را با اجزای مذکوره داخل کنند

وقدری

وقدری حلاب در آتش هم داخل کنند و بعد از آن از گلینه قدک اصفهان که از آن تنیده
صاف نمایند و در شیشه ریخته تقان بدهند تا سه روز متصل تا خوب شود

ترکیب مرکب که بسیار زیاد خوب شود بر نسخ خوب در مرتبه داده اند

مازوی سبز	زاج	زعفران	صمغ عربی	آب صافی
١٨ درم	١٢ درم	درم	٣ درم	٢٢٥ درم

اجزاها را محکم سحق نموده داخل هم تخ نشین کم بجوشانند بعد سلایه نمایند
هر وقت که کامل شد بنویسند

تاریخ وفات مادر علی اکبر در بیست و هشتم شهر رجب المرجب در اول شام
رحمة الله علیها سنه ١٢٩٨

النوع الأول حروف تجر الاسم فقط
وهي با و تا و کاف و لام و واو و منذ مذ خلا رب حاشا من عدا في عن على حتى الى

النوع الثاني حروف تنصب الاسم وترفع الخبر وهي ستة إنَّ وأنَّ كأنَّ ليت
لكنَّ لعلَّ ناصب اسم‌اند رافع در خبر کسر دارند انّ را در یازده جا اهل علم
بعد کلام و دعا و ثم و در ابتدا بعد از امر و قول بعد موصول القسم در خبر حرف لام واقع شد
دیگر ذکر ندا

النوع الثالث حرفان ترفعان الاسم وتنصبان الخبر وهما ما و لا
المشبهتان بليس من حيث المعنى والعمل

النوع الرابع حروف تنصب الاسم فقط وهي
سبعة احرف الواو بمعنى مع و إلا للاستثناء ومنها يا و أيا و هيا

وأيْ والهمزة المفتوحة وهذه الخمسة للنداء وتنصبن اذا

كان المنادى مضافاً **النوع الخامس** حروف تنصب الفعل المضارع وهي اربعة

احرف أَنْ لَنْ كَيْ إِذَنْ وتنصب الفعل المضارع باضمار أَنْ بعد خمسة احرف

وهي حتى واللام واو بمعنى الى أنْ وواو الجمع والفاء في جواب الأشياء الستة وهي الأمر والنهي

والنفي والاستفهام والتمني والعرض **النوع السادس** حروف تجزم الفعل المضارع

وهي خمسة احرف لم لما لام الامر لاء النهي وإنْ شرطية **النوع السابع**

اسماء تجزم الفعلين على معنى إنْ للشرط والجزاء وهي تسعة اسماء مَنْ يعني

هركه مَا يعني هرچه مَتَى يعني هروقت إذما يعني هروقت مهما يعني هرچه واين

يعني هركجا وأنّى يعني هركجا وحيثما يعني هركجا كيفما يعني هرطور أيّان يعني هروقت

النوع الثامن اسماء تنصب اسماء النكرات على التمييز وهي اربعة اسماء

اولها عشرة اذا ركبت مع احد او اثنين الى تسعة وتسعين وثانيها كم الاستفهامية

وثالثها كأيّن الخبرية ورابعها كذا وهي كناية عن العدد والمبهمة عندي كذا درهماً

النوع التاسع كلمات تسمى اسماء الافعال بعضها تنصب وهو ما كان بمعنى

الامر وبعضها ترفع وهو ما كان بمعنى الماضي وهو تسع كلمات فالناصبة منها ست

كلمات رويد يعني مهلت ده بله يعني ترك كردن ودونك يعني اخذ كردن

وعليك يعني لازم گرفتن وها يعني اخذ كردن حيهل يعني آوردند

تاريخ تعمير وبناي قلعه عباس آباد بسركاري حسينعلي سلطان كنگرلو

سنه غره شهر محرم الحرام

١٢٤٥

تاريخ تولد محمد رضا اقا ولد حسينعلي اقاي كنگرلو در شهر ١٥ ذالحجه الحرام

سه ساعت از شب گذشته بوجود امد ١٢٢٩

تاريخ وفات ... زينب بيگم خانم بنت حسينعلي خان قاجار ايروني يعني والده

احسان خان ولد حسينعلي خان كنگرلو در شب جمعه ٢٤ شهر رجب المرجب

سنه ١٢٣٩ روز نيم ... عمه روضه ... عرش ... درجات

نمودند

تاريخ تولد ... اسد الله در قريه ... يوم يكشنبه ١ شهر صفر ١٢٤٢

دو ساعت از طلوع افتاب گذشته در ... متولد شد

تاريخ تولد نور چشم ميرزا مهدي فرزند ميرزا نصر الله در شب يكشنبه هفدهم ماه شعبان المعظم

يك ساعت تمام از شب گذشته بوجود امد ١٢٦٥

تاريخ تولد ميرزا اسمعيل فرزند ميرزا نصر الله در شب يكشنبه يك ساعت بطلوع صبح مانده

هفتم شهر شوال از كتم عدم به عرصه وجود امد

١٢٦٨

تاریخ تولد محرم سلطان ولد محمد امین خاله زاده در شب یکشنبه دو ساعت نیم
از اول شب گذشته سیم شهر محرم الحرام ۱۲۶۹

تاریخ وفات کریمخان ولد کریمخان کنگرلو در ولایت اروی در قریه خانقاه در غروب
افتاب در دهم شهر رمضان المبارک ۱۲۴۷

تاریخ وفات نوروز اقا در شب یکشنبه بیست و پنجم ماه صفر المظفر
سنه ۱۲۷۰

تاریخ تولد نصرالله اقا ولد فرج اقا در ششم شهر ذیقعده در طلوع صبح
سنه ۱۲۴۹

تاریخ امدن اشپخدور سرکرده روسیه بر سر قلعه ایروان در ماه ربیع الاول
سنه ۱۲۱۹

تاریخ امدن گوداویچ در دفعه دویم بر سر قلعه ایروان و شیخعلی خان از
سمت قراباغ از سر گدک سالوارطی ولد مکرابه نخجوان آوردن
۱۲۲۳

تاریخ وفات بخشعلی بیک ولد نظرعلیخان کنگرلو یوم سه شنبه هفدهم ماه جمادی الثانی
در وقت ظهر در شهر نخجوان در منزل اوطاقسری دریشی بیدرشی ۱۲۶۳

تاریخ وفات فرج الله اقا ولد جعفر خان در نصف شب دوشنبه هفتم شهر ذیقعده
در قریه قراباغلار دریشی ماهرشی سنه ۱۲۶۳

تاریخ

نوروز اقا [illegible] عمر کرد
حرز تاریخ تولد او بود

تاریخ وفات نصرالله خان سنه ۱۱۹۵

تاریخ امدن لشکری باباخان و ابراهیم خان قراباغی بر سر قلعه نخجوان
سنه ۱۲۰ هزار و دویست

تاریخ تولد جعفرخان ابن حسن خان تاریخ یوم چهارشنبه بیست و پنجم شهر
شوال چهار ساعت بغروب افتاب مانده از عدم بوجود امد
سنه ۱۲۳۹

تاریخ زلزله یوم پنجشنبه دوم شهر جمادی الاول یک ساعت کم و بیشی بغروب
افتاب مانده ده روز از تابستان گذشته در تنکوز ئیلی ۱۲۵۶

تاریخ امدن روس باتفاق شیخعلی بیک ولد جعفر علی خان از سمت قراباغ از
گدک سالوارطی بشهر نخجوان ۲۰ شهر رمضان ۳۴ روز در شهر
نخجوان مکث کرده مراجعت کرده از گدک ارکلو بقراباغ رفته
سنه ۱۲۳۲

تاریخ وفات جعفرخان در شهر تبریز بعد از مراجعت از مکه معظمه روز
دوشنبه نزدیک بظهر بیست و هفتم شهر رجب المرجب
سنه ۱۲۳۶

تاریخ وفات ملا صالح سیزدهم شهر رجب ۱۲۳۸

تاریخ وفات جوان نجفعلی بیگ ولد شفیع خان کنگرلو در یوم غره شعبان المعظم ۱۲۶۱

تاریخ وفات حاجی اسمعیل ولد کربلائی ادیگوزل نخجوانی در یوم شنبه دو ساعت نیم از روز گذشته بپنجم شهر ربیع الثانی ۱۲۶۸

تاریخ وفات لطفعلی بیگ ولد یوسفعلی بیگ در شب جمعه دو ساعت از شب گذشته سلخ شهر ربیع الاول ۱۲۶۸

تاریخ تولد ملا محمد حسینی ولد حمزه ملا موسی قراجلو کنگرلو روز پنجشنبه بیستم شهر ربیع الاول ۱۲۲۱

تاریخ وفات نادر پادشاه در منزل فتح اباد خبوشان سنه ۱۱۶۰

تاریخ تشریف اوردن امپراطور اعظم بولایت ایروان تاریخ روسیه ۱۸۳۷

تاریخ هجری سنه ۱۲۵۳

تاریخ وفات حاجی بیگ سلطان جمشیدلو در شهر محرم الحرام ۱۲۵۴

تاریخ وفات حسینی سلطان ولد لطفعلی سلطان در قصبه اردوباد نفی اوردار ارده باد بفرمود یه ندام اقصه ازندام روبه عتبات عالیات ونی در نجف فوت نموده در شب شنبه ۱۲ شهر محرم الحرام ۱۲۷۳

تاریخ وفات میرزا علی بیگ مرحوم اعلا الله مقامه ۱۹۲ شهر رجب روز جمعه یکساعت بظهر مانده ۱۲۸۲

تاریخ وارد شدن ناصر الدین شاه شهر نخجوان که بعزم سیاحت بطرف اروپا و فرنگستان میرفت در پنجم شهر جمادی الاول ۱۲۹۵ وارد نخجوان شد

۱۳۴۲

۸۱۵۳

تاریخ فتح شدن خزی نند بخفقه در تقریر فی ۱۸ الشهر رمضان المبارک ۱۳۳۸

۱۵

رحلت نمود قاسم مسکین زروزگار ابن حسن فدای حسین زار دلفکار
تاریخ در چهارم ماه محرم است هشتاد و هشت هم بیست بهزار است روزگار

آنکه شه انزا کند رو به خراج احتیاج است احتیاج است احتیاج
کلاهی مست تکلان ضرح طفیلی اولما جرده جهاندا کله سق اولسون کله اسک و کولمزه

غیره مطبع عاشقه صحب کوج اولمان خلقه بذل بلومنه بس ام الکوج اولان
یا تماق آدی کلندهٔ بنیه جو رسان ملکر کهلک کمی سکن کوز لیم اخلیج اولمان
رقیب لبلرن امدکجه من باخوب یاندم دیدیدم که قوبمیه چشمه حیوانی ذات یالدس

در آن نفس که بمیرم در آرزوی تو باشم بدان امید دهم جان که خاک کوی تو باشم
بوقت صبح قیامت که سر زخاک برآرم بگفتگوی تو خیزم بجستجوی تو باشم
بجای بکاه عدم گر هزار سال بخسبم برای عافیت آنگه که رو بسوی تو باشم
حدیث روضه نگویم گل بهشت نبویم جمال حور نجویم دوان بکوی تو باشم
می بهشت ننوشم زدست ساقی رضوان مرا بباده چه حاجت که مست روی تو باشم

ختم باب احضار

هفت نام مطلوب بنا ورد بار بخواند هفت مرتبه
در آتش انداز دو مطلوب حاضر گردد بسم الله الرحمن الرحیم
يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ يَغْشَى النَّاس
هَٰذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ و بعد از آن اسم ... را در ام ...
هفتاد مرتبه البته بنا باید انیت ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ
رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً اتانا بعد اسم مطلوب را ...
اینها بگوید بعد از آن بگوید الساعة الساعة الساعة
العجل العجل العجل الوحا الوحا الوحا

از برای محبت این دعا را یازده مرتبه بر خرما یا شکر
یا انار بخواند بانکس بدهد در حال از عشق او بیقرار گردد
انبت آیه که بسیار مجرب است سبحانك
یا لا اله الا انت یا رب کل شیء و وارثه

رحلت نمود قاسم ...

فرامین سلاطین
قاجاریه و غیره
به خانزاده کلیمیان
ایروانی

[illegible]

ایجاد	مناجاة	ادار
مادة	معاد	اخذ
اصطفا	اصطفا	
یعنی	امیر	
حدة	ایذاع	
ارتقی	ارخند	
اقلاع / مزار ریشه کردن	اعتکاف / حلف خوردن	
ازعال / جدال کردن	اصلع / آنکه موی پیش سر نداشته باشد	
اشتر / یک چشم ادم	اشتر / آنکس را گویند که یک چشم او	